

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Lateinischer Kommentar zu Decretalia Gregorii IX. - Cod. Rastatt 190 bis 192

Decretalium. Gregorii IX. Pont: Max: Cod. Rastatt 192

[S.l.], [18. Jahrh.]

Liber III

[urn:nbn:de:bsz:31-316360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-316360)

1
Liber III.
Decretalium.

gregorii IX Pont. Max.

Titulus iurus
de
vita et honestate
Clericorum.

hic liber agit de personis, et bonis
Clericorum, et quibus in primis titulis
de personis. in subsequentibus vero
de bonis, qua Clerici acquirunt vel
per actus inter vivos, sicut: Contractus?
vel per actus ultime voluntatis,
sicut: Testamenta.

sub vita hic intelligitur
methodus, et vivendi ratio, ad quam
Clerici vi sui status adstringuntur,
hic et status fit honestus, hinc statim
in primo titulo agitur de honestate
vite clericali.

Causa eff. est de iur. Div. eff. et hum.
impulso: est ipsa ratio status, clerici
et idem est, ac foris, quod in foris
quasi homini adhibi fit Clerici.

Subiecta fit Clerici, quo nōc veni-
unt persona ad offi. vel munus quo-
dam spiritale sube deputata. et fit
vel regulares, vel irregulares, i. e.

vel clerici saeculares, vel religiosi,
qui oes non tantum in hac materia sed
etiam in aliis profectim favorabilibus
sub nomine clerici veniant.

Q; an etiam Minorista, imo etiam Con-
fessorista hoc nomine veniant?

R; pro Diversitate materiae, si in ma-
teria favorabili C. in odiosa. N.
ubi patebit in illo de clericis con-
jugatis.

Q; quid si Subium fit, nunc quis cleri-
cus fit, et an. ratio quo et ratio
quod probari debeat?

R; ad Q. i. R; affirmative, quia nemo
clericus nascitur, sed fit, adeoque
cum quod facti fit, in Subio non
presumitur. Limita, ubi iam in
possessione foret status Clericalis,
e.g. possidet beneficium. pariter
debet presumi a Notario.

R; ad Q. ii. ab aesente quia
aesenti rem facti incumbit probatio.

R; ad Q. iii. Q. modi, probandi or-
dinarium fit, imo formato, seu Extra
Comendatitia sibi ordinarii ratio
haec si fit amissa, tunc probatio de-
sumitur, sicut ex libro ordinarii
nomine continentis, quem curat, et
tenet ordinarius, sicut Procurator
librum pariteratorem. Ratio insu-
mentum a Notario Apostolico con-
fessum. Ut si Superior vel unius b. fama
testis de facto ordinatione testi-
monium esto pro et et sibi con-
traria quae confessio. Pro fama
vox populi. Atque sibi iurjuranda,

si nempe sit hoc aliam bono fama.
 Q. penas quem go' iudicem est dis-
 cutere, clericus quis sit nec ne.
 D. Cap. 12 de fact. xco ad m. 6.
 videtur rem clare definire in
 factu, ut Pontifex hanc cognitionem
 attribuat iudici ecclesiastico, ita
 ta, ut simul etiam iudicem
 secularem, non quidem autem ipse
 iudex sit, sed ut huius cognitioni etiam
 referat sit.

Objectum vite et vivendi. Modus
 status clericali est honestas imo
 interna et externa.

interna agit imo, in puritate con-
 scientie. et in recta intentione.
et in virtute exercitio.

externa agit in more integritate.
 et in abstinentia et negotiis secul-
 aribus status clericali gratias.
 et in decencia habitus externi

Notum integritas servatur in vi-
 vendo castitate, sit go' clericus
 mundus Corpore, mundus corde.
et vivo sobrie sobrietatem
 go' colat. et religiose, ea scilicet
 agendo, quo status suo et convenientia
 in castitate aut servetur, oia autem
 sit vitanda, quo huius virtuti sit
 gratia, proferim conversatio
 cum personis, seu alienis, vel aliis
 mala fama personis, evitent hi-
 striones, multo minus ipsi agant.
 vitent interesse fieri s.

2. sobrietas ne exestatur, vit-
ata est inebriatio, gula litatio,
frequentatio convivorum in
mixtis per feminis visitatio
hospitium publicorum & nisi in
peregrinatione, aut visitatione
agrorum s.

3. Conventio flatus obse-
rabitur, prout instituta si se
non imiscat negotiis secul-
aribus ab officiis proflibus avo-
catorum, prout instituta per-
surbantibus. De quibus in preli-
tulo. huc se pertinet Cambia
forum, Comercia, & quibus omnibus
obstinere tenentur.

Habitus sit Cavus ordinis, adeoque
clericorum regularium epist. Di-
versis pro diversitate ordinis.

Clerici seculares si gestent ton-
suram, et cestam vestem, ha-
bitus s. ubi attenditur color, mac-
ula. Color sit niger, vel nigro
prope accedens. non ruber,
viridis s. nec sit virgata vestis,
vel postico, i. e. multicolor. et
huc obtinet saltem in publico,
tomi non prohibentur mac-
quod attinet, servandus est mos
regionis. foa, toga sit oblonga,
non cincta s. sicuti militis regis
potius infer prohibentur
tonam alere, crispate. Cines
fictitias, seu perucas non foa
sine imetrata venio gestant,

et nisi rescripto Pontificis infatum
fit, totum extra aram.

3

Q; an tenentur omnes auctores et
habitus gestandi, an tantum in ordi:
Minoribus ystituti?

R. D. inter hos fil: Nyr., et
Minoritas. circa illos non est du-
bium, circa hos s. b. an actuale
beneficium, vel saltem iur. m. = vel
ad officium habeant, vel n. hic?
si hoc, non tenent Minoritas,
et hinc non gaudent privilegio
fori et can. nisi mandato Episcop:
intervenerit Ecclesia alicui s. ut su-
pra in libi si illud tenent

Vitalis redus

De
Cohabitatione Clericorum
et Mulierum.

Ex procedenti titulo apparet, quo
vita integritas quam maxime con-
sistat in casto vivere, hinc illis
hinc s. b. hinc medium oportunum
affert, quo castitas eo securius ser-
vari possit, Ita s. b. Clerici a Co-
habitatione Mulierum abstineant.
Cohabitatio hic est Clericorum
et mulierum in una domo que sa-
cra est. hujus probib. est lex can-
onica universalis, qua Clerici ten-
entur, licet hinc et nunc in casu
particulari periculi incontinentia

capet, et si tale periculum subforet,
tunc in super obfuset jus nō.
Cōs impulf: ut evitetur periculum
universale incontinentie. lex
ē qd hoc fundatur in presumptione
universalis. rda ut evitetur fu-
sio libidinis.

Subiectū ē Clerici, et Religiosi.

Q: si et an et in Minoribus?

R: qui ad celibatū tenentur, imo
qui se clericos profitentur, quo
qd capat in Minoribus nullum
beneficium nec habitum aut
bonorum habente.

Objectū prohibitōis est Cohabi-
tatio vel Conversatio clericorū
et mulierū in eadem domo.

Q: an oium mulierū? R: non,
si talium, ex quā Cohabitōe
possit oriri suspicandi occasio,
aut incontinentie periculum.
capat prohibitio in linea recta
usq; ad ultē gradū in clericis. in
in l. m. q; sanguin: usq; ad rēdem
in clus: in l. m. affinit: usq; ad i.

Effectus est pena clericis imin-
lentes q; hanc prohibitionem
agentibus, quō legi possunt in
D: I. dōm. h. lib: et et #

Titulus III.

De Clericis Conjugatis.

vidimus in procedentibus titulis,
quō Clerici ad castitatem ser-
vandam obligantur, nec q; sio

cum Mulieribus Cohabitare liceat,
ratione horum.

Q; in hoc tulo, an qd Clerici et Muli-
eres non possint vivere inquam
in Matrimonio?

De: in ha titulo quo non, quia ad Cali-
bata tenentur.

Cōa. eff. est jus canonicum. impulso. i.
ut sic in Mjori munditia ferviant
ad altare. n. et sic cor Diofem
cum muliere non habeant.

Subjecta sūt Clerici seculares ac
religiosi.

Q; an hi oes? De: fit fit in ordinibz
Mjoribus constituti, affirmat: et quide
ita, ut si talis quicquid attentaret
cum muliere, invalide gtraheret,
et hoc tam in Ecclesia orientali
quam occidentali. in ita quidem
toleratus quicquid in illis, qui jam
fuerunt quicquid antequam ad ff.
ordinem admitti sūt, non ita in iis,
qui prius ordinati sūt, et postea in-
iēse Matrimonie in ha vero nunqm.

si a totū habeant ord: min: Ngruē
si in nubant, privant, privilegio
Can: et fori, et quidem publico ipso
jure, quia aggrediendo statum
ordinibz incompatible ipso facto
huic renuntiant, licet ad Calbata
non tenentur. hoc intelligen-
da sūt, beneficium si habeant.
Effectus est, quo alia in valide

Contrahant, ac ordo sit impunitus
Bivimentis. Et si altitanti, et coica-
ntur ipso jure. Et suspendantur,
donec dignentur. partes contra
hos prohiberi, test. tram suspectos
de heresi s. viam inquisitionis,
et privantur beneficiis, si libent

Titulus IV

De
Clericis de non residentibus
in Ecclesia, vel parochia.

Expediunt vitam, et honestatem
vivendi methodice Clericorum,
cui obest cohabitatio mulierum,
et gurgem. Cum a preter hon-
estatem beneantur promovere
utilitatem Ecclesie, cui profuit,
ista a negligantur, si non
resident in loco sui beneficii,
sine certe ma a prioribus
surgitur. Residentia est in
loco beneficii vel parochia
assidua commoratio spiritualis
ministerii personaliter abeundi causa.

alia est vera, quod quid vere
realiter, prope quod corpus in
loco beneficii residet.

alia ficta, quod quidem cor-
pore abest, fictio juris tamen ha-
bilis, ac si esset presens.

Causa est: est ius, et quidem si ser-
mo est de beneficiis, quibus cura
cura animarum est, non sustentat

romanu can. p. et m done juxta
onci. Sid. sep. r. C. i de reform:
& loquimus tota de beneficiis
nplibus, tunc est tota jura hum:
ecclesiasticum.

subjecta est Beneficiarii, quid
residentiam obligant, ut s. t.,
no Cardinales, Patriarcha, Primates,
suis Ecclesiis. r. o Archiepiscopi,
episcopi, prelati, Abbates quoad
sua ecclesia. r. o Parochi,
vicarii parochi, ac reliqui beneficii
isolum habentis, licet Parochi
inferiores. r. o oes, qui gaudent
ignitate quadam in ecclesia ca-
tedrali, aut Collegiata, ac s. to
nq. beneficiati simplices.

objectum q. s. t. in assidue com-
morare in loco beneficii vel pro-
prie.

an qd enumerata persona ita
creatur assidue comorari, ut
ei ad bene tempus liceat abesse?
si Episcopus permittit abesse p. r. vel
summa r. menses, vel continuos,
& intercalares. Siutius abesse si
velint indigent licentia vel a
pontifice, vel Metropolitanis, vel
o absente, ab antiquiori suffra-
aneo in scriptis obtinenda insuper
iusta s. s. t. Ca. qualis ee possit
christiana charitas, usque ne-
cessitas, ubi obedientia s. s.

Pariter Canonici Ecclesie ca-
thedralis de jure factum sui
sunt merces ab eis sunt, et quidem
sine indulto, et speciali venia
Parochi non nisi ad tempus pau-
corum dierum ab eis sunt, facte
de jure sui, alias indigent gratia
et venia Episcopi, et quidem si-
cripta, si ultra duos menses =
non scripta, si infra duos
menses ab eis velint. si tamen di-
aliter ab eis velint, tunc non tantum
iuxta Causa Episcopo infirmata,
et ab hoc venia impetrata re-
quirit, sed infirmata tenentur con-
stitueri vicarius ab ipso Episcopo
ad hunc vicarium approbatur,
cui debita merces assignatur.
si a ad breve tantum tempus ab-
eas velint, tunc interim cura ad suam
vel parochiam vicinam, vel alii pio
sacerdoti committere possunt.

Loca sunt in physica commo-
diora, et personali profuturiora.
Sed in moralibus, id est. ut non tantum
sed quoad personam in loco existat,
sed etiam ibi peragat vim muneris
sui peragenda, et quidem si for-
mo sit de Archiepiscopo Tralati.
Abbas: resideant in suis vicariis
vel Ecclesie locis, vel solaturis s.
Canonici in loco Ecclesie Parochi
in domo propria, si habeant,
si non, tunc intra limites parochie,
in ovili & pastor bonus sit opus est.

Q: quid si unus haberet, plura beneficia?

De: si Canonicali inquam Epali annexa est parochia inquam acceptoria, tunc residere debet in loco Canonicali, et parochia constituisse vicarium, si a non sit annex acceptoria loco, et haberet ex indulto pontificio, tunc de jure sui residentia potius in loco parochia foret, quia huius annexa est cura animarum, atque jure divino preceptum est residere in loco beneficii, cui annexa est cura animarum.

Q: quid si a essent duo parochie, vel Canonicali?

De: tunc residentia in Parochia, vel Canonicali digniori, quia pars dignior trahit ad se partem minus dignam.

Q: quoniam casus est, qui ubi quis fugit a loco canonicaliter? seu casus presentia moralis?

De: possent trahi ad fontes, scilicet: pietatem, utilitatem, aut necessitatem, nos tamen inspicimus Tridentino, ubi numeratus est Christiana charitas, ut si quis abisset, eg: ad convertendos hereticos, ad predicationem verbi divini, ad conciliandam pacem, &c. Evidens Ecclesie utilitas, ut si abisset quoniam a maxime proficui. Ob obedientia superioribus prestanda, ut si parochus, canonicus a suo Episcopo peregre mitterentur. Urgens necessitas, eg: hostiles inquietus belli furor, vel pestis, periculum, &c., ut nec ipsi oves permanere possint, imminet infidia injusta detentio.

injuncta forte ab haereticis vincula.
necessitas restituenda familiaris.
S. tunc, best. modicitas temporis,
et S. impetrata legit: sup. li-
centia, iuxta tr. si p. p. C. a.

Quam ad notam a. datus pro-
sentia moralis, cum tr. quis cor-
pore absit: si quoque datus absen-
tia moralis, cum quis corpore
quidem praesens sit, nunquam tr.
indeseget bonis officiis, choro s.
sed quo vi officii sui sit praesens,
ea praeragi curat a suo vicario.
Q. an talis, qui moraliter absit,
corporealis tr. residet, et in-
currat penas non residentium
quoad fructuum beneficiorum privationem?
R. facilis hoc questio solvitur,
sciendum, imo quo fructus alii
beneficiales sunt annui, fixi,
qui s. annuatim annuatim praesent-
antur, eg. Decima, Congada eg.
600 florentinum. Tunc alii ad sit,
qui vocantur praesent, galtra
praesentia, stipendia, distri-
butiones quotidiana, eo quo
non per annuatim, sed propter
speciales functiones quotidie,
et sigillatim praesentur, in-
herda tr. non obstantes hoc non
vel singulis septimanis, vel mensib. s.
pro. g. h. e. d. i. n. e. s. d. e. s. t. r. i. b. u. e. n. t. u. r.
Etia denique quod alii dicantur
grossi, si si ha. obventiones,
et personae essent in virtuali-
tate. hi tr. non opponuntur

anuis, et quotid: Siff. Pinterdium
reducuntur ad illos, si eorum pass
pertinet ad gguam, si quis eg.
200 flor. Rheat, certam infuses
quidem formati, et vini interde
ad hos, si rarem siglab: quoti-
dianarum hbat.

ad G: D: fructibus anuis ppublig
ante sententiam non privantur,
secus dicenda de siglab: quotid:
ubi phisica et moralis non pri-
varentur ante oem sententiam.

sed etm Moralit hoi absentia vel
vera, vel ficta, hoi obtinet s: ob
utilitatem Ecclesie: eg Canonice
est simul Dator huius, et dea alii sol-
vent ipse confessiones excipit, vel
urgente periculo domi spirituum
in Ecclesia utilitate concipit s:

G: an etm is Rheat, pro moraliter
proferre, qui pro auctoritate,
non officio, sed pro sua comoditate,
proferentibus aliis Missam celebrat?

R: negat, nam privata ex caa
legis non est illud proinde mini-
sterium exequi, ad quo gstitutus est.

Qua caa est gravis infirmitas, seu
talis factum, quo tali ministerio ob-
eundo obicem ponit, sive de m sed
proferens, sive timenda. morbus non
privat quotid: Iffiditioibz
sicut ipse morbi caam dederit. eg.
se in elucando. ratio iuxta est

rationibus ne capitalis ascendat ab sub-
eundo ministerio eq. si quis ubi de-
beret balneo in loco alieno si capta
detineretur ab hostibus. si iniuste
foret excoicatus, suspensus, inter-
dictus. Uta justa conuetudo pro-
festim beneficiorum simpliciter, ac
canonicatibus, ut de non domi-
niis.

Effectus resid. rite observata qđ
per ceptis fructuum. non observata,
et quidem sine venia superioris,
si pena in non residentibus statuta,
et quidem in Episcopos, et hoc fe-
rioros, prolatos, item Parochos,
et vicarios perpetuos imo si ultra
tres vel duos menses sine justa causa
et superioris licentia a loco bene-
ficii absq. propter realem peccati
mortalis pro rata temporis ab-
sentia fructus non possunt suscipere,
ante omnia fructum eorum
fructus vel applicare ecclesie, vel
erogare pauperibus, ita ut hoc ob-
ligat sub conventione, aut com-
positioe, qua vocatus pro male
receptis, remitti possit.

Seco si privatione fructuum non
noventur, Episcopi à Metro-
politano, hic vero non residentes a
suffraganeo, hic Episcopo antiquiore
de re honorandus est Romano Pontifici,
ut in pro gravitate glumacia in
ibos ad investire, vel etm Episcopatu
privare possit. inferiores a curati
et parochi personales citandi
sunt à superiore per nuntium aut litteras,
et noventi, ut resideant, et si etm

fiatus ubi lateant, juxta hnd: ff.
 r. c. i. de ref. statim f. edictum
 citari p. font. hoc citio edictalis fl
 i. f. rina. r. non nimis festivantes
 facta. r. et post ultimarum f. b. menses
 expectantia Boner. vel f. censuras
 Compellantur, vel si in contumacia
 persistant, ad privationem, proceat,
 q. tra regulares, procedum est juxta
 Cujusvis ord. g. h. o. r. r. in eccl.
 Cathed. aut Collegatis, d. quill: p. abnd:
 aut possessionem habentem si non resid-
 ent, tunc primo ano quo ultra tempus
 abs. permittum, privandi fl. dimidia
 parte fructuum, quos etiam non fecerunt
 suos r. o. r. p. abnd: ac residentis.
 r. o. ano sibus fructibus quos eodem
 ano lucrati fl. r. r. o. ano, q. tra per-
 severantes in contumacia et proce-
 dum juxta ff. can: constitutiones,
 prout g. m. d. i. u. t. e. est de curatis in-
 for: et Parochis. leg. P. P. i. h. l. l. e.
 h. lib. et ff. fol: 57 et 58.

Titulus V

De
 Probendis, et Dignitatibus.

Clericis residendum ee ff. in suis
 beneficiis diximus, unde supra de
 loro Residentiarum fl. jungitur, qui
 est iste, in quo quis officium, et pro-
 pter officium beneficium habet.
 Probendo dicitur fl. a probendo, quasi
 probatus q. p. r. et honesta sust-
 entio persona probendaria. fl. in
 cum hoc etiam dignitas giurata est.

si rempe prebendia inest pro-
 bendo. Prebenda est accipi
 in diverso sensu, alia est a laicalis,
 qua gaudet et gaudere potest laicus,
 et notat perceptioem fructuum ex
 bonis Ecclesie, non in pte officium
 prebende, sed laicale, si quis leg. sit
 Musicus, organicus, advocatus m. et
 pto Ecclesie. alia spiritualis, qua
 etiam est perceptio fructuum ex bonis
 Ecclesie, sed pte officium prebende
 cuius laici non sunt capaces, sed soli
 Clerici. si dicitur prebenda, quo
 fit perceptio fructuum ex bonis
 Ecclesie et h. hoc ultimo sensu
 sumitur vel stricte tunc notat
 perceptioem fructuum, non pte quo-
 cunque officium, sed pte Canoniam,
 seu pte presentiam, et jus
 stalli in choro, ut ibi definitio
 temporis et honoris interesse fit.
 Tales a prebendariis non sunt alii
 nisi Canonici, sive regulares,
 sive seculares, et hi vel in Ec-
 clia Cathedrali, vel Collegiatis, vel
 abbatibus, seu etiam pte alio offi-
 cium, non tamen Canonice sunt,
 hanc perceptioem notat, et ab ali-
 qua Beneficiario, in quocumque
 sensu hic sumitur, et sicut P. König
 cum P. Engel, quo fit ius perpetuum
 percipiendi et officium bonis Ec-
 clesiasticis redditibus ob Ministerium
 et officium quoddam spirituale,
 auctoritate Ecclesiastica institutum,
 et ab hac persona quoque Ecclesiastica
 collatum.

Prebendo: seu Beneficium aliud est
 vero tunc gessit, et gessi, ut est.

9
personis Ecclesiasticis regularibus, qualis
est prelatatus, Abbatia &c.

aliud seculare, cui proficientes
personae Ecclesie, sicut seculares.
aliud est simplex, aliud duplex,
horum cui praeter jus excipiendi fuerit
adjecta est quaedam qualitas, quae quasi
duplicare videtur beneficium. haec
a qualitate potest esse Dignitas, vel d.
Dignitas, vel r. personatus, vel r.
officium vel u. curatum.

Dignitas est, quando illis beneficiatus
preeminentiam habet aliquam, cum
iurisdictione, vel administratione
quam habet. plures dignitates sunt Episco-
patus et hoc superiores, quae dicuntur
Culmina dignitatum, vel dignitates.

primo classis. media classis est
Archidiaconatus, Archidiacon-
atus & alia classis si excipienda
foret, saltem iurisdictione in foro
ad, ut, aetia.

si haec dignitas non habeat duplicat
beneficium, sed est officium, quo
notatur, si quis aliquo genere
fungitur in ecclesia circa pre-
eminentiam, ut Cantor, sacrista,
Custos, thesaur.

personatus, quando quis rei iurisdictione
est in foro in = rei externo = nec
ad ministeriam aliquam habet, sed
habet aliquam preeminentiam, ut
primicerius. Curatus, seu Parochialis,
alio curam animarum habet in foro
parochiali cum prestante ad-
ministrandi sacramento Parochianis
suis clericis et laicis.

simplex est, cui prius dictae qualitates
omnes desunt. ejusmodi beneficiatus

simpliciter jure optimo annumerandi
sunt Canonici quos Clerici, qui in nihil
omnino sed in favorabilibus nec cl-
eficiorum veniunt, non in in omni bene-
ofis. aliud est Collationem, quo
dependet a libera collatione
autus ecclesie.

aliud Electivum, quo effectus pro-
via Electio a membris Capituli
facta, cui deinde accedat factus
superioris confirmatio.

aliud mixtum, seu Patronatum
in quo jus instituenti a jure present-
andi separatum est. Ita, ut pat-
ronus aliquem presentet, et superior
deinde presentatum instituat, prout
plerique parochi et Capellani institui
solent.

aliud est manuale, quo de
manu, in manus datur, et aputa
Confessione iterum avimur.

aliud titulare, ubi persona bene-
ficii in titulum assignatur, Ita, ut jus
in se aquirat, et sine jure causa
amoveri non possit.

aliud est Compatibile, quo
aliud etiam, et quidem in eodem
subjecto compatitur. eg. si quis duo
possit habere.

aliud incompatibile, quo aliud
etiam, et quidem in eodem subjecto non
compatitur, et quidem vel a ratione
residentis apud, vel a ratione
officii et ministerii pariter, et in hoc
et in illo loco eodem tempore si
persolvere. vel a ratione contra
sufficiuntis. hoc a casu, et si
duobus his beneficiis ratione jure et
et secundi. incompatibilitas magis
est, nihil omnino ex jure dis-
positione sent incompatibilia, quia

sciret avaritiam.

Causa eff. remot.: et in thesi, est iur
naa et Divin: equa a est, ut min-
istri Ecclesie ex bonis Ecclesiis fa-
stentur, & quia nemo ex p'isio
militare tenet. et ex quo quilibet
mercenarius sua dignus est mercede.
in hypothesi. si vero pro ut modo
facta est collatio, beneficia varie
divisa s't post iur canonicum. ex-
emplum habet huc, s'test quoad ius
civile. in legitimas.

Primo est pontifex. episcopus et
hoc superiores, Capitulum, et etiam
privatus.

Pontifex quidem beneficiorum ino-
et h'ca clasis. Episcopus minorum
in sua diocesi. sicut etiam ex
saeculari reglate, non in vice ve-
versa, nisi auctoritate Pontificis
Capitulum beneficiorum ad Eccles.
cathedra: vel Collat. testamentum
privatus, Ecclesiastica auctoritate g'nerante.

Q. an laicus non possit recipere, ut
beneficium a se fundandum sibi con-
feratur?

De Cap: 134. de simon: hoc prohibet,
ut ex parte in hac materia seculari
libet, s'test in sibi servare iura pa-
tronat: vel ut g'neratur personis ex
hoc vel illa familia.

Subiectum est clericus regularis,
vel saecularis. s't in habilis, quoniam
a illis s't, dicitur in lib 1 de ell: et
alib: profic:

Objectum, s'il: perceptio fructuum
ex bonis Ecclesiis, Congada in s't,
secus & nullum beneficium origitur,

nee gñsus datur. à spereione ec-
clesiastico. quãtas quidem gñsus non
est determinata, in hanc in Com-
putanda st, victus, vestitus, ho-
spitalitas, hospes, recessus hon-
esta habitatio s.

De spirituale fil: illi offic: et
ministerium, ppter quo datur b.
beneficium.

Q, an plura beneficia alicui concessi
possint?

De. p. st si st compatible C. sacros. N.
et non saltem sine consensu sumi
Pontificis, imò tali ipse Pontifex nisi
ex justa caa non gñsus potest
proferatim si ista incompatibilitas
est ex imò, ut deo capite supra
explato, quia ius di omni, et ius na-
glicionatum obstaret, nisi nempe
stet iusta caa sler a cao st.

~~Imò utgens ecclesia si nempe hlis
quocumq; demerit caa magis ob-
staret magis ecclesia possit potest,
quam aliud~~

Imò utgens ecclesia necepsit ad ut-
riusq; si eq. forte vendicia st in
clero. Dea utilitas ecclesia, si
nempe hlis quocumq; demerit ex
caa incompatibiliter magis ec-
clesia possit potest quam aliud.

Curia pietas, i e, forte gratuitus,
vel bene merita, quo quis de Eccl-
esiã, et republica sacra hbt.

Joas requiritur absoluitus, quoru
imò, ius recipiendi fructus sacrorum,
et quidem ppter, hinc beneficium
manuale vicariatus Imperialis non
st beneficia ppria. Dea ut etm
authoritate thecistica hoc ius sit
certa et gñsata, hinc non est
beneficium, quo eq. testator sur-
daret suo filio vel aliõ pprio auctate.

etiam; ut hoc jus sit ppter offic. et
 minist. grille, alias probenda lai-
 calis faret. utrum, ut hoc ipse jus
 et non ad aliu sit clerico apto, et ha-
 bili a legitimo superiore Eccl'astico.
 Effertur est ipsum jus hoc fuit, et
 redit, et bon. Eccl'ie. ppter propter
 officium probande.

Titulus VI

De
 Clerico agra ante, ut debilitato
 de Probend. et dignitatibus dicitur
 in pced. titulo, et ppter etiam de resid-
 entia in loco beneficii ordine ad
 administrationem ministerii publici.
 gregat a interdu, ppter quem-
 dam se corporales in loco beneficii
 utamen morbo, ut debilitate corporis
 vel ai ab officio pcedendo pcederi,
 qua igitur hoc facultate pcedenti
 impedito probendario, videndam in
 hoc illis sil: suppleti, albet a Co-
 adiutore a coadiutore sui dicto.

Q. quid sit coadiutoria ?
 Dz. est facultas seu potestas iuvandi
 beneficiatum impetiri in sui bene-
 ficium regimine a superiore legitimo
 concessa.

alia pcedenti, quod etiam ultra dies
 ante coadjuti dicitur, adeo, ut co-
 adiutori relinquatur ppter succedendi
 in beneficiis. hoc ppter jus succedendi
 nemo pcedenti, nisi sumus
 Pontifex, exulare omnem successionem
 quasi hereditaria in bnf: Eccl'astico
 jubent ppter an:

Causa eff. remot. est jus Eccl'asticum,
 imo redultue, etiam jus non factum

favetur, jus ac potestas juvandi
beneficium in suo officio quoad
ibi defectu, quo laborat, ad quem
hac potestas est restricta. si a
epet coadjutor episcopi, et etiam
supplere debet officium ejus quoad
jurisdictionem, et aut ordinis,
hinc debet esse consecratus, et
si non epet consecratus, hanc fa-
vorem delegare.

Reductio, jus ad congruam sustentationem sui, ois, & necessarius
dignus est necesse sua, et quidem
solvenda hic ex redditibus coad-
juti, si sufficienter. si non, tunc
profectus coadjutus, et coadjutori
fieri debet provisio ex aliis ecclesie
redditibus, si habeat, si non, tunc
Parochiani debent succurrere, si a
et hi ipsi rebus ac bonis suis in-
digeant, tunc huic episcopo debet
providere, e.g. conferendo beneficium
aliquod simplex.

reficiens incommoda, est, quoniam debet
reddere rationes sui ministerii,
cujus administrandi causa fuit
constitutus.

Q. sed cui reddat rationes?
R. episcopo, vel eo deficiente, ca-
pitulo, vel successori, si non die a
morte defuncti episcopi eligatur.

Contr. Coadjutoria temporalis est
modus coadjuti, nisi sit perpetua,
quam deim coadjutor acquireret.

Titulus VI de Institutionibus

probent: seu beneficia alia esse
electiva, alia coelectiva, alia mixta
audiamus. unde cum de beneficiis
actū sit, agamus etiam de modis quibus
aquiruntur, quorum est, i. electio,
de qua jam in lib. 1. c. 1. institutio,
qua mediante aquiruntur beneficia
patronata. 2. libera collatio. nun
ergo de eisdem sit: institutione.

hoc si late seu improprie sum-
atur, potest denotare omnem modum,
quo beneficium aquiri potest ecclē-
siasticum, et sic etiam comprehendit
electionem, et collationem.

si a stricto sumatur, definitur,
quo fit concessio beneficii ecclēsiastici,
persono idoneo ad proximam Patroni
presentationem a superiore ec-
clesiastico non libere facta.

Causa eff. remot: est ius ecclēsiasticum.
proxima est ipse instituens. instit-
uit 2. i. Episcopus 2. vel eius vicar-
ius generalis quia est actus iurisdic-
tionis nisi episcop: hoc ius sibi 2.
referaverit expresse vel tacite, et
hoc obtinent, si homo sit de benefi-
minoribus. vel 2. sede vacante apud alios.

Subiectum est, qui instituit, scilicet:
i. clericus; laici 2. beneficiorum
sunt incapaces. clericus sit in vel tonsura
sacram, vel ordi: minoribus iniciatus,

ita ut intra annum reliquo ad hoc
beneficium requisitus non possit sus-
cipere. r. habilis idoneus, quo sup-
ponitur: hinc dicitur in fin: pre-
sone idoneo: ex lib: d. c. no-
sentatus fit a patrono, hinc dicitur
non libere. unde dicitur a collati-
one, quo fit libere. ut ut intro
legitimum tempus fit presentatus.
De quo sequitur specialis titulus.

Tempus a, si presentatus fit persona
ecclesiastica, est 6 menses a tempore
adempta fuerit vacationis. si laicus
fit, 6 menses a tempore 11. sicut ut
presentatus se ipsum presentat ingi-
lucendi, nisi indigens hanc pre-
sentationem ad preces presentati velit
remittere, quo potest.

obsequium est imo presentatio
patroni, aliam ingibitatio est nulla,
saltem si patronus agere velit
de contemptu sui iuris. r. ut
antequam ingibitatio fiat citentur
illi, quorum saltem interest, vel qui
velint, vel possint contradicere. et
si fiat contra dicentes, tunc
personaliter citantur, si a non
fiat, tunc solet fieri citatio
adhibitis eorum, quorum interest.

Ratio. ut presentatio presentati, et
citationi accedat auctoritas fu-
neris ecclesiastici, qua mediante
beneficium presentatio confertur.
Instituta dem sequitur institutio,
seu in ipso in possessionem, vel potius,
alio dicitur institutio.

Instituta a est vel realis per
introductionem, vel verbalis
finit ingibitatio est, ut ecclesia, patronate
vacanti provideatur.

Effectus respectu presentantis est
suis ad rem. respectu instituti est
suis in re, quo instituta confirmat,
et stabilis.

Datus ad huc alio institutio,
iustiori habiles dicta, et est approbatio
ad eorum animosum a legitimo sup-
eriores persona habili concessa.
superior a hic est episcopus.
Istus a priori, quia in illa quia acquirit
beneficium, non ita in hoc.

Titulus VIII.

De

**Concessione Prebende, et
Ecclesie Non vacantis.**

Actum est in precedenti titulo de
Institutione, sequitur nunc collatio
beneficiorum quo dicuntur collativa.

Q: quid sit collatio?

R: est concessio beneficii, eoq; libera.
ex qua definitione simul patet
differentia ab institutione, quo
fit ad prioriam Patroni presentatioe.

Cuius est superior ecclesiasticus,
alios conferre non potest. laici
presentare quidem possunt, ita tamen,
ut huius deinde sequatur institutio.
nec id possunt laici, nisi specialiter
ad hoc essent habilitati. Superior
a est vel Papa, quoad omnia bene-
ficia totius orbis christiani catholici.
vel cardinalis: a latere, in germania
tamen alium obtinet propter concordata
nationis germaniae.

Porro Episcopi, quoad beneficia fuen-
data in sua diocesi, ita ut in dubio

semper presumatur beneficium
epi collatum. Denique capitulum
pro universitate beneficiorum.

Subiectum s^t i clerici saeculares,
vel regulares prout beneficium
est saeculare, vel regulare. rdo
habiles juxta Suta in lib. i.

Q. an non Signiori debeat conferr?

R. D. s^t q^d sit Notabiliter Sig-
nior C. secus quis gravissimum
reatum conscientie incurret,
laedet & iustitiam distributivam,
et diminuet utilitatem ecclesie
proponendo huic minus idoneum
et dignum. valida quidem tamen
foret collatio, attamen illicita.

si & non sit notabiliter Signior. N.

Obiectum est beneficium i va-
cans, secus & non potest conferr.

rdo. i. si saltem sermo sit de quis-
copo collatore; non fit collatio
huius beneficii reservata Pontifici.

et ratio denique, s^t liberu, adeoq^{ue}
nemo alius jus patronatus in hoc
beneficio habeat, alias collatio
epi nulla, et patronus potest
agere de contemptu ad resip.

Q. quot modis beneficium vacare
possit?

R. tribus. Imo vel de facto totu
rdo. vel de jure totu. Ratio
vel de jure et facto simul.

De facto totu, quando vq. beneficiat^{us}
vi expulsum est, vel ab hostibus ho-
reticus s. captus detinetur, in quib^{us}-
modi & casibus de facto quidem
procurator non est, attamen jure
sua t^{er} adhuc illis est, impedimenta

facti, non possunt tollere ea, quo
iuris sunt.

De iure facti, quando adest quis ad iustas
causas de facto, aliam non de iure,
ut pote vel nulliter electus, vel intrusus.

De utroque simul, quando quis nec de
iure nec de facto potestis possit.

Q: quomodo qd vacare debeat ecclesia?

R: si de iure et facto simul vacet,
tunc non est dubium, quod locus sit
collationi vel electioni, vel instituti-
oni proat beneficii vel collat. elect.
vel mixte: et sic vere sine possit,
beneficium vacare. sicut si tunc
de facto vacet. si a vacet de iure,
tunc d: an ista nullitas sit notoria,
vel non? si iura: tunc vere vacat.
si tunc: non datur locus collationi,
nisi discussa ea prius caa coram
episcopo. forma. Confessi abet
de legitimo modo. modo legitimo
tempore. quomodo requiritur

factum de iure communi, ut collatio
fiat mediante concursu, saltem
si loquamur de collatore, qui Pon-
tifici inferior, ut sit locus saltem
tunc. ut sit locus fiat sine ullo pacto,
conuersione, promissione, ita ut nihil
promitti, exigi, aut accipi possit, in-
tuitu beneficii. quoad tempus,
collatio regla: fiat intra 6 mensium
spatium.

Effectus collationis oblato est, quo non
amplius possit variari, aut reuocari.
effect: oblat. et simul acceptato est, quo
acceptanti acquiritur jus in ea, quo collatio
sola non tribuit.

Titulus IX

Ne

Sede vacante aliqui
invoctus.

De Beneficiis in ordine ad collationem, et quo tempore hoc fieri debeat, diximus. §. Dubitatur, cum hoc collatio non ad Capitulum devolvatur, si antequam fiat in-
stit: vel collat: sedes vacet? quod dubium rubrica solvit: nee sede vacante aliqui invoctus. sub sede hic intelligitur ecclesia vel Cathedralis, vel Collegiata, vel etiam conventus regularis.

Q: quomodo ecclesia vacare dicitur?

R: quomodo caret suo profide, vel Antistite. vacatio a potest epe vel vero est physica, quando vere et

physice capite suo caret: eg. si sublatus sit per mortem vel naturalem vel civilem, §. depositionem, degradationem §. vel interpretativa seu moralis, quomodo physice non vacat, at moraliter, eg. si sit interdictus, profes, captus ab hostibus.

Q: quomodo regula hoc generalis vera sit?

R: eatenus, ut Capitula nihil possint, quo vergeret vel in prejudicium ecclesie, vel successoris. hinc non potest alienare res immobiles, nec mobiles pretiosas, et servando servabiles, siue sint ecclesie, siue mensales, §. curari, et administrari debent. Sed non potest etiam

magni ponderis inchoare, nec

ratio non potest Capitulum aliquod de
bonis ecclesie transferre in suum
crasium, in suum fundum. s.

extra potest omnia, que ad juris-
dictionem ordinariam filii tam
contentiosam quam voluntariam ea,
que gratiam respiciunt, eg. absol-
verit a censuris, dispensasse s.
Episcopi pertinent ad suum vicarium
intra 8 dies a tempore mortis Epif.
Cop. constituendum. Dixi, quoad
jurisdictionem nam actus ordinis debet
delegare alieno diacono Episcopo.
Dixi, ordo, ordinariam hinc ea non
potest, que Episcopo ex speciali in-
dulto Pontificio concessa, aut man-
data sit s. illa q., que ad mini-
strationem exigunt, curare debet
per instituta & cononam.

Q: quanam Capitulum possit, sede
vacante, nominare quo ad beneficia
conferenda?

D: ea, que non sit libera collationis,
sed que Episcopus potest vi sua
jurisdictionis quasi necessario, si
sede vacante potest instituire
presentatos, quia hinc collatio est
necessaria. Im conferre ea, ad
que persona jus habet, eg. si sit per-
sona de familia, cuius intuitu bene-
ficiam fundatum est. insuper
confirmare Electum, si beneficium
sit Electivum. Im, si ab Episcopo
defuncto jam acceptata sit per-
mutatio, hanc confirmare.
quo a sit libera collationis, non
potest sede vacante, si nempe

hoc ut illud beneficium, de cuius
collatione questus, spectabat ad
episcopum vel solum, vel ad hunc
et capitulum simul. nisi in ultimo hoc
casu exprisset huius, intra quem
beneficium esset conferendum,
quia aliis jure suo concessente
privaretur, antequam confirm-
atio nemo electi Romam obtineri
possit.

Titulus X.

De
his, qui fiunt à Praelatis
sine consensu Capituli

Explicatum fuit in priori titulo,
quid capitulum sede vacante
possit, vel non possit, videndum
nunc in presenti, quid episcopus
vel praelatus possit, vel non
possit sine consensu Capituli
sede plena.

Capitulum hic denotat ecclesiam
colegio personarum ecclesiasticarum
provisam, si sit saeculare, si re-
gulare, dicitur conventus vel
Capitulum suban, vel concilium
colegium denotat pluralitatem
personarum in communem utilitatem
sub uno capite unitam. ad hoc
ergo ut dicatur collegium, requiritur
imo pluralitas personarum. Secundo
habens communem gratiam et artio
communem omnium sigillum ac utro
denique conspirans in communem om-
nium, ac utilitatem, non ergo
singulorum, a quo factum unius

unde dicitur ab aliis familiaris.

Finis Capituli, est Communis utilitas.

Q. unde dicitur Capitulum?

R. à Capite, sub quo pluralitas, hoc moraliter unita est in communem utilitatem. Caput à dicitur non episcopus, non prelati. Abbas, hic & capitulum dignitatis est, si beatus, vel prior, seu in horum absentia abbas, vel subprior. hic altitudine veniunt cuiusque capituli ad ord. constitutiones.

Q. quomodo potest episcopus sine plena sine consensu Capituli?

R. ea, que non tendunt in preiudicium vel ipsius ecclesie, eiusque bonorum, vel sui successoris, vel Capituli, hinc non potest alienare bona ecclesie, nec mensalia, non vicaria nec dissolvere ecclesias, vel beneficia. in genere ergo loquendo omnia negotia adus per consensum vel consilium Capituli ipsi sunt tractanda.

Consensus hic denotat approbationem illius, quo per episcopum, vel prelatum geritur.

Consilium à indiget explorationem mentis illius, cuius consilium requiritur. advertit ergo quomodo consensus à consilio differat? sicut in hoc, quo consensus imponit necessitatem respondendi in hoc, cuius fuit consensus exquisere. non autem consilium.

Q. quid ergo iuvat consilium, si illud est qui prelati non necesse habet?

De. in sana ratione glutuesunt
iura, ut sed Majori cum circum-
fpectioni, et attentione agatur.
Cum plures oculi plus uno videant,
ac ut prolatus sibi soli non sa-
piat, sed aliorum quoque exquirat
Confilia.

Q. si quando go prolatus indiget con-
sensus? De. tunc, quando tale ne-
gotium inferret grave prejudi-
cium vel ecclesie, eiusque bonis, vel
successori, vel capitulo.

quando Confilia? quando de tali
prejudicio quidem non agitur,
interim in negotium grave ac
momentosum est, eg: condere
statuta, punire clericos, propter
delicto non adeo levidentia.
edificare vel temple. Commum,
Monasterium, etiam sine Siminu-
tione fundatio. s.

Effectus alius est consensus, vel
consilii neglecti, quo nempe,
si sit tale negotium, in quo iure
vel consens. vel Consilium Capituli
requirant, actus sit nullus, s. oia
si quidem a iure s. proposita
neglecta in minimo totum actus
vitiat: alius exquisit, quo
s. il: actus valeat a Prologo
gestus.

Titulus XI

De
his, que fiunt a Majori
Parte Capituli

Ex procedenti titulo differimus,
quid Prolatus possit, vel non possit
sine Consensu Capituli. cum

um qd vix non in omnibus negotiis, quo-
saltem et in alicuius st momenti ex quo-
atur, vel consens. vel consilium capituli,
Q: quid requiratur ad hoc, ut quid di-
catur capitulariter consensum?

R: consensio potest ex rubrica, quando fil:
aliquid a maiore parte capituli, et quide
sine congregati gestu fuit. ad hoc q,
ut dicitur post capitulariter gestum, tres
questiones denotando veniunt, ima quis
congreget? 2da quomodo et 3ta quo-
modo congregandi sint?

R: ad 1am. legitimus superior, qui est
episcopus quoad eccles. cathed. nisi ag-
atur de suo, vel suorum s^{mo}o. vel
procurator, si sit conventus: regularis vel
procurator, si sit s^{mo}o. si sit eccles.
cathed. si a negotio concernat
suum, vel suorum s^{mo}o. aut ab-
sens sit, tunc superior vel decanus, aut
prior, fil. caput capituli, vel in horum
defectum subdecanus, subprior.

R: ad 2am. capitulares, qui ius suffra-
gii habent in capitulo, de iure comuni
debent esse presbiteri, et saltem sub-
diaconi. qd tamen potest non observari.

Q: an omnes debent vicarie?

R: presbiteri, qui possunt, volunt, et
debent interesse. dicitur presbiteri,
ad negotia qd minus ponderosa absentes,
sive expositi regulariter non vocantur,
nisi agatur de iure singulorum,
Q: qd si unus ex presbiteribus, qui potest
vult, et debet interesse, non vocat-
ur quid tum?

R: s^{mo}o illis citis ex presbiteribus
vorentur, s^{mo}o saltem de iure negotium
est validum. neglectus s^{mo}o potest agere

De contemptu.

Q; quorsum vocantur?

De; locus jam solet esse definitus.

si a propriis locus non habetur,
tunc fit factum honestus, ac latus.

Q; ad uriam. si est dies ad negotia

Capituli tractanda ordinatus, tunc

non opus est vacatione. si a se

dies exhaereditarius, tunc requiritur

specialis vacatio, qua fit vel per

mentum Campano signum, vel f

litt; vel per partium, licet de

Capitule Bobru. solet etiam in

circa circa indicari f. litteras

gao conuocationis, ut si negotium

deliberationem exigat, domi, opint

deliberare. his legitime obser-

uantis dicitur negotium capitul-

ariter gestu fuisse, ubi a Majori,

et saniori parte capituli tractata.

absentes non numerantur. extra

maam electionis obtinet de con-

suetudine, ut in negotiis alio suffi-

cient vota etiam respectu Majora.

Sanior a pars est, quo saniori fun-

damenbo, senio, prudentia g.

nititur. et hoc in dubio profum-

itur, cuius dem vobis ita standu

est in regula ac si negotium

a toto capitulo gestum fuisset.

Dixi; in regla, fit & casus ubi

concord omnium consensus re-

quitur, eg; si agatur de iure

singulorum, non de iure ca-

pituli qua talis. quod enim

pro singulis tangit, ab omnibus

comprobari debet.

Titulus XII.

19

Ut Ecclesiastica beneficia
sine diminutione conferantur.

Quæritur, quid capitulum possit sine
vacante, quid non: insuper quid episcopus,
loquens, seu solutus cum = vel sine
consensu, vel consilio capituli tract-
avimus quoque admodum de beneficiorum
collatione occasione, quod promissum
est, quomodo beneficium conferantur
a superiore legitimo?

Ad id juxta rubricam, quo uti sensu
perfectum, ita vim decisivam habet,
sine dominatione.

Quæritur, quomodo contingere potest hæc
diminutio?

Ad id quinq[ue] sunt: pensionis, aut oneris
impositione vel unione. vel divi-
sione. vel dismembratione vel
suppressione.

Impositio oneris sine contingere, si
nimirum quoddam gravamen impon-
eretur, vel beneficio, vel beneficiato.
hoc & onus est vel personale, quo
gravatur beneficiatus personaliter,
nisi nempe adstringeretur ad plures
missas legendas, docere grammaticam,
vel uno ex clasibus infans;
vel reale, quo mediante prestatione
reali debet persolvi.

Quæritur, quomodo beneficium possit conferri
sub tali diminutione?

Ad id Negative, quia obstat generalis
legis prohibitio. adeoque nemo potest
se nisi solus pontifex, ut pote Regis sui
non obligatus, Pontifex infesiones non

Am. Neque Episcopus in sua Diocesi, est
et minister Legis Ecclesiasticae, quod
in hoc non pro libito, potest disponere
nisi imo subest iusta, et urgente causa.

Pro. nisi hoc diminutio est moderata,
et ratio ad tempus sustentat.
Ite ex Epistola seu benigna Legis
interpretatione videtur non esse
reposita potestas Episcopalis.

2. unio, quae est unio Ecclesiarum
vel beneficiorum duorum in unam,
vel unum conjugatio.

Q. an hoc diminutio sit licita?

R. ut supra, est negativa, nisi i
ad sit aut necessitas, aut evidens
utilitas. Prodeceat consensus
Capituli, et ratio illorum, quorum
intere est. eg. si sit Ecclesiarum
Patroni his concurrentibus etiam
potest Episcopus.

3. Divisio, quae est unius Ecclesiae,
vel beneficium in duas, vel sub facta
repositio.

Q. an hoc fieri possit?

R. quod non, ac factum benefici-
alium facta separatio ab ipso bene-
ficio. Efficit adeoque nisi a solo
Pontifice. nunquam ab Episcopo,
nisi in circumstantiis supra aduatis.

4. Dismembratio, quae est reciduum
a factum beneficium facta
separatio ab ipso beneficio.

Sufficit adeoque a Divisione in hoc, quo
dicitur: facta fiat in factibus man-
ente eodem beneficio in Divisione
vero fiat ex una Ecclesia duo,
vel uno beneficium duo.

5. suppressio, quae est totalis extinctio
beneficii. hoc multo minus fieri
possit, quam alia, nisi urgente necessitate.

eg: si fundus vino est, venditur tem-
porum forsan iniquitate. s.

20

Titulus XIII.

De Rebus ecclesiis alienandis vel non.

quidam episcopus, vel proclatus, opit
cum al sine consensu capituli, circa
alienationem beneficii, et admini-
strationem diximus in procedentibus
articulis, si tantum iuris. nunc go ex-
planandum, quousq; se ejus extendat
potestas, non tantu quoad administrati-
onem, si quam maxime circa alienati-
onem, ubi duo habemus titulos objecta
sunt: quonam opit = et quonam non
opit alienare.

alieno fundus vel fructus, al in fructu
latiori. fructus si fundus, denotat
illam translationem domini pleni-
vel minus pleni. in fructu minus rig-
orofo denotat non tantu translationem
domini, si et in alius speciei juris,
atamen in se, dum res alienatione
alteri acquisita onere reali afficitur.
species a jure in se a se fundus vel
dominium, jus hereditarium, servitium,
possessionem, ius. si go uno ex his
fructibus in alium transferatur dicitur
alienatio.

Q; quonam alienatio fieri opit ab
episcopo sine consensu capituli?

Q; in quibus alienatio episcopo opit
circa alienationem. alienare si velit,
tunc pectus facienda inter res immobiles,
et mobiles pectiosas, ac servando ser-
vabiles et inter immobiles minus pecti-
fas, et servando non servabiles.
has, et que his opit parantes eg. grex
publica theca integra. sed et in mcor-

alienandi, est Episcopo inferior, nisi
Episcopo a sede Rom: delegata foret
potestas in aliena alienati: consentiendi.
sua requisitis absoluitur, quorum
immo ut sit translata jus in se go
nunquam agitur de jure ad rem.

Tuta et quidem in re ecclesiastica.
Alium mobilem mobili pretiosa,
servando servabili.
Effectus forma et solemnitate neglecta
est, quo alienatio fit ipso jure nulla.
non solum a legitimo superiore,
vel alienantis successore, sed etiam ab
ipso alienante.

Obj. Cur ab ipso alienante, cum fr
nemo possit impugnare factum proprium?
R. D. si tendat in suum commodum C.
in alterius N. hic utique agitur de
comodo ecclesie, vel beneficii.
Effectus sua observata est, quod
alienatio fit valida.

Titulus XIV.

De
Precariis.

De rebus ecclesie alienandis vel non
actum in procedenti titulo. nunc
tituli quidam subjunguntur de modis
alienationis in precia, inter quos,
imo loco numeratur precaria, et
prolatium, quo nomen suum derivant
a precibus, quia dependentur a precor
alterius vel conceditur alius est pre-
cosio, et alius modus alienandi pre-
corium, quatenus precaria opponitur,
imo de precaria, quo definitur, quo
fit contractus nominatus jure eccle-
siastico introductus, quo mediante
res ecclesie mobilis cum in finem

conceditur, ut singulis quinque annis ren-
ovatio fiat.

Q: quoniam causa eff. De iur. ecclesiastica.
impulsiva? remuneratio bene meri-
torum.

Q: quomodo differat ab Emphyteusi?
De. in eo imo quod in emph: si omnia
utile per se transfertur. in pre-
sentia usus. pro illa ad dies vita
emphyteute conceditur, et heredibus,
vel singulis quinque annis fieri debet
renovatio. in hac a singulis quin-
que annis. pro illa non sequitur laon:
annuum ex sua natura, hoc vero re-
novationem, ne filii successu
temporis sed ab ecclesia serventur.
proximo est contrahentes, filii. con-
cedens, qui nempe proest ecclesie,
eg. episcopus, Abbas, non tamen
sine consensu capituli, est e-
species alienationis. et accipiens,
filii. omnis qui potest contrahere, et
contrahendo obligare. est in plerumque
persona de ecclesia bene merita.

Objectum. imo res ecclesie. pro im-
mobilia seu fungivera, que excolenda
conceduntur. item etiam jura rebus
imobilibus in herentia. eg. ius ven-
andi, piscandi.

causa requiritur imo iusta et honesta
causa movens quod concedendum vel boni
rei ecclesiastica. pro consensu ca-
pituli, quis est species alienationis.
ratio renovatio singulis quinque annis
facienda, alio casu iure suo. ratio

est, ne tractu temporis presertim mem-
oria rei ecclesiastica precario.

Effectus proximus est obligatio duplex
prolio, et minus prolio. illa stringit
accipientem imo ad rem excolendam
boni visus arbitrio. sed ad renovati-
onem singulis quinque annis faciendam.
ratio ad rem elapso tempore sed quo

Concessa fuit, non deterior alium se-
 stituendam, omnem qd dolum ac ce-
 lram postandam. hoc tenetur,
 qui pdest, ad concedendam usum lib-
 eram, ad tempus usq ad conventionem,
 nisi se abutatur.

Effectus remotus est actio de precariis
 duplex directa et gratia, personalis
 civilis, prout saltem non est pretoria
 ; vel si maior canonica, vel per-
 sultoria, quo datus ad hoc, ad quod
 quisq tenetur. hoc de precariis, qua
 dantur ad longius tempus. nunc

De Precario

quod est contractus saltem minus str-
 icte talis nominatus juris gentium,
 quo mediante alteri res gratis sa-
 lege datur, ut ad nutum concedentis
 de novo revocari possit

quod differat a precario patet
 Consideranti casu figurat omnes.
 o comito offat, quo in hoc quidem etm
 concedatur usus gratis, attamen ad
 certum tempus et usum, qui ante-
 quam finitus sit, non solet revocari.
 ut in precario deficiunt.

Caa est. proxima st Contrahentes.
 scilicet accipiens, et concedens. tales
 st, qui contrahere, et contrahendo
 se obligare possunt. potest alienandi
 non requiritur.

Remota est jus gentium.
 Objectum st res mobiles, sed imobiles
 corporales, et incorporeales, quo nimis-
 um admittent usum talem, quem
 non statim sequitur absurd. go sed fur-
 gibiles hui reiciuntur.

Loca consistit in mutua conventionne
 de se concedenda, et ad nutum
 concedentis revocanda.

Effectus proximus est obligatio, qua tenetur peccatum accipiens ad rem non deterioratam ad usum concedentis restituendam & ad damna solo, vel culpa lata duntaxat refarcienda.

Dixi, lata, licet juxta reglam, qui percipit omper solus utilitatem, debet propterea levissimam poluerit obligare, quia vix est utilitas, quo in singula momenta, obest periculi.

Effect: remot: est interdict, vel actio de precario proscriptis verbis. jura & in hoc negotiorum genere soluerunt specialem actionem concedere. si in definitione aditu fuit, Contractus minus proinde solis quia concedens vix tenetur ad aliquid, unde adhuc dubitatur an non potius sit actum legitimum. sequitur quoque, quod, cum non sit contractus nominatus, non habeat actionem sibi certam. = et extraordinario que datur concedenti adversus accipientem ad rem salvam et integram cum omni causa, et accep: restituendam, Improp Solo, et culpa lata refarcienda.

Titulus XV
De

Commodato

pre cario proxime accedit Commodatu, unde statim subiungitur. est & Commodatu Contractus, juri gent: nominatus, civilis realis, b. fidei, bilateralis, quo per gratis alteri utenda ea lege comeditur, ut eo finito, eadem in specie, non deteriorata, restituatur. patebit quomodo differat a precario. et locati: condit.

Cda off. remot. est juri gent: proxima est

Contrahentes, qui scilicet. possunt contrahere,
et contrahendo obligari. inde reuocantur
min: pupill: prodigi: iuris. sales. sine
auct: plut: vel consens: curat:

Objectum est ino res in commercio hum-
ano, celandi facere saltem ad usum
profanum. res quo probent usum
ab usum non statim obnoxio. reuici-
untur fragiles. nichie interest sint
mob: immob: corporales, incorporeales,
universales, particulares, prois, aliene,
saltem ut valide commodentur.

Sola ghit i in mutua conuentione
et subsecuta traditione, est et
contractus realis, qui non respicitur
sola ratione contractus, nisi ac-
ceat traditio. res rei. ratio ad
eum usum et tempus. ut gratis.

Effectus. proximus est obligatio realis
quia tenetur committitur i ad utendum
rem boni vici arbitrio. et finitio
usu restituendam. et non deterio-
ratam. et fecit ad damna, solo, culpa,
lata, leui, et regulariter leuissi-
ma refarcienda. et unacum accepti;
eg: equa hinculor perierit. dixit re-
gulariter leuissim: quia ipsius com-
modatarii solius respicit utilitatem.
contractus in casus, ubi interdum tenetur
ad leuem tenetur, si negot: eg: utriusq;
utilitatem respicit. ut comodantem
mihi vasa argentea etm ad mensam
inuito, interdum tenetur ad laram. eg:
si solius comodantis utilitatem respic-
it. ut si alicui commodo vestem meam,
ut se seruum meum fringat. vel in
fronfa, ut correctior incedat.

Quid dicendum de casu fortuito:
 ad hunc nemo tenetur, qd neq. homo
 dolo aut nisi i hunc in se recep-
 erit. r. culpam comiserit. eq. con-
 cedo equum ad equitandum, alter
 utitur in sepe hunc ad trahendum,
 vel q. moram comiserit in sepe h-
 uendo. dies q. in sepe h-
 mine, nisi aliter conuenitur.
 Ex hac obligatione oritur effectus
 remotus, scilicet: actio commoda: directa
 et contraria, illa quidem commodanti
 ejusq. heredibus aduersus commo-
 datarium ejusq. heredem ad rem
 commodatam committam s. p. hac com-
 mittio ejusq. heredes: i ut tenetur
 in damno; r. ratione damni ex se
 vitiosa, vitio non detecto. r.
 ratione expensarum in rem
 committam receptam: et utiliter factarum.
 r. de concedenda usum
 ad tempus conuenitur.

Titulus XVI.

De deposito

sequitur alius contractus scilicet: depo-
 situm a deponendo scilicet: depositum, qui
 est iuris gentium b. scilicet: depositum: quo
 res gratis custodiuntur ea lege
 committitur, ut ad libitum committen-
 tis non deteriorato restituantur.
 Dividitur: ab objecto, in judiciale, et
extrajudiciale. illud non in animam
 sequitur est, quando per litigiosa
 iudicio iam inchoata pendente lite.
 actio committitur, ut victori servetur.
 locum habet, si agatur de possessi-
 one, et teneatur, ne interim de-
 laynetur, ita quando ipse partes
 ita conueniant, ut neutra possideant.

extrajudiciale, quando non per litigi-
osa comitatus. et est. voluntarium,
quod ex libro voluntate dependit =
vel receptarium, quod dicitur extorquet
receptas, vel intrans periculum rei
amittendo, hinc etiam dicitur flexibile
miserabile. volunt. et recept.
Differunt, quo ha inficiando ceperat
in duplum non ita in illo.

aliud regulare, quo servat regulas
Depositii. aliud irregulare, quo a
regulis recedit, et Depositario usum
per Deposito concedit vel expresse,
vel facite, eg: tradit pecunias non
obsignatas. ad isseq: tr non sola
sufficit utendi licentia, nisi et usus
accedat. addunt alii loc: in De-
positum juris, quando res creditori
debita iuste oblata, et a ipso iniuste
recupata a quo Magistratum vel eccle-
siam ad sustinendam causam usuravit,
et inducendum liberationis effectum
deponitur. et in Depositum facti,
sive conventionale, quo inter privatos
fieri solet, et Depositarium ad factum
sive custodiam obligat.

Causa eff. remot. est ius gentium.
proxima contractentes, qui se obligare
possunt, licet potestatem alienandi
non habeant, quia hic non requiritur.

objectum est regulariter omnes
res etiam factae, quod nihil interest
sint re corporales, vel incorporales,
quia ha licet non diserte ab omni
indiserte et mediante re corporali
possunt deponi. sicut re mobilis immobilis,
universales, articulares, sive propriae,
sive alienae.

ut res immobiles non potius constituant
objectum mandati?

De controversiis. nos tenemus ne-
gativam, nam juxta l. 186. C. de
v. s. deponere nihil aliud est quam
res alicuius custodia commendare:
atque commendari etiam possunt res
immobiles: § 90. s. Item res immobiles

possunt sequestrari: sequestrum
est species depositi: § 90. s.
Cui non potest assignari ~~res~~ ex
claro, res immobiles posse deponi.

De iuris N. a. assignamus
et supra legi 186. C. de v. s.

Item T. a. quod filii: non possunt
assignari talis, qui expresse dixerit
et nominasset explicitè omnes res
immobiles quod non possunt deponi N.
C. licet in legibus non solum nomi-
natus res immobiles propterea tamen
non concedendum quod non possunt
deponi. exemplo et solent dari
de iis, qui frequentius sunt, quod
non contingunt.

Cuius et quoties aliter res immobiles,
custodienda comitibus, negotium
migrat in mandatum: De C.
semper et necessario N. subinde
ex intentione contra Reclam. C.

Dicunt: semper N. a. pr. a. si res
immobiles custodienda comitibus,
tunc semper videtur expediendum.

De N. a. non semper fit, eg. s.
habeam hostium tuo vicinam, et
quidem sine limite, sicut parum,
et ego aut dies aliquos absens sibi
aliam hostem tuam custodire solito
custodiam mei quoque hosti committo.
Quid tibi in hoc caso expediendum?
T. a. ant: quod semper erit mandatum

Am 2. 3. 6 finit de ~~re~~ aquis:
vel amittendi, § 90.

N. C. si vix daretur depositum,
 quis depositarius vix non semper
 debet aliquid expendere et non ita sed
 mobilibus tam aatis, eg. aalibus,
 equis s. quam in aatis, eg. vestibus,
 lintheis s. aut forsan sed ha deponi
 non possunt?

Sic in vltro concedimus, quod subin
 positum esse depositum, subin mandato
 autem ad mentem contrahentium
 attendendum sit, quia plurimum re-
 fert, qualis celebratur, ex his contractibus
 ratione culpa praestanda, et actionis
 competentis, ut consideranti patebit.

Q. quid sit rei depositi principalis
 alia accessionis ego per accidens
 accedat, nam hoc est constitutum
 obiectum depositi?

R. in rethorem venit, ego etiam in
 actionem, non item in curam, et
 praestationem culpa.

Q. quid si res cista inclusa deponatur,
 et postea quid de se aperat deponens.

R. si cista fuit clausa sigillis, et in
 tali statu deponi fuit restituta de-
 ponenti, tunc depositarius non
 tenetur credere, sed amissas ad-
 scribe. si a sigilla lesa conuenitur
 et deponens sit probata alia via,
 admittitur ad iuramentum. presumptio
 est contra depositarium.

Loca qstus in mutua conventionione,
 et subsecuta traditione, est enim
 contractus realis, et rei. et gratis.

et in custodia. ex his patet dif-
 ferentia ab aliis contractibus. dixi gratis,
 honorariae tunc non respicit.

Effectus est obligatio principalis,
ut minor Tralis.
principaliter obligatus depositarius.
iure ad rem custodiendam suo dili-
gentes, quodlibet, fideliter. Nisi
ad restituendam eandem in specie.
ut non deterioratam, alias restitu-
et damna. ut cum omnibus accipi-
onibus. ut denique ad libitum
deponentis, quod etiam obtinet licet
res ad certum, et pro nunc nondum
elapsam tempus deposita sit, tempus
et ideo ad rem restituetur, nec per
pro libitum depositarii potest re-
stitui, cui utique pro se interdicto
potest renuntiare, excipit tamen
casum, quo circumstantiis extra-
ditionem rei aliquando extra-
fluciosus, vel per gladium depositus.

Q: quoniam in hoc contractu culpa
est prostanda?

R: Deponens tenetur ad levissimam
depositarius regulariter non nisi
ad ratam. nisi si se ultro intren-
sisset, et vel mercedem pro custodia
accepisset, vel ex certam diligentiam
promississet, tunc et ad ulteriorem
gradum diligentiam se obligavit.
sic cautiones, stabularii, natus
ratione rei deposita ex quasi con-
tractu tenentur ad levissimam,
non tamen hoc = sed actione de
recepto conveniuntur.

Q: quid faciendum in casu, ubi res
aut propria, aut deposita amittenda
foret? R: amittenda est quali-
tas rei amittenda, si una nobilior
altera tunc pretiosior restituitur
minus et pretiosior. et si propria

est pretiosior, profertur Deposita,
 si Deposita profertenda est pro,
 alios est culpa secur. si per Deposita
 censeatur casu fortuito perisse.

¶ ratio ordinata charitatis exigit,
 per proprias pro alio servare R. S.
 & que pretiosas. C. secur. N.

¶ tunc ergo depositarius tenetur ratione
 rei deposita Damnum subire: R. N.

si & salvet per alienas pretiosiores,
 suorum hoc de casu causa amittat,
 tunc ei ^{contra} actio depositi contra-
 ria ad indemnitatem consequendam,
 Damnum & hoc induit nam ex-
 perfarum necessario in rem de-
 positam factatum. minus prin-
 cipaliter obligatur deponens ad in-
 demnitatem prostandam depositario.

Ex duplici hac obligatione duplex
 oritur actio scilicet: Directa, que de-
 ponenti et Contraria que Depositi-
 tario competit. Imo ratione rei
 vitioso vitio non detecto. pro ra-
 tione experfarum necess: et uti-
 lium, in dicitur debent fieri cu
 scriptu deponentis. utraque est
 civilis, personalis bono fidei. rei
 persecuta perpetua.

Directa quandoque est famosa, ob solum.
 si infamie mentio fiat in sententia
 si sententia factus in ipsum de-
 positarium. si denique honor non restat
 vetus.

Contraria nunquam est famosa.

Titulus XVIII.

De Emptione et venditione

sequitur alius contractus, quo mediante
res alienatur, scilicet:

Emptio venditio, quo est contractus
consensualis, nominatus, iuris genti-
um, utriusque dicitur, bonae fidei di-
legalis, de re pro certo pretio tra-
denda. alia est naalis seu reco-
nomica, qua res comparantur non am-
plius venduntur. alia negotiatoria,
quando res emuntur, ut denus cum
quodam venduntur. et hoc est vel.
artificialis, quando res emuntur
eo ad, ut in speciem aliam per
arterem mutata denus vendantur.
eg. lana in porum transformata. et
non artificialis, quando res
emuntur, ut denus vendantur,
specie quidem non mutata, at-
amen cum quodam.

alia est generis, quando res quaedam
in genere vendita est, non in
determinata in individuo.
intelligitur genus in firm: quo
pluribus speciebus eg. equus.

alia speciei, quando determi-
natum est corpus illud individuum,
quo emptum est. eg. equus a.
Puceptalus, arbores in filva
cedua cruce figurata.

Differentia in unit: gen:
et speciei, quo in hoc dea species
quoad individuum est emptum, si
licet nondum tradita, perierit,

non peccat emptori, venditor e est
debitor certe speciei. in illa
quantum quid ex hac collectione super-
est, restari debet, quia venditor adhuc
est dominus.

alia est, quo fit ad Corpus, seu
et accessum, quando emuntur plures
amplesse vini, res, eq. plures modi
frumenti, plures amphora vini,
res modum unius, ita, ut vel nulla
fiat mentio ponderis, mensura-
munitio, vel tantum demonstratio
graa, ad separandum sul. eg. fru-
menti acceros.

alia ad quantitatem, quando
plures res, plures species, plura
Corpora emuntur ad pondus, ad
numerum, ad mensuram, ita ut
rectum addatur taxationis causa,
seu ut pretium taxetur in fir-
mulos modios, amphoras, &c.

Differt: Empt: vend: ad Corpus, per
accessum facta jam est absoluta,
pura et perfecta, & est prom, si
nomine etra tractata peccat Empt-
ori nisi venditor sit in culpa.

si rei diminuendum rei augendum
est pretium, si plures plus aut
minus fuit inventum, e contra si
fit facta ad quantitatem, non
est perfecta, pura, et absoluta,
antequam mensuratio, numeratio,
vel ponderatio fuerit facta. &c.
si corp venditori peccat. si plus
vel minus fuerit inventum, pretium
vel auget, aut minui debeat.

Causa aff. remot.: ius gentium.
proclama contra hentes, qui se possunt
contrahendo obligare, potestate
alienandi instructi, nec
speciali legis prohibitione assent
ut, ut primo prohibentur Clerici
et exercere empt. vendit. quo-
plurimum.

Secundo Doctores, Praefides, provincia-
rum uti Magistrat. Mj. emere
sed ad econom. et ad virtutem non
necess. saltem in Eois, ubi ut
tales habentur, propter periculum
Concessionis ex reverentia firm-
entis. id, quod in praxi non
observat, nec observari potest,
olim et talia officia saltem ad
tempus aliquo durabant.

tertio administratores res ad-
ministrationsi suae que gerendi-
tas, eg. sub: Curat. bto persona
nobiles, saltem exercere empt.
vendit. quasuaras.

Quo an invito ad emend. vendant.
possint cogi?

Res regulariter Negativè limit.
nisi i aut necessitas = r aut ut-
ilitas publica vel privata aliud
suadeat.

Objectum est imo res, quo fit in
resum natura, seu arbitrio con-
tractuum, et alia, vel
potentia. Sed in commercio, seu
arbitrio contra hentium.

ritio nec obstat legio prohibitis,
 ratione imi excluduntur res, que
 nec existant, nec existere possunt
 in rerum natura, ratione rudi
 existuntur libet hoc, sed facta re-
 ligiosa, sancta. ita res publicis usi-
 bus immediate destinata. porro res
 perniciose proximo, vel quoad corpus
 eg: venena, amuleta magica & vel
 quoad animam eg: lib, obsecro &
 ratione ritii excipiuntur a no hostibz
 vendita. sed religiose pendente rite.
 ita de jure communi hereditas viven-
 tis, et non consentientis, propter peri-
 culum captandæ mortis,
 licet supra: sed, hinc nihil refert an
 1. sint presentes, an futura, summo
 existere possint. 2. corporales an
 incorporales 3. mobiles an immobiles.
 4. particulariter, an universales, cū
 et tota hereditas emi, vendi possit.
 5. an propria an aliena, cū ad perfecti-
 onem huius contractus non requiratur
 traditio. dicta sunt: an futura.
 vendendum fm, an vendendum ut
 futura, an ut presentem in spe a
 2. in rem, tum emptio venditio ha-
 bitam in se conditionem continet;
 si aliquid natū vel captem fuerit.
 iam si conditio non existat, tum
 contractus est nullus. existente vero
 conditione videnda, utrum emptio
 venditio facta sit per averfionem,
 vel ad quantitatem? si tantum
 retium debetur, five tenues captem
 rati sint, five multa captem fit,
 five parum. si rudi, tū in tantum

pretium solvitur, in quantum quid
natum, aut captum fuerit, aut quoque
pretium respondeat capto, vel nato.

Si vendantur ut presentes in pre-
senti, ubi quasi spes fortuna empti con-
sistat, tunc in tali caso pretium
solvendum est integrum, sine
ductum, si de re nata, qui natam
aut captam fuerit.

Q. quid in dubio presumendum, an
quod sit venditio rei ut futurae,
an ut presentis in pre-
senti?

R. si de mente contrahentium apertè
non constat, tunc empt. vend. sub tacita
illa conditione: si qui natam, con-
sistat fuisse in illa.

Forma alia est substantialis, alia ac-
cidentalis. illa est, quae abesse requiritur,
et sine qua consequenter contractus
non subsisteret, vel si subsisteret,
in alium negotium migraret. haec
autem potest abesse, imò abest, nisi
per pacto adiciatur.

De forma & substantialem re-
quiritur imò mutuum consensus de
tradenda re, hoc nescit. ratio
pretium.

Dixi: de tradenda re, actualis
& traditio non requiritur, contra-
ctus & hic solo consensu perficitur.

per pretium intelligitur id, per quo
affirmatur nescit. sit & imò verum,
non simulatur. hoc certum vel
absolute vel relative. ratio nescit.

hoc pecuniarium. hoc iustum.

Dixi imò verum, hinc si per, quo
alicuius est pretii, tunc uno vel
alio modo est vendita, non est
vendit. empt. vend. si locatio

ratione sui sit determinatum iuxta
conventionem, non alterius relin-
quatur arbitrio, alias migret in
aliud negotium.

pretium absolute certum est, cuius quantitas
et qualitas iam hinc et nunc constat,
quin partes se referant ad aliquod
tempus, vel locum, vel aliam per-
sonam. relative certum est,
cuius quantitas et qualitas primum
est determinanda ex aliquo loco,
tempore vel aliquo persona.

Tempus, quo attendit ad quo determi-
natio pretii se refert potest illud
esse vel pretium, eg. quanti res ante
actum valuit, vel profero eg. quanti
num in foro emitur, vel futurum,
eg. quanti res in proximis numeris
estimabitur, vel si placuerit partes
se etiam possunt conferre ad arbitrium
cujusdam alterius persona, quo fit i.
fit certa, r. et non esse contra-
dictoria. Quod si arbitrium in
se receperit, si q. vel nollet,
vel non possit pretium determi-
nare, emptio venditio: est nulla.

ixi qto proprium, i.e. numi deb-
ent esse emptores, ut possit pro-
prio facere venditoris, alias non
possit satisfacere contractui.

xixi qto pecuniarium, non si ab
initio conveniretur, ut loco pecunia
aliquid alium solvatur, contractus
degeneraret in negotium aliud.
aliter dicendum, si ex post de-
ficiente pecunia alium solvatur

quia ^{sub} ex intervallo superveniunt
non mutant naturam negotii jam
plene ad finem deducti.

Q; quid si pars pretii consistat in
pecunia, et pars in illa re?

R; attendendum est ad mentem con-
tractantium, si voluerunt cele-
brare empt. vendi: si alium negotium,
tunc et illud erit. si autem de hac me-
nte non cogitet, tunc illud pretium
contractus denominat, quo pro valet.

Q; quid si nullum pretium pro valet?

R; controversitibus, juxta aliquos
est emptio, et venditio, quia con-
tractus est frequentior, juxta
aliquos permutatio, quia est vetustior.

Cetero vero justum, i. e., ut contractus
saltem licite celebratus, non
sermo hic est de valore et fir-
mitate contractus, justum autem
est, quando aequivalet meriti, quod
sit vel ex justitia legali, vel
usuali.

Justum ex justitia legali est, quo
est secundum legem scriptam vel
non scriptam. tale pretium est
indivisibile, nec auferri, nec mi-
nui potest. nec recipit gradus
summi, vel medii, vel infimi pretii.
ex justitia usuali, que est vul-
garis, naturalis audit, justum est, quando
pretium ex communi, et quasi natur-
ali hominum generis determinatum
est, hoc tamen variant, ac inconstantes
sunt generis hominum, dividitur in
gradus summi, et medii, et infimi
pretii, et a hoc justum est, si se

continet intra gradus fumi et infimi
 pretii. Distantia a et latitudo inter
 hoc duo extrema Determinari non
 potest, sed debet desumi, saltem ut
 se contineat intra limites fumi, pretii,
 uno ex qualitate interna rei, eg. mod.
 uno ex utilitate rei, alio raritate et
 emeria rei; copia et vilificat pretium,
 usum non nisi modum abrogat, et
 consequenter res rara fiat. uno ex
 insigni artu profectio, et operis per-
 fectione. uno in multis saltem rebur
 ex antiquitate, qua saepe per conuen-
 dit, eg. in picturis. uno ex sumptibus
 in rem factis, et ad huc dum faciendis,
 et ibi et dignificant, hi vilificant.
 De cetero, quo dictum est de iustitia
 legali et aequali, verum est, si copia
 utroque horum fumi, vel infimi pretii
 grauis se extendat.
 Loca accidentalis gessit in partibus aduen-
 solitis, inter quo tria digna sunt memor-
 abe, scilicet pactum conditionis in diem;
 et legis temporis, et retro venibili-
 oris. Pactum conditionis in
 uno inter empt. et venditorem in agitur,
 et si alius intra certum tempus plus
 obtulerit, liceat adicere.
 Dixi, in diem, scilicet: ideo, quia certum
 tempus potest adici.
 Quot modis hoc pactum contractui ad-
 duci potest?
 De duobus, vel per modum conditionis
 suspensivae, vel per modum condit.
 resolutive. prior modo condigit, quando
 empt. venit: eoque suspensivus vel

antea perfecta non fit, donec fiat,
 an non melior conditio oblata fit:
 eg. vendo, nisi p. posteriore modo
 & quanto non auvicetur, ut interim
 contractus in suspensio fit, sed contractus
 iam est perfectus, ab omni si melior
 conditio offerat resolvatur.

Differentia inter duos hos modos
 huius est, quo nempe, si contractus
 in actus sub conditione resolutive
 statim fit perfectus, tunc periculum
 perit emptorem. si vero sub condi-
 tione suspensiva, quo, cum contractus
 fit conditionatur auctori imperfectus,
 periculum maneat perit venditorem.

Causa eff. si pacifera.

loca ad hoc, ut pactum hoc officiat
 ipsam contractum, et quasi rem,
 et si ipso iure resolvatur, requi-
 ritur ino fit adiectum verbalis dis-
 cussio eg: fit inempta, aliam e pacto
 regl: non efficiunt ipsam rem.

pro in continenti, aliam si ex inter-
 valo auvicetur, ipso iure hunc ef-
 fectum non operatur, non quivis
 rei suo debet legem dicere, ex off
 & non amplius est sua.

Effectus, si auvicetur cum condi-
 tione suspensiva, est, quo interim
 in suspensio fit contractus, et con-
 sequenter non fit perfectus, sed con-
 ditione meliore oblata, fiat per-
 fectus. si cum conditione resol-
 utiva fiat, tunc effectus est, i quo
 contractus iam fit perfectus, et tunc
 R. producat aut: empt. vendit. conse-
 quenter, hanc si producit. D. sed
 hanc debet emptori, et tunc cum
 vendita fit. 11. fructus recipiat,

7. Quodq; faciat, ac de ipſiſ. Compleand
 mnes actiones cum p^{er}sona. cum
 oporia. qmo deniq; si ſentia
 omne comodum, in comodum cuoq; ſent
 neceſſe eſt, et ratione hujus ſent
 ericulum. attamen hac omnia ſent
 reuocabilibet obtinet, nam conditione
 meliore oblata, omnia reſolueretur
 u nihil actum eſſet.

Q; quid requiritur ut reſolutio hac fiat?
 R; i. obtulerit ſent alius, ratio Con-
 ditionem meliorem. ut intra certu
 tempus. ratione ini obtulerit

realiter, uerba e. cum effectu ſit
 ſumenda, ratione ſent hinc non
 iſe uenditor obtulerit, uel ſuo nom-
 ine, qui offerat, alium conſtituerit.

ratione ſent, ſed ſit melior, non ſimilis.

Conditio e. ſit melior i. re ſi ſoluit
 eus. e. horo, ubi comodius uendit-

ri. q tempore, ultimam paratam
 eſſet ſolilitudinem: ut Denique
ſent et modo, prior ſed tunc par-
 tem pecuniam, et obtulit aliam ſed,

poſterior pecuniam ſolam.
 ratione ſent tempore e. elapſo, et
 finita eſt reſolutio contractus.

ad Contracta referentur, imo ſi ali-
 quo ex requiſitis ſent, uel ſent ſi ſent
 emptor eandem conditionem obtulerit,
 tunc ab hoc effectu poteſt ſe liberare,
 equitate ita ſuadente, quia uterque
 eandem offerat, jam in poſi ſent melior
 eſt Conditio poſidentis.

Partum legis Comiſſoria eſt, quo in hac
 empt. et uenditorem id agitur ut in-
 tra certum tempus pretio non ſoluto
 res ſit inempta.

Q; an hoc partum per etn poteſt aduici

per modum conditionis suspensiva
et resolutiva?

De ultima sola, quia comitti potest,
supponit, rem jam fuisse illius,
cui comittitur, privatio & supponit
habitu.

Effectus est emptio veniens: resoluenda.
Fons consistit in rebus iisdem, quibus
prius partu sub comit: resolut: sol:
i verbis discedit. & in contenti,
ut rem officiat, et producat act:
empt: venient:.

Q: an hoc partu sit licitum?

De affirmative.

Obij: reprobatum in contractu pignora-
ticio. C. ex qd et in hoc. N. C. et post
supponitur est, hinc nulla coitus in-
equalitas, pretium aequale mercedi,
si hic pretium, ille mercedem acquirit,
causat utiq; omnis inaequalitas. in
pignore a plerumq; est plus, quam
in credito, et sic creditor plus con-
sequens s.

Effectus huius partu passive aucti est,
quo contractu relinquitur validum,
perceptu, adeoq; actione empt: venient:
potest agere ad transt: rem. hinc
tradita operatur transt: Doi,
uti ac possem, hinc sit dominus
fructuum, et periculum fructuum,
pro hoc omnia tantum revocabi-
liter, si pretium infra certum
tempus non sit solutum.

Q: quando sit solutio?

Dei requiritur si pretium non sit
solutum. & integrum. Id culpa
interveniente, factum non casu,
nisi aut culpa venditoris sol-

ratio fit dilata.

ratione pro non sufficit obdulia
resoluto e est proptatio rei
debita, resbis a non proptatur sed.
ratione pro alias si eto tantum
non degit, per cadit in comipum.

ratione reii culpabiliter, falter
in inculpabiliter. aliter si eg:
Magistratu, legitimo superidse
soluto fuiset impedita. porro si
in culpa aut nota fuiset, venditor,
qui in ed dolo vel case restituutus
in integrum.

iam tempus integrum elapsum fit,
ita, ut si adhuu momentu superest,
in illo solvi possit.

Q: an eto a inuitus tenetur re-
cipere rem non soluto pretio?

R: Negativa venditoris e respicit fa-
vorem, cui, si velit, remanere potest,
clius aperietur via fraudibus.
anuntiat a vel exarsa, vel tacite.
si fil: elapso jam tempore sine pro-
legatione pecuniam accipit, hinc
debet purgare nosam.

Datum de retrouenduo est, quo in-
ter empt: et venditorem id agitur ut
in certum tempus venditor debeat
em recedere venditam, reuendere
a emptori pfit. in hunc faltem, dum
contingit, rem alienari.

ca eff. est empt: reuend:.

Effectum, reuenditio.

ca consistit in mutua voluntatis de-
clarate.

Effectus est obligatio personalis, quo ten-
etur emptor ad rem reuendendam
iusto datum pretio. si non fiet pacto,

venitor non habet actionem re-
alem, sed personalem ex contractu,
sicut: empt: vend: nisi habeat ius
prothimifecus seu retractus in-
ventionalis, vi cuius, si in alterum
quod transferri contingat, a se
contra alium retrahi possit.
est triplex Consequuntur
de Conventio. s. vicinitatis.
patet, quo hoc partum per ipsam
afficiat, adeoque verbis dicentibus in
Contractu adiciatur.

Q: quoniam differentia inter partem
de retractu: et ius prothimifecus?
R: vi illius res non in alium potest
transferri, sed denuo in vendit-
orem s. vi huius potest res quidem
transferri in alium, iure tamen
retrahendi competente.

Q: quo ratione quis quam maxime
se secusum sedere potest in
hoc Contractu?

R: si agitur de securitate rei
venitor, tunc habet beneficium ibi,
si Doctorem tibi respuerit, donec
integrum pretium fuerit solutum.
part: leg. Comis: relinquit quidem
Contractum perfectum, s. altamen
s. ius emptorem facit Doctorem,
suspendit translationem Doctorem,
et in Contractu creditorem ius
habet separationis, nondum
s. translationem est Doctorem.

Quid: utique, si fidem de pretio
non habeo, et non non transfer-
at Doctorem?

Q: utrum dicat, at si rem sine pretio

Latina soluto tracto, jam fidem de
reho habeo, adeoque dicitur transfecta
ne igitur fidem de reho habere
conferat conferat, dicitur seruo.

Dices, quis a sustinet periculum?
Se in lege Cornis: est perer empti
in hoc pacto perer venit, i quia
emptor non est dicitur: et quia con-
tractus nondum est perfectus. go
hoc pactum non est inquisitum.

Se: nos tenemus, quo etiam periculum
fit emptoris, quo non fit dicitur,
Concedimus, quo a emptio vend-
itio non fit perfecta negamus.

Dices: utique non transfectus do-
cium. C. go non est dicitur. N. C.
translatio dicitur non pertinet ad
perfectiorem huius contractus,
se factum ad finem eius implementum,
go est perfectus. perfectum cum
implementum dependeat a libero
voluntate et facto emptoris,
cum non nota venditoris emptori
perniciosa.

Empt: venditionis.

Emptio est obligatio duplex,
utrinque discreta, qua utroque con-
tractantium et quidem iure.

Venditor tenetur i ad rem
venditam pacifice tradendam.
Et et quidem eandem, que est vendita.
C) liberam ab oneribus insolitis.
II) vacuam ab alterius possessione.
S) una cum fructibus et accessionibus
E) in quoque reus accessoria fit rei spoli.
Iure non satisfacet, offerendo

interesse pro se, alium & pro alio
invito creditorum obtinendi debet.
limit. in obligatione facti person.
simpliciter, ubi prostanto interesse
in Consequentionem factum liberatur,
cum non debet factis propriis
talibus eg. in putose, ut habulam
pingat. sicut in facto prostante,
ubi datur factis realibus manu
militari vel quasi militari, eg
ministeriis judiciis exarcentia.

ratione rei subintrat eodem
regula: alium pro alio s. quia quo
semel placuerunt, servari debent.

limit. 1. si invitus non foret emptor.
2. si forte res vendita non
amplius prostanti possit, si eg. resi-
piscet, tunc venditor ad interesse te-
netur. 3. si in tradendo novam
contraxisset venditor, ut nunc
res non amplius sit utilis, ubi iterum
vendit: tenetur ad interesse.

ratione rei intellige ab oneribus
rei non in se solitis, eg. realibus,
de quibus tenetur novare emptor-
em, si si res onere hypotheca
esset affecta, pensionibus, servitti-
bus, alias potest agere, ut rem
re habeat, vel ad remittendum,
quanti minoris emisset. vel se-
cularium pignus s.

Dixi non in se solitis, sicut in-
solitis, si & sit onera solita con-
suetas, eg. decimarum, prostante
debet, licet contractui addantur
verba facti huiusmodi.

ratione uti, hinc multo multo ma-
gis domino.

Q. quid si emptor erat rem alienam
ignoranter?

R. venditor tenetur prestare evic-
tionem sine quaerita, sicut existimus.

Q. quid hoc? R. inuicem prestare
emptorem, cui res alterius evicta est.

Evictio est rei post ad instanti-
am fortius jus habentis auctoritate
et iure iudicis facta ablatio.

ut a venditor teneatur de evic-
tione, requiritur iure oblatio et
quidem realis, verba et cum effectu
sunt sumenda, hinc non statim de
evictionem praestat, sed hoc teneatur.

Evictio facta sit iure iudicis, hinc si
emptor propria auctoritate re-
stituit, non expectata sententia,
vel si transigit, compromittit, vel
pro desolata habuit, venditor
non tenetur.

Evictio non tantum auctoritate ju-
dicis, sed ad instantiam usque jus
fortius habentis. hinc si restituit
iure iudicis per fraudem corrupti,
vel manifeste iniuriam, vel etiam
propria culpa vel omissionis vel
comissionis, praesertim si non lauda-
verit auctorem, non tenetur venditor.

Q. quid hoc, laudare auctorem?

R. emptor debet notificare vendi-
tori sibi libere esse notam, ut
aspiciat. hinc invitatione operis est,
si emptor fiat, quod hoc nota ven-

Ditorem non liceat.

Q: quando fieri debet haec ino-
ratoria, et requisitoria laudatio?

R: eo tempore, quo venditor adhuc
locum allegatorium, et probati-
onum habet, qd ante gelus. in cao.

ratione sti. Q: quinam fructus et
prostanti?

R: pendentes tempore empl: venditor.
non etiam percepti post empl: venit:

ratione sti fil: ea, quae pars esse
consentitur, et quidem et vel physica,
vel moralis ex destinatione patris
fr: vel communi horum exignitati-
one. partem physicam consti-
tuunt non tantum res soli, sed etiam
res cum solo cohaerentes, et arbores,
plantae, fructus contiguos, partes
morales et iura servitutes, si
venditor castro debetur quoque
jurisdictionis, rancis vad frad = ungu-
ind Nimit fast ist, vel ex im-
positione, vel regula, ex inflexi-
one, ut pali, ex inflexione ut
pices in stagno propagationis
Cao ibi habidi.

ad hoc prostantia convenitur acti-
one venditi, quae est personalis,
civilis, reciprocatoria, bona
fidei, respectiva, competens emptori
ejusque heredibus adversus vendit:
ejusque heredes, ad prostantia,
quae ex contractu debet.

Emptor tenetur ad solvendum
pretium et conventum et integrum

co: proprium. 4. post mortem usuras
et ad refundendas expensas utiles

re necessarias. hinc ratione
 ini si pecunia debetur debetur,
 solvatur pecunia. ratione Redi
 cartialis non potest obtrudi. ratio
artii, pecunias s. Debet facere
 venditoris s. ratione uti, intellige,
 a tempore perferte empti. vendit.
 a quo tempore conditio fuit ex re
 emptas. ratione est nisi et ipse
 etm conveniatur artione discreta.

Contraria, ino mutuo, si pferus,
 antequam traditio interveniat,
 aliam et retractio interveniat
 necesse est. nihil e. tam naturale
 est, quam ut quid eo modo solvatur,
 quo ligatum est.

Redo si conditio fuit adjecta, et hoc
 existat. ratio si res fuisset vendita
 vitio labogandi, quo casu emptori
 datur actio restitutoria, vel quanti
 minoris s. vitio decepto, quo ob rem
 vitiosam datur per s. merces. ob
 ob accipionis quoq. non praestitas;
 ob modum non impletum ob cauti-
 ones non praestitas.

ut tamen actio restitutoria locum
 habeat, requiritur ino vitium, quo
 denotat qualitatem rei aliam non
 qualem. Redo vitium fit corporis.
ratio notabile, quo nempe nota-
 biliter rem deteriorat, usum, ad-
 ueum designata est, impediens.

Redo ut vitium fuerit occultum, si
 e. fuit manifestum, ipse sibi impet-
 et, quo aertis oculis locutiverit.
ocultum e. dicitur, quo difficulter
 apprehendi, et facilliter occultari

potuit eto ut vitium jam adfuerit
tempore empt: vendit:

Hic referitur ad contraria, casus
ultra dimidium, ubi competit re-
med: l. r. c. resindi: empt: vendit:
quo est actio civilis, et for: rei-
prosecut: p. hanc p. ad hoc, ut talem
patiatur, vel contractum resindi,
vel quo iusto deest p. etio, resindi.
hinc electio est p. et extem.

si casus est infra dimidium in foro
externo denegatur. attendendum
hic est locus contracti celebrati

Q; an hic non p. etio casualis
rei vendite, et nonde tradita in
heritus?

Res. negativus; nam si fuit Empt:
vendit: speciei, et quidem perfecta
tr. tenetur emptor ad integram
p. etiam. sicut si si f. generis.
si generis tr. ad certam et determi-
natam collectionem eg: integram
gregem ovium, si p. etiam, tunc
si unum adhuc caput superest,
p. etiam debet. sicut si ita hanc
venitit collectio. Dixi perfecta,
alias enim venditori p. etiam.

perfecta est, i. si fiat, quod sit
vendita, antequam non sit generis.

Et si p. etiam sit imita, non sub
conditione eg: sup. et vivo.
si fieri deberet ad mensuram,
pondus, numerus.

Titulus XVIII.

De
Locato Conducto

Emptioni venditioni proxime iuxta
pr. j. h. t. accedit locatio conductio,
de qua in part. d. huius tituli, et
Emphyteusis, de qua in P. r. agitur

Parti prima

Defn. locatio conductio est contractus
dominatus, jure gentium consensus
bonae fidei bil: utriusque directus de
usu rei, operave persone pro certo
pretio, eoque pecuniario concedendo,
vel concedenda.

Differentia ab aliis est contractibus
notabitur consideranti, quo in eis vel
dominium transferatur, vel usus, et
gratis concedatur, vel alius pro
pretio statuatur, vel nuda cu-
stodia vel securitas s.

alia est regularis, quo ex parte obser-
vat regular, et nam locati conduct.
cui conforme est d. concedere usum s.
r. ut concedatur pro pretio pecuni-
ario, hoc vel illo deficiente, fit
irregularis, ubi dem negotium tran-
sit vel in adiunctionem, vel con-
tractum afficitur, illius conductor
dicitur adiutor, huius colonus,
pastorarius, dimidiarius s.

alia est regum, alia operarum,
tunc vel usus concedatur, vel
opera exhibebatur pro certo pretio
pecuniario.

hoc vel operarum in specie, quando

exhibentur opera simpliciter, ex
quibus nullum opus exurgit reman-
ens, eg: nuntius s.

vel operis, quando post se relin-
quitur opus, eg: edificatio domus,
huius sub diverso respectu quilibet
est locator et conductor simul,
alia, que fit ad brevia tempora,
eg: infra biennium, alia, que ad longa,
eg: Decennium, vel ultra. Longa
inspecta nova constitutione locati-
ficia de rebus Ecclesiasticis, bnat.
Conducit: iam dicitur ad longum
tempus, si se ultra triennium ex-
tendit, in ordine fil: ad alienati-
onem non solentem.

Cda eff. remoto est ius gentium.
proxima fit Contrahentes, locator,
et conductor, hie doctissime vo-
catus, si conducit p^{ro}du: urbanum,
inquilinus, si opus redemptor operis.
si p^{ro}du: rusticum, colonus.
si publicum, publicanus.

Contrahere hunc celebrant
omnes, qui se possunt obligare,
deficiente etiam potestate alien-
andi, recipiuntur h^{oc} pupillus,
minor, furiosus s. sine tut: aut:
vel cupat: Conser: & nec spe-
cialis Regis prohibitio obstat, si
prohibentur i. Clerici conducere
p^{ro}du: rusticum propter decemantia.
et ne a functionibus clericalibus,
cura animarum avocentur. Simil;
nisi quis habeat v^{oluntatem} quibus
r. militer sagati, ne ab domis a-
vocati patriam defendere negligant.

3. lut. et curat: conducere praedia
licalia, non dum resolbo de lut:
vel curatela prae redvitis.

4. praed: urban, vicinam scholis pub-
licis, qui astem preparam exercent.
ita quoque praed: ruricum, in quo
fructu ex frumento deberent ex-
cubi gntro uoniam, ut fit in homio.

Objectu fit i res, quantum ufus quedit
vel r: opere

res i: quo fit in comercio, non facto,
sanct: religiof: r: quo ufum probant,
et critio, quem non sequitur ufus.

ratione res go ufui fit apta, rabi-
one critii fit go talio, quo non confumit,
ut res fungibilis. nisi in cafu extra-
ordinario, eg. ad offertationem.

de latere nihil interept, an i: fit
res nobiles, mobiles. r: an corporales,
vel in corporales. eg. iusa verandi
niscandi. is: particulares, vel uni-
versales, eg. integro Repliotheca.

11. an propria, vel aliena, saltem
in hoc, ut valide elocatur, et inde
actio locat: glit: notatur, domium
et non transfertur, imo potest sub-
locari, in modo idoneo

12. requiritur, ut gradalis legis pro-
hibitio non obstat, quo minus res
locari potest, fi prohibentur locari.

13. servitutes praediales sine praedio
domante quid huic interept. r:
quia finis servitutis est uctus praedii
domantis. servitutes personales fit

elocari excepto usu. Sed non possunt
conduci per proprio, quia alias
jam usum Coalem in eis quis habet.
c. res Ecclesiasticae ad longum tempus,
iuxta dicta superius, nisi adhibitis
solacioribus amonitis. in super vi
recepti. imp. jus monetarum cunctandi
etiam non potest elocari, praesertim
juris.

Opera i. si possibilis non est iura,
adeoque honesta, alias nulla oritur
obligatio, utpote impossibilis,
r. illicitalis, seu quo ingenium s.
ho tamen falacia recipiunt agiti-
nationem, hinc excluduntur opera
ingenii s. hoc tamen falacia, vel
honorario non sequeuntur

Loca g. h. i. in mutuo consensu.
r. de praestando usu, vel opera
persona. r. pro certo pretio re-
cunatio ratione imi, non enim
requiritur traditio, locum non
transfertur. Consensus a. expli-
catur verbis, scriptura, vel factis
praesentes inter vel absentes,
hinc est vel expressus, vel tacitus,
v. a. ful: elapso etiam tempore con-
tutor maneat in se conducta,
ubi tacite consentur relocator
facta.

Q. si quomodo

De in praedictis r. h. i. ad animum, quia
in his non nisi singulis annis fructus
eq. v. i. d. e. m. n. e. s. i. p. e. r. c. i. p. i. e. n. t. u. r.
in praedictis vero urbanis quo singulis
momentis fructificant, tam d. u. e.

renovo censetur renovata, quamdiu
 nrius inhabitavit conductor s. si a
 vi consuetudinis, uel conventionis
 certum renovationis tempus sit de-
 terminatum, tunc usque ad illud.

Q: an etiam ab initio huius contractus
 consensu tacito potest nisi?

R: iuris consuetudo dicitur, vix fiet,
 potest tamen fieri nominatim, si
 ex sit, quo solet a locat elocari
 r. et pretium iam sit determin-
 atum iure, consuetud: lege.

Predium quo attinet, sit i. usum
 non simulatum. r. certum r. pro-
 prium s. ipsius conductoris. II. pre-
 cenciarium. s. iudicium factum in-
 tra gradus senni, et infimi pretii.
 si a pretium sit legale, tunc di-
 vidi non potest, hinc nec plus peti,
 nec minus solvi, minus tunc accipi.
 si a sit usuale, conventionale, tunc
 se habet, ut in empt: si vero pretium
 non fuit conventum, nec absolute
 vel relative certum sit, non est lo-
 catio s.

Q: quale sit negotium, si aq. aurifa-
 bris alicui auralum conficiat?

R: s. quis materiam det, si ille, est
 emptio vendit: aurum suum vendit.
 si haec det, est locat: conductor: quia
 locat operam in materia aliena.

Ubi si opus quoddam alicui detur
 faciendum, tunc licet in materia sua
 suppeditet, tunc est locatio con-
 ductio: go etiam in priori casu, licet
 aurifaber suam det materiam s.

De C. a. J. C. quia eq. edificandi in
rendentibus operibus, licet maas,
subministrat solum & alienum est,
unde, cur area sit potissima pars
edificii, in in alieno suam locat opera.

Q: quale est negotium, si alicui pro
certo pretio ad certum tempus merfo
infructus.

Q: probabiliter falsum d. quidnam
supradicta virtualis? si Conductor
est, est Locat. Conducit. secus
emp. vendit.

Effectus est obligatio duplex, utriusque
directa, qua Locator, et Conductor
tenentur.

Locator Principaliter obligatus;
ad concedendum usum rei, vel operam
quantam exhibendam. cum, qui ten-
etur ad fructum, et tenetur ad re-
media, & ad preparandam rem ad
usum necessarium. et Q ut ante
usum et tempus conventum finitum
non revocet, sed uti re liceat con-
ductor, et hoc nisi j. notabiliter
se abutatur Conductor, quo potest im-
pingere vel phisice, si rem deterioret,
eg. negligens ad conservationem,
quam maxime necessaria s. vel mo-
raliter, eg. plendo, recipiendo len-
ones, mercatorico s. & lex causa
non provisio, s. novitas emergente
ipse Locator re sua utatur, ad quo
fr. requisitus i. negligentia, & ex
causa superveniente, alias censetur
et hoc jam cogitare. et Q non
provisio, alias non tenetur ad pensionem
remittendam, sed ad omne interesse
tenetur.

Q: quid si non locator usum im-
pediat, s. impedimentum aliunde veniat?

si veniat culpa conductoris propria
 tunc jam sumus, quod Damnum ex pro-
 pria culpa ferre non videatur. si
 2. Causa fortuito, tunc nil nisi pro
 remissione est pro rata, i.e. in quanta
 se extendit Damnum. si vero ex facto
 leati usus impediatur, tunc de an lo-
 ator soluet impedimentum hoc a-
 vertere, et noluerit, tunc non tantum
 ad pensionem remittendam, sed omne
 integre postidum tenetur.
 non soluit avertere, tenetur ad
 remittendam pensionem.

3. Tenetur locator servare in dano
 conductorem, ratione Damni ex se
 vitiosa accepti vitio non detecto. r.
 ratione perfarum receptarum, et
 utilium. que tr, si essent nimis, fieri
 deberent cum consensu locatoris.
 4. ratione Damni ex propria sua culpa
 lato, et levi doli.

ad hoc omnia prestanda convenitur
 ejusque heredes actione conducti
 conductoris, ejusque heredibus compa-
 rente, qua est civilis, person. bona
 fidei recipere cubosio propria.

Conductor tenetur 1. utendum se
 utiturio boni viri, proin r. non
 debet abuti, deteriorare s. r. debet
 reparare Damna culpa lato et levi
 doli. 2. solvere posticum conventum
 filii lectum integrum, proprium,
 recunarium, iustum tenetur ad ager-
 os quoq, si moram in solvendo con-
 stat. 3. quando a solvendum?
 4. finito regulariter usu. si a usus,
 vel greva sit concessa ad certum tempus,

eq. mense anno.

Q. quid si opus est Conductor?

R. regl. finito opere, nisi est talis, quo magna impendia, sumptus, et tempus exigat, quo casu, si locator cautionem de opere rite perficiendo praestiterit, solutio per partes, fieri debet.

Dixi integram. Q. an go non sub-
nda, remittenda pensio? an Rom.
Q. iam supra respondimus cum
distinguitur, an ex facto locatoris,
vel casu, vel facto alii impediat, vel
damnum sentiat Conductor ex
culpa propria?

Q. quid de fertilitate?

R. non tenetur solvere integram
p. h. ratione quia praedium in se
frugiferum praestat propter fructus,
si go nulli fructus sit percepti sine
culpa, tunc pro rata est remittend.
Requisitus tunc i fertilitas sit magna
p. extraordinaria. si sine culpa
aut nota Conductoris sit orta.
4. in fructibus pendens damnum
contigerit, non in perceptis. S.
ut Conductor non in se receperit
casus fortuitus. hoc casu ab in-
itio minor minor pensio exigitur.
Ita denique fertilitas sit talis, ut
vel procedentis, vel subsequenti
anni fertilitas eandem non com-
pensavit.

Ita tenetur finito casu et tempore
eandem in specie non deterioratam
unicam acceptioribus non restituere.
Dixi finito casu, alia enim cor-
p. dicitur in toto, non dies inter-

ellat pro homine.

ad hoc prostantia convepitur conde-
tor ejusque heredes actione locati
et locatore ejusque heredibus,
hoc actio iudem superbit prodictio,
quibus prior sit: Conduiti.

Part II.

De Emphyteusi.

Emphyteusis apud Latinos idem est, ac
infesere, implantare, meliorare.
tamur a expliciter, vel objective
pro et in Emphyteusi concessa. R. ad pro
Contractu et modo, quo constituitur,
vel ad pro effectu seu jure, quo ex
constituta consequimur.

Primo: quo fit Contractus juris civilis,
nominatur, Concessio: bono fidei, bi-
lat: utriusque Spectatur, De se in bl:
alteri in utile potium concedenda,
sub lege meliorationis, et annui
Canonis in recognitionem. Toti pro-
stanti. alia est ecclesiastica, quando
per ecclesiasticam ad corpus pium, alia
civilis, quando per personam saecularis
in Emphyteusim conceditur.

alia est perpetua, que non tantum
ad dies vite Emphyteute, sed etiam
successorum universaliu, imo etiam
articulorum factam consentientia
Proo diserto constituitur.

alia temporalis, quando tantum
ad aliquo tempus restringitur, quo ex
conventionem dependet, quia aliter ex
sua natura est perpetua.

alia est hereditaria, in quo soli

Emphyteuta succedunt heredibus sine
dem sint filii sine extranei.

alia non hereditaria, qua daf-
cendit ad familiares, et non ad non heredes
emphyteuta; hinc heros con-
stitutionis attendendum.

Causa eff. remot. est jus civile.
proxima est Contrahentes. filii qui
constituent, et quibus constituitur
illi est, qui potestatem alienandi
habent, estque species alienationis.
hi, qui potestatem se obligandi habent.
objectum est res immobiles, quo culturas
aut saltem meliorationem recipiunt.
et hinc hodie non tantum praedia
rustica et quidem culta ut confer-
rentur, multa ut in culturam
redigantur, et etiam usbaro, eg:
domus habens, hosti s. saltem
ut meliorentur, in Emphyteusi dantur.

forma est i. in multis conferenda.
De ea concedenda re immobilium
in utile Doim (s. sub lege meli-
orationis, et aucti Canonis, et 11.
quidem in recognitionem Doim utilis
prostanti, reservato Doim dis-
creto Doim.

Q. quis, qualis, et quantus canon prop-
andus?

Dei qualitas, et quantitas determinanda
est partium conventionem. hinc nihil
in leserit, sive constat in pecun:
sive alia re et in minimo et ridiculo.

Effectus est obligatio duplex utriusque
partium, quo contrahentes tenentur,
et quidem

Dominus dicitur ad tradendam
rem Emphyteuta in Doim utile.

et utendam, et ad damna ex re
ritiosa data refarcienda.

Emphyteuta i. ad rem non tantum
boni usus arbitrio utendam, sed quoque
meliorandam, suis expensis, quas non
reducit. Ad ad solvendum can:
runt conventum.

Et an Canon non remittendus vel
compensationem fructuum, sed re-
cognitio s. nisi forte ipse Canon
constat in notabili quantitate, ut
videtur quoque ratio habita fruct-
uum. Et si proxime accedat ad conditi-
onem condictionis.

Ratio si alienet, tenetur requirere consensu
sui discreti, ne obtrudat emphyteu-
tam minus idoneam. sed sufficit re-
nunciare, tacente Deo post bimestre
tenore alienare.

Ubi alienatione facta tenetur sol-
vere laudemium, et quidem de jure
comuni 50 mar. partem emphyteusis.
re variatur variat pro diversitate
conventium. Ad emphyteusis
ad rem meliorandam restituendam.
secus si damna culpa Levi data re-
farcienda.

Ex his oritur actio emphyteuticaria,
quo est civilis, personalis, bono fidei,
atque directa, perpetua

Contractio est i. lapsus temporis ad quo
concepto. Et. extincta familia, cui con-
stitutum fuit. Et. tali interitu rei
emph: quo qualitas sine subiecto esse
non potest. in parte remanente
manet quidem emphyteusis, sed integer
bon Canon restitutus est, nisi ut dictum
fuerit, ratio fructuum in hoc hab-
etur. Et. neglecta Canon solutio, et

XIX

quidem si sit ecclesiastica, per biennium,
si civilis, per triennium triennium. nisi
dous ex sepe vel tacite remittat.
tacite, si nempe etiam post tempus
sine protestatione canonem accipiat.
6. si iniquitas consensu dei directi
alienet. 7. per culpofam, et per
notabilem rei deteriorationem,
quia modum non adimplevit, et
si fides frangenti, fides quoque
frangatur. si a dubium fit,
qualis dicenda sit deterioratio an
culp. et nolde s.

non dous directus tanquam iudex
adeundus est.

7. Consolidatio, dum nempe dous
utrum consolidantur.

Titulus XIX

De Rezum Permutatione

Regimus hucusque de variis contracti-
bus restat ad huc unus, scilicet: per-
mutatorius de quo in presenti titulo
sumitur, permutatio dupliciter
vel late, prout denotat quemlibet
contractum, nominatum, vel nomi-
natum, prout quidem etiam contractus
nominatum, aliamen alius oppositu
indigitat, nam contractuum
nominatum promittitur.
Qui - et quadruplex fit contractus
nominatus summittitur.

Cōa eff. remot.: est jus gentium.
proxima fit contractus, in quibus
admandum potestas alienandi, ad
faciendum, vel potestas se obligandi
requiritur.

Objectu fit per factu.
res in usum saluo. 8. in Commercio.

3. non de prohibita.
facta; possibilia. & honesto. & proprio.
 hoc conferunt in mutuo conferunt & de
 aliquo bono vel faciendo. & ut vicissim
 & aliquid datur, vel fiat. Contractus
 ex una parte jam fit adimpletus.
 & specie nomen vel sam non habeat.

Effectus est obligatio unilateralis, ex
his ortus actio prescriptis vestris,
 qua est civilis, personalis, spiritus juris,
 & ex contractu permutatorio, vel
affirmatorio in specie oriatur / rei
res secut: perpetua, quo datur illi,
qui caam conventionis ex parte sua
iam implevit, ejusque heredibus
adversum eum, qui conventionem
non adimplevit, vel ad implementum
contractus, vel si ad hoc nolit agere,
habet conditionem caam dada. caam
non secuta ad repetendum quo dedit.
 qua est actio personalis: civilis: spiritus juris,
rei res secut: perpetua, quo datur illi,
qui ex caam honesto aliquid dedit,
ejusque heredi s.

eo ut des, ad quem accedit permutatio
latus potest, quam permutatio, in illo
 & possunt etiam genera dari, eg: vinu
pro alia re s.

Titulus XX.
 De
 Leodis.

Emphyteusi affine est feudum, quo
accipitur vel objectivè pro se in
feudum concepit. & pro modo, quo
conferri solet. actio denique pro
effectu, feu jure, quo vasallus inde
consequitur.

Effectus est contractus moribus quidam

longo barrosuon introductus, atamen
in germania receptus, et ab imperatori-
bus, ino et pontificibus approbatus,
hinc civilis, non malus, bono fidei,
utrinque dicitur, de se in utile do-
cium alteri concedenda sub eaga fid-
elitatib et obsequii seu servitii.

aliud est proprium, quo observat
nam feudi.

aliud improprium, quo ab hoc de-
fleat.

aliud mobile, aliud ignobile,
illud ex voluntate et potestate
feudum concedentis nobilitat. hoc non.

Nobile vel regale, vel non regale
illud germ: siu fasum lafunu,
est quo a p. Pre tum dignitate re-
gali conceditur. sed ejusmodi
feuda s. regnum, Electoratus, Du-
catatus, Marchionatus, Principatus,
Comitatus. hoc quo dignitatem
vel nullam, vel faltem regali
inferiorem annexam habet.

aliud novum, quo modernus
vasallus inus obtinuit.

aliud veter, quo ab alio acqui-
situm per successionem ad modernu
vasallum pervenit.

aliud ecclesiasticum, quo res
ecclesiastica.

aliud seculare, quo res seculas-
is in feudum conceditur

aliud legum, quo in hoc esse
ligat, ut vasallus se teneatur ob-
ligare ad fidelitatem prestandam
Dno contra quemunque, quo et in
in investitura contineri debet.

sequitur, quo tale feudum tantu a
Præbui superiorem non cognoscentib

confessi = 2. quod quis tantum unicum
accipere possit.

aliud non ligium, quod non à supre-
mo Principe, vel ab hoc, sed non ut tali
et acquiritur, nec in fœa legi, nam
qualitas ista debet exprimi in investitura.

aliud est sed feud: familia, seu ex
facto et providentia, in quo succedunt
qui sūt de familia, licet, non sint hæredes
ultimi vasalli. vicibus ex pacto
quia non jure hæreditario devolvitur
ad eos, qui sūt de familia.

aliud hæreditarium, in quo quis
succedit jure hæreditario, hoc tñ est
feud: impropiam.

species feudorum impropiam.
inter quo impropiam hæreditarium,
seu patrimoniale, vulgo fortun-
hafum, in quo per legit. matrimonium
descendentes jure agnationis et
sanguinis succedunt.

reus feud: feminum, in quibus
ordo hæreditatis, cuius primus
acquirens fuit femina, aliis & ex
noa feud: femina excluduntur. in
hoc etiam succedunt, et possunt succed-
ere femina. interim tamen licet
sit feud: fem: tñ in corpore cum
feminis semper profertur masculi,
nisi tenor investiture aliud velit.

aliud juxta aliquos feudum francum,
liberum, in quo nihil obsequio pro-
stat, nisi sola fidelitas.

ista juxta aliquos feudum emptum,
dicunt e, aliud feudum debet pro-
fici ex liberalitate concedentis, et

ex bene meritis, et non ex titulo
oneroso sit acquisitum. non tenemus
Contractum.

Stam pignorum, quando pignoris
loco conceditur, alio pignori
Eing, et soluto debito, ibidem solvitur.

Stat. feudale de Camera, ubi ex oratio
et fisco poci discreti annua pecunia ad
suspensionem confertur, eg.
propter nestia s.

Stam feudale de caverna, quando ali-
cui jus confertur sub lege fideli-
tatis et obsequii ex caverna aut
cella Dni certam quantitatem vini,
frumenti s. percipiendi.

Stam feudum soldato, quando quis
jus percipiendi certam pecuniam
habet, non tr. ex Camera, oratio,
vel caverna s.

Coa eff. remot. est jus feudale mo-
ribus Longobardorum introductum
et in certos liberos a Sacerdotibus,
et Consulibus simul mediolanensibus
Gerhardo Nigro, et Oberto de
orto, circa hoc jus rotatum sit
aliqua regula, si in utroque foro
emergat questio.

Stam attendendum est tenor investit-
urae sicut in civilibus attenditur
ad pacta et conventiones.

Stam si tenor investiturae dubius
sit, tunc recurrendum ad antiquius.

Stam si nec nova, nec vetus in-
vestitura quid contineat quod dubi-
um solvat, tunc recurrendum ad locum
hujus loci feudalis, et consuetudinis
specialis. hoc deficiente.

Stam attendenda generalis Cois. si
etiam hoc defuit, tunc

Ita reuocanda ad libros feudales, ab
Episcopis consulis collectos. Si neque in
his controversia deciditur, vel si
textus sint dubii, tunc est reuocanda
ad ius Comune allodialia ita e inter-
uocanda et iura, ut quam minima
recedatur a iure Comuni

Proxima est partes conferentes,
sive: Donor dicitur, et accipientes,
vassallus, a vassallagio sive dicitur,
vel a homagio, quod, idem est professus
teneatur.

Confessus a potest, qui habet libram
resem suam administrationem,
et alienandi potestatem. hinc pro-
lati possunt feudum novum confessa
sive confesse capituli, bene vero
ueter antiquum.

accipere feudum possunt omnes, qui
non sint prohibiti, ut ff. i. ex comuni-
catis, banati, proscripti, peregrini,
pestueller, et eorum filii, et om-
nes, qui personam non habent stan-
ti in curia Doi Directi. sive dem
sit mar, sive femina. superior
sive inferior nihil interest. Maj-
oreno, sive minoreno. p. An
inter pupill; et minoreno:

hic sine curatore potest accipere
cum obligatione personali, non
a cum onere reali. ille non, sine
auctoritate tutoris, claudicaret
Contractus, i.e. Donor est obligatus
pupillo, non item pupillus Doi Directo,
quia hic non personaliter se potest
obligare, ad hoc qd ut efficaciter

quis obligatus, requiritur potestas
se obligandi vel personaliter tantum,
vel personaliter et realiter simul
pro diversitate obsequiorum.

Q: an Clericus potest confiteri

D: D. inter capaces bonorum,
et incapaces. si nec in Comuni est
capax Capaces, excluduntur et in
a feudo. si a in Comuni est ca-
paces sub Distincto quale sit feudum,
si francum, vel quo annexum habet
onus statum non decedens, vel
quo per alium potest proferri, tunc
est Capaces, secus non. in praxi
attendenda est consuetudo: curia feudalis.

Objectum regl: res immobiles, vel
quo rebus immobilibus equiparantur,
eq: iura, regalia, ius accipiorum.

Loca qua confiteri solet feudum
confititur in mutua voluntate con-
ferentis, vel accipientis.

Collatio a pprie fit per investituram,
da vassallus investitur, que
vel est propria, quando vere res
in feudum ceditur, vere imittitur,
introducitur, wou no Morgn =
= Fall wirt, vel

abusivo, seu symbolica, quando
mediante quodam symbolo, vel
signo investitur, eq: per vexillum,
gladium, clavem, pro diversitate
consuetud: et diversitate feudorum.
hec toties est renovanda, quoties
contingit, ut aut hōur disertus,
aut vassallus mutetur, ut de novo

etiam, saltem recognoscat intra
annum et mensem, alias feudum sit
caduum. nihil refert, utrum pe-
titionem investitura facta sit
vel non. saltem in operibus, ut
ob obtineat nisi Mult. Sain, vi
cujus jam fecurus redditus ratione
finemur alias caducitatis. Rurde-
nus attendenda consuetudines feu-
dales, quia interdum totum annus
et dies conceditur.

receptatio fit mediante homagio,
vi cuius Emphyteuta promittit
fidelitatem, obsequia, servitia
prestationem onerum s.

Effectus respectu Doi directi
est i. ut postita fidelitate va-
salium inducat in vacuum possessi-
onem conventionem ii. relinquat
feudum vasallo adeoque cum om-
nibus fructibus s. iii. Damna et
interesse per mortem in restituendo
feudo data s. refundit. iv. praestat
evictionem in se aliena sive scienter
sive ignoranter investiens, Sem-
per de lite pendente fit invocatus
a vasallo. v. praestat recipro-
cam quoniam vasallo fidelitatem
sub pena omittendi proprietatis, quod
illum nec iniuriat, nec accusat,
aut feudo sine causa privet s.

Effectus respectu vasalli variant.
quidam consistunt in onere, et
incommodo, ac obligatione, qua ten-
etur ad obsequia servitia, fideli-

totem, onera tamen realia, quam
personalia praestanda. Et ea omittit
esse omnia, quo obest fidelitati,
hinc si veloniam Comitatus, perfidus
fiat, gravem injuriam damnum
aut ipse inferat, aut non avertat,
cedit jure suo.

quidam in Comodo, Consequitur ut
votum in se feudali, si cuius po-
tate potest omnem utilitatem,
una cum omnibus obventionibus
et proventibus ex feudo, citra
alienationem, quibus alias insequitur
suo cadere jure suo.

Contracta; lapsus temporis, ad quo
feudum fuit concessum, eg. ad dies
vite, alia concessa ad tempus, post
tempus negantur.

Quo si ad certas generationes fuit
concessum. Utis vel tantu generi
masculino, et hoc nunc est extinctum
Uto si vasallum reuertit in sui
cipius praesudicium. Uto si faciat
id, quod est omittenda, eg. in vite
suo alienat. Uto vel omittat, quo
est faciendum, eg. fidelitatem
non praestat, sicut in acie deserit.
Uto si feudum totum percat.
Hoc aut implidetur.

Titulus XXI.

De
Pignoribus, et aliis Cautionibus.
Dicitur Contractus pignoratitius,
qui in securitatem creditoris habet
pignoratitius a pigno dicitur, quia
pignus de pigno in pignus datur.
Sumitur pignus expliciter; obiectivae

seu pro se, quo in pignus datur.
 2. pro modo, quo constituitur.
 3. effective, seu pro jure, quo eximie
 creditori nascitur.

Defn: est q pignus contractus juris
 gentium. nominalis, realis bone
 fidei, bilateralis, quo res in securi-
 tatem creditoris ea lege traditur,
 ut soluto integro non deteriorata,
 una cum omnibus fructibus et ac-
 cessionibus restituatur.

quomodo differat ab aliis contractibus
 patet in aliis q Doctum transfertur,
 ut usus vel custodia, hic jus in re
 solum in securitatem debiti.

Q: quomodo differat ab hypotheca?
 D: i non objective, ac si pignus solum
 in rebus mobilibus, et hypotheca
 in immobilibus constitueretur.

Et nec effective, cum et pignus,
 et hypotheca jus in re operentur.
 sed utro in modo constituen-
 di traduntur, hypotheca sola con-
 ventione, quam jure, et sustinet
 auctoritas pretoris, constituitur.
 in regule quidem, jura in re non sine
 traditione transferuntur, limitat
 tamen in hypotheca.

tam pignus, quam hypotheca dividitur
 quo alia sit universalius, qua medi-
 ante alicui per etiam diversis generis
 in securitatem debiti committuntur,
 adeoque universitas quodam sequi
 diversorum.

alia generalis, qua quidem etiam
 plures res, sed sub eodem genere con-

inventa creduntur. eg. omnes
res nobiles, vel omnes mobiles.

alia specialis, qua una vel
plures res in specie determinate
comittuntur.

alia est publica, eaque vel
rese, vel quasi talis. alia privata
illa nititur auctoritate publica
legis, vel iudicis. legis ubi
hypotheca legalis, et sic tacita sibi
locum vindicat. eg. in dote, quia
auctoritate legis est constituta.

iudicis. vel constituentis, per
impositionem in bona ex pignore
captione. vel confirmantis,
quando suo decreto confirmat,
subscribit, suo sigillo subscribit,
munit.

quasi publica, qua
Iurium testium subscriptione mun-
ita, adeoque privata auctoritate
nititur. l. si Cod: qui pot: in pign:

alia est expressa, seu conventi-
oralis, quo expresso partium
consensu constituitur, cui si
accedat iudicis auctoritas, publi-
ca est, alia tacita, qua consti-
uitur ex legis dispositione.

alia est voluntaria, quo
libera partium voluntate con-
stituitur. alia necessaria, ubi
debito necessario debet cavere.
hic magis in decurso de pignore,
quam hypotheca agitur, ut ex de-
finitione patebit.

Causa est et ius gentium. proxi-
ma si contractenter. sive con-
stituentis, et quibus constituitur

i illi est, qui potestatem alienandi =
 si, qui eandem se obligandi habent.
 nec e. specialis legis dispositio
 respicit. in hypoth: si sit legalis,
 et lex potest esse ca. off. proxima.
Objecta in reg: constituant omnes
res, que possunt remi, vendi. cum
 saepe pignora ad empl: vendit: viam
 ponant, dum nempe debitorum
 solvendo in mora constituto pig-
 nora distraherentur.

dixi, res omnes, qd res mobil: mobil:
 corporales incorporeales, saltem med-
 iante se corporali particul: gen-
 eral: universales, proprias, alienas,
 saltem in ordine, ut oriatur actio
 pignoratitia, sicuti alieno vandi
 possunt, saltem ut oriatur actio
 empl: vendit:

forma substantialis consistit in mutuo
 consensu, si subsecuta quoque
 traditione, prius antequam sequatur
 traditio, est totum pactum de
 oppignorando. unde differt ab
 hypotheca.

forma ad accidentalem efficiunt
 pacta adici solita, et quidem licita,
 vel illicita.

licita, si eq: conveniatur, vel si certo
 tempore debitum non solvatur, pignus
 distrahere liceat. si et alia.

illicita, inter que primus est, pactum
 legis contrarium, scilicet pactum Anti-
 crep. 23. primus, vi cuius inter credi-
 torem et debitorem convenitur, ut

intra certum tempus non soluto
debito pignus cadat in comitem.
Hoc pactum omni jure est prohi-
bitum, quia facit usuriam proventum.
Dices: est licitum in empt. vendit. c.
ergo etiam in hoc contractu. N. C.
in illo cessat ratio prohibitionis,
quia usuriam proventum, qui-
libet & denuo acquirit rem suam
an id etiam in hoc contingit?

Præ quo mediante inter partes id
agitur, ut donec debitum solvatur
liceat uti pignori. hoc quoque
sicut prius ob eandem limitat. h. n.
i. si fructus ex pignore imput-
entur in fortem. R. si imput-
arentur in usuras, aliter licitum,
ubi licet exigere, non tamen excedant
debitum.

Ubi si fructus pignoris imput-
arentur marito in dotem.

Finis est securitas crediti.

Effectus est obligatio duplex, scilicet
et minor duplex. illo scilicet
creditor pignus accipiens. hoc
debitor tradens.

Creditor i. ad custodiendum pignus,
non utendum, alia fructuum
usus committit, in custodiendo &
prostat culpam leuem, quia ne-
gotium respicit utriusque utilitatem
et quidem debitoris, ut facilius
inveniat creditorem. Creditoris,
ut habeat securitatem debiti.

R. ad restituendum pignus, soluto
debito. habet & creditor taliter
jus in re, quo soluto debito sol-

ritus. fit in integro debitum
solutum, alias et in parte manet
pignus. 1. ad restituendam rem
eamdem in specie non deterioratam.
alias tenetur ad rem refundi.

¶ una cum accensionibus et fructibus,
creditor et totum habet ius in re,
et debitor manet solus.
ad hoc praestanda convenitur actione
pignoratitia disiecta, eoque heredes,
et debitor, eoque heredes.

Debitor, i. ad indemnitem praestan-
dam pignus accipienti, i. ratione
ex persequum recep. et utilium,
ad hoc praestanda convenitur actione
pignoratitia contraria.

Differat: inter act. pign. et hypotheca
1. quando differat actio pignoratitia
ab hypothecatio.

¶ i. a causa eff. remol.: hypoth. est
protoria, pign. civilis. 2. a causa
eff. proxim.: pign. est personal: hyp.
realis. 3. a subject.: hyp. imo et in
pign. datur creditori, eoque hinc
debitus adversus debitorem, imo et in
actum pignorem rei oppignorate.

pign. debitori adversus creditorem.

¶ ab object.: hypoth. oritur tam ex
pignore, quam ex hypotheca quia utroque
producit ius in re, quo ex utroque oritur
pign. oritur tantum ex pignore, quia
datur ad pignus restituendum,
hypotheca a restitui non potest.

2. hypothecae datur, ut possit credi-
tor in pignore debito, et si non solvatur.

profiti dicitur habere rem hypothecalem.
pignus, ut debitor iterum recuperet
et pignus, creditur.

Quo a fca. in hypoth: pfecta si
contra alium pignorem institui-
atur debet probari ius hypothecandi
fuisse per debitorem. in pign:
creditor tantum tenetur probare
pignus esse constitutum. 7. ab effectu:
hypotheca constituitur, ut creditor
quicquid rem donec solvatur debitor,
ad ditionem possit. pignus vero
ut constituitur creditori oppignor-
anti. 8. Duratione hypothecaria si
contra hypothecantem instituitur,
durat 40 annos, quia tamdiu durat
ius hypotheca. si contra alium
proposum, et quidem scientem,
rem alteri esse hypothecam, in-
stituitur, durat 30 annos. si
contra ignorantem, exprimitur
tempore ordinario, nempe 10
annis inter presentes, et 20 inter
absentes.

Part II.

De
aliis cautionibus.

Cautio, qua quis securus ratione
debiti redditus non tantum
est pignoratitia, sed et fi-
dei iussoria, hinc sequitur.

de
Fidejussoribus.

Fidejussio, dicitur à fide et jussu, quo
idem est, ac alium jubere fidesse.

Fidejussor est, qui alienam in se obli-
gationem recipit, manente nihilominus
debitore ipsi obligatione. ipsa vero
fidejussio est conventio, qua quis alien-
am obligationem in se recipit, manente
nihilominus debitore ipsi obligatione.

fidejussor differat ab expressore,
qui quidem etiam alienam obligationem
in se recipit, sed primus debitor
debet prius esse deobligatus. ille vero
tantum accedit alienae obligationi

alia est necessaria, alia voluntaria.
haec lege imponitur, haec ex posteriori
voluntate proficiscitur.

si lex jubet fatidare, intelli-
gitur fatidatio fidejussoria. si jubet
cavere, et quidem idonee, intelligitur
vel fidejussoria, vel hypothecaria. si
vero cautiones haberi non possunt,
tunc habent juratoria. si non a-
dhibetur idonee, tunc sufficit cautio simplex.

alia est judicialis, quo fit in judi-
cio, ad acta judicii

alia extrajudicialis, quo fit extra-
judicium.

alia principalis, quando obligatio
ipsa recipitur.

alia successoria, quo est fidejussio
fidejussoris, quando alius pro fidejusso-
re subijabet.

1199
alia est simplex, quando simpliciter
aliter obligatio suscipitur.

alia indennitio, quando fides facta
in casu interponitur, quo Creditor
aliter rem suam non possit consequi.
Differt: in hoc fidejussor non potest
conveniri ante debitorem, bene
verso in illa

alia denique est idonea, quando
quis fidejubeat, qui et solutio conveni-
entis, et solutionis est, hinc non sit
potens, non fori exempti, non rix-
opus si alia est idonea.

Causa eff. remoti est jus gentium.
proxima fidejubeat. r. cui fide-
jubeatur. r. pro quo fidejubeatur.
fidejubeat debet se posse obli-
gare. apud Romanos poterat fide-
jubeat, qui stipulari cum a Roma
et ex pacto nudo orialur actio,
non opus est stipulatione. Sed
specialis legis prohibitio non offit,
ut obest imo clericis, ne bonis suis
priventur et his in decedantiam
sui status egere debeant. exci-
pitur tunc causa necessitatis, pietatis,
aut utilitatis proprio. Sed militibus,
ne stipendia per fidejussione
privati, deficientibus inhabiles.
restandis tractandis armis.

Causa feminis, propter potu valli:
vi cuius inefficax est fidejussio qua-
cumque a femina pro alio facta. eg.
fidejubeat, mandando ut alteri
fidejubeatur pro alio. exponitendo,
pignora constitucndo si ubi interest,
pro quo fidejubeant, et in ipso merito,
inotru plus juvantur.

Deo cui filii creditorum, regl: oi, nec
e in eo requisitus obligandi, ne alig-
andi potestas.

Ratio ratio. s. filii pro debitorum, nihil int
except, an sit debitor naturalis tantum, an
civilis tantum, an naturalis et civilis simul.

Objecta est debitu alienum, quo in se
suscipiunt fidejussores. hinc si ille
pro quo fidejuberet, nullo modo lebeat,
nec fidejuss. obligantur.

Dicit nullo modo, non requiritur ipso
debitum, vel naturale tantum, quo in
foro fori actione de quidem obligat,
attamen in foro fori actione caret.
Dicitur: fidejussor non potest in plus
obligari.

De. D. ~~affixive~~ i. e. ad Moxem
quantitate m. c. m. sive n.

vel debitu civile tantum, quo in
foro fori, non a foro fori obligat.

Q. an fidejussor obligetur efficaciter,
si fidejussit pro debito civili tantum,
attamen aliqua exceptione munitur.

De. Negative. s. per ipsa exceptio datur
fidejussori. ratio, si non daretur,
tunc fidejussor haberet regressum
contra debitorem, et quidem si pro
siente fidejussit, habet actionem
mandati, si pro ignorante, actionem
negativam gestorum. tali modo
a debitori principali nihil potest
exceptio.

vel debitu naturale et civile
si simul filii: quo in utroque foro deb-
etur, nihil interest, unde demum
ipsum debitu sit ostendit, an ex con-
tractu, amelito. excipitur tamen
debitum, cui statuta vel po pena
corporis affectiva, vel forquid, vel
multo magis, mortis, quia hoc in iure

fidejussoris et si volentis coarose
executioni darsi non potest, et si
iudicium redactetur illudarium.
Secus si pena sit arbitraria.

Lexi. et si volentis, nemo e mem-
brorum suorum datur.

Contractus q fit bono fidei, vel
stipule juris, nihil refert.

no debitorum alienum, in quo differt
a confesso, promissio, quia ha eto
potest accedere proprio debito, quando
quis iterato promittit, quod debet.

foe de jure Rom: Debeat fieri
mediante stipulatione, quod fiebat
unius propositione verbali et alteri
in Continenti, et verbis solata,
et 3 apta repropone facta.

hinc non omnes, qui alior contractibz
possunt celebrare, ita stipulari
possunt. eg. muti s. hinc et verba
requiruntur, quare eto excluduntur
absentes, quia non possunt audiri.

hodie, si fidejussori pactu nudu
accedat, sufficit, cum hodie eto
actio nem producat, sicut: gub:
ex moribus. hinc.

requisitus i mutuo consensu al-
ieno obligationis, sicut: Spolis, cui
accedit fidejussor, hinc in pler ex-
trifive eg: ad Majorem quantitatem,
aliam rem s. non potest obligari,
altem interfive, i.e. fortiter, eg.
naaliter et civiliter simul, licet
alter tantu benebatur naaliter.
sic quoqz intofive obligatur medi-
ante stipulatione penali.

qd in pler vel tempore, al re, vel
loco, vel coa obligari non debet,
si eg. debitor Principalis Debeat
tantum in diem, vel sub conditione.

9 quo mediante consensiente ce-
ritore, aliena obligatio sus-
cipitur, r. alius acceptatio.
Effectus est susceptio

ego a me obligarem pupi, item ille
debet aeternative bovem, vel equum,
et ego me obligarem ad hoc determina-
tum corpus.

Q. quid a se defacto in plus a se sine
se obligaret?

R. An juxta l. 8 § 1. ff. h. t. oino
non obligat.

Q. an go ita fidejussio est nulla, vel
tantum quoad excessum?

R. oino non obligaretur, si se in plus
caso vel tempore obligaret. et contra
si se in plus extensum et quidem se
obligaret, quo divisionem admittit,
ut quantitas, tunc verior est sententia,
eum non teneri quoad excessum, juxta
probabiliorum, bene a quoad debitu
principale. quia utile per in utile non
debet vitari in se, quo admittit di-
visionem. eg. si debitor principalis
deberet 100, ego promitterem 150.
in minus se quis potest obligare, non
invito creditore, quia summa minor
inest majori.

Q. si a ex mora debitoris debitu male,
et quidem huiusmodi auctum, ex eodem
genere actionis, quale tunc tempus debet
attendi, vel fidejussiois interposita, vel
illud, quo a convenitur fidejussor?

R. S. an fidejussor simpliciter, an
non in omnem causam, an pro certa
quantitate? ubi tanta pro hac quanti-
tate potest conveniri, si in me, tunc non
debetur ad ad, quo accepit interim. si
non, tenetur, quia si etiam ad accipi-
ones se obligasse tenetur.

Ex hac obligatione oritur actio, qua fide-
jussor convenitur, et quidem si mediante
stipulatione fidejussit, actio est stipu-

erit
his
accipit
his

latu, si mediante pacto nudo, conditio
ex moribus.

Q. quo a tempore potest conveniri, an
ante ul post delictum principale?

R. nisi sit fidejussor indominatus, tunc
etiam ante delict. Del. quia simpliciter
alienam obligationem recipit, hinc
in arbitrio creditoris est, quemnam
prius velit convenire et hoc ipso jure.
Jure tamen novo habet aliqua bene-
ficia fidejussor in suam favorem
introducenda, quorum.

I. beneficium ordinis, ut si ante
delictum principale convenitur,
et prius huius conveniatur fideiussor.

Dicitur ordinis, ut scilicet servetur
ordo in conveniendo, primusque de-
bitor ad satisfaciendum cogatur.

Si a hoc beneficio non utatur, adhuc
hodie ante delictum principale pot-
est conveniri.

Cepit hoc beneficium ex renuntiatione
facita vel expressa. Sed si notorie
nihil habeat debitor, quo excutatur.

Actio si sit absconditum, fugitivus, alicubi
latitans, ut excuti non possit. II.

Si fidejussor fideiussorem negans
mendacii sit convictus, non est mer-
etur legis auxilium, qui in auxilium
legis est deliquit.

E. est beneficium divisionis, vi-
cuius, si plures sint simplices fide-
jussores, et si omnes consentiant
in solidum, ita tamen, ut unus soluti-
one reliqui liberentur, tunc jure
novo possunt petere ut dividatur
actio, et quilibet pro rata conveniatur.

Cepit hoc eodem modo, quibus boni:
ordo: adde, quo etiam tunc cepit, si
unus ex fidejussoribus sit fugitivus,
vel alius non possit obligari.

Benefici. Censendarum actionum,
 vi cuius fidejussor convenitur petere
 potest, ut saltem a creditore actiones
 ipsi contra debitorem competentes ce-
 deantur.

fidejussor debet in hoc benef. opponere
 vel antequam solvat, vel in ipsa soluti-
 one vel statim post solutionem, antequam
 alia negotia divectantur. ratio.
 debitum principale post solutionem ex-
 tinguitur, qd etiam actio atque actio
 extincta cedi non amplius potest.
 praeter tria haec beneficia fidejussor
 inferet duo habet, immo ex l. 138
 mand: vi cuius fidejussor potest au-
 dire iudicem, et petere, ut a fide-
 jussione liberetur, non quidem in
 praevjudicium creditoris, sed ut capia-
 ntur pignora, si a vel non adst, vel
 non sufficient, ut fiat missio in bona
 debitoris, vel ea, si non ita cautum
 sit, omnino fidejussori vendatur
Redu ex l. 138 ff. h. t. vi cuius si
 creditor nimis praesertinet actionem,
 proprium iudicem adire potest, et
 petere, ut citetur creditor, et acti-
 one, quam contra fidejussorem hab-
 ere putat, experietur ut deim fide-
 jussor suar exceptiones possit opponere.
 et hoc ideo est concepitum, ne forsitan
 unus fidejussorem facultatibus la-
 batur, vel praegrantes fidejussoris
 exceptiones pteant.

Contra fidejussoris qd i. solutio,
 Novatio, acceptilatio, aut proscriptio.
 2. Confusio. 3. lapsus temporis, ad
 quod fuit scripta. 4. si sit fidejussio
 in rem aliter, et debitor propter notam
 creditoris, non amplius sit solvendo.

Q. si a hae hoc beneficium fide-
jussor neglexit, an tunc nullam
regressum, vel actionem contra de-
bitorem principalem habet?

R. habet, et quidem actionem man-
dati, si fidejussit pro sciente,
volente, et mandante debitore.
si pro igno, actionem negot.
gestorem.

Dices: utique idem est, licet ipsi
actiones non cedi possit, quia alias
haec habet.

R. Negative priores saepe sunt pri-
oribus propter pignora, hypothecas

Titulus XXIII.

De solutionibus.

Fidejussores saepe non habent obligatio-
nem solvendi pro debitore principali,
nisi et ipsa hanc praestiterint, unde
de solutione.

Solutio à familia vel Ecclia pro
omni eo, quo contingit obligatio dis-
solvi, et si comprehendit etiam
solutionem verbalem seu accepti-
lationem. An compensationem.

Et. vel gratia, denotat prestati-
onem rei debita naturalem, et si
dicitur: quo fit realis rei debita pro
gratia, ad obligationem solvendi
rite et legitime facta.

Causa est. genot. est jus naturae et
positivum.

Proxima est solvendi, solvere a
omni potest, qui liberam sed alien-
andi potestatem habet, solutio
est faciens alienationis. non opus est,

4 solvens fit debitor, nam potest etiam
 non debitor pro debitorum solvere, ita
 et etiam invitus debitor deobligetur.
 et tunc magna differentia, utrum quis
 pro sciente, al ignorante, vel pro invito
 solverit? nam in uno casu solvens
 contra debitorem habet actionem
 mandati. in secundo actionem negotiorum
 gestorum. in tertio nullam, censetur
 et de notasse, in invito utique nullam
 conferri presumptum, quia pro-
 summi nullus potest.

Q. qui solvitur? R. creditori pot-
 estatem alienandi habenti, est enim
 species alienationis, nam nomen
 alienat, qui solutionem recipit.
 sequitur, quod si solvatur non credi-
 tori, solutum repeti potest conditione
 indubi. nisi fuerit alius solutionis
 casus adjectus, qui vices creditoris agat.
 sicut: tut. et curat: solutiones loco
 pup: vel minor: recipiunt, si tunc hi ex-
 tincti fuissent loci, haberent restitorem
 in integrum.

Sicet: potest solvere non debitor pro
 debitorum in C. go etiam potest solvi
 non creditori. N. o. solutio supponit
 debitum, quod per se illum, qui solvitur,
 debet esse ius activum debitum exigendi.

Q. an procuratori solvi potest?
 R. si talis in rem propriam. C. si in
 alienam. subd: an habeat mandatum
 speciale vel generale cum libere, vel
 generale tantum? si in rem et idem.
 C. si alium locum subd: an solutionis
 acceptio tacite fit mandata, in hoc ne

gatio, vel non? si p^{ro} p^{ro}, C. si r^uta. N.
Objectum est res debita, an aliud quid,
invito & creditori non aliud pro alio
potest obtineri. Si alternativa
sit obligatio, electio regl: est penes
debitorem. Si & non amplius haberi
possit, tunc cum ad impossibile nemo
teneatur, liberatur solvendo inter-
esse. quo etiam procedit, si propter
notam in solvendo contractam res
non amplius sit utilis, creditore tunc
non in vito.

sed cum obligatio consistat et in dando,
et in faciendo, hinc D^oylor habemus
objectum, scilicet rem de qua jam: et
factum, quo etiam praestari debet.
sit tamen honestum, possibile, proprium.
Q: an non loco facti praestari possit
interesse?

Res D^o. si facta sint praegnancia, qua
anexam habent rei traditionem,
tunc certa est, quo praestando inter-
esse debitor non liberetur, quia haec
obligatio terminativa realis est,
reficiens rem, quod praestari debet.

Si & sint facta tantum nuda, person-
alia, tunc per se loquendo datus obli-
gatio, illa praestandi interim, si de-
bitor nolit praestare tale factum,
admittitur interesse. leges & hoc de
se disponentes non intelligendo sunt,
quasi factum non deberetur, pro quo
debito solvendo interesse liberetur
per necessitatem rei consequentiam,
quia non datus videtur proprie compulsi-
va, sicut in prioribus, ubi res mo-
bilis, vel manuum militum affectus &
vel immobilis in immobilium sit mixtus.

loca jam diximus qua a solutio fieri
 debeat creditori, vel illi, qui solutionis
 causa adjectus est. re a debitore,
 vel alio pro debitore tr. re a debito
re a se. ad infusos a de infusos.
1° integre solvatur, solutio, postli-
 citis ab onere solvendi non liberat,
 nec hanc ut pale fore multis comodi-
 obnoxia relevatur creditor. hinc
 si partialem oblatam non acceptat
 creditor, propterea non contrahit
 moram, nec fitibus usus usufructu.
 potest tamen partialiter solvere,
 i. si creditor non fit invitus. re.
 si plura sunt debita. re. si una pars
 est liquida, altera illiquida, ubi int-
 erim prior solvi potest. 2° solutio
fiat naturaliter, realiter, non tantu
verbis. 3° res fit solventis propria,
 quia eandem propriam facere debet
 creditoris. 4° solvatur in debita
reque qualitate. hinc non tantum
 solvatur eandem quantitas, vel res
 eandem quoad genus. soluit
solutio g^o site fiat.
1° quoad modum, scilicet i. creditori:
re. eandem res solvatur.
2° quoad locum. re. ubi g^o 1. D. P.
 an locus est conventus, nec ne? si
 inum, tunc solutio fiat in loco convento.
 secus, si in alieno fiat, tenetur, facta
 mentione loci ad interesse.
 si re. 1°, tunc in loco contractus, ubi
 scilicet impedimentum accipit inter-
 veniente traditione rei. si autem

[Faint, mostly illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Contractus impletur novum est, tunc
in loco solvatur, ubi mutuo convenire.

Actio rite fiat quoad tempus, cetero
nempe et convento temporis, dies
enim interpretatur pro homine, et de-
bitorem in mora constituit.

Si a tempore non sit conventum, tunc
solutionem petit creditor, et pro
interpellationem ipse in mora con-
stituit debitorem.

Effectus, quo obligatio solvatur
ipso jure, et et hinc ipso jure de-
obligetur debitor, cum idem
debitum bis repeti non possit.

3. Creditor rei solute, si fuerit debi-
toris propria dominus - si aliena,
conditionem usucapientis acquirit.

4. Censur usufructum sustinet.

5. fidejussores liberantur.

Titulus XXVII

De Donationibus.

Donari, et remitti fore solent sol-
uti, hinc de Donationibus. acta
conexio ratio, sequitur de solutione
reali, quo fit, pro solutione rei debite,
nam agitur de solutione im-
aginarie, quo fit, per acceptilationem,
cum quis aliquid pro soluto habet.
olim fieri debeat mediante si-
mplicatione. cum a Donatio et opti-
entia legis sit partem legitimam,
atque actionem producat, si que-
ratione non indiget. hic cum ac-
ceptilatio sit species Donationis,

igitur de Donatione in genere, quo.
 defm: quod sit actus, quo quis erga alium
 alterum acceptantem liberalitatem
 exercet.

alia est propria, ad quam requisitus
 i. ut ex mera liberalitate fiat.
 & irrevocabiles. uno horum requisitorum
 deficiente, fiat.

impropria, quo etiam contingit, si
 fiat sub modo, conditione onere s. ill
 obligatione antedicta, gratitudinis,
 ratione cui requisiti, donatio mortis
 causa, est impropria, quia ad nullum do-
 nationis revocari potest. in hoc tit-
 ulo agitur de Donatione inter vivos,
 adeoque propria. hoc.

alia est promissa, alia constituta,
 cui quoque accipit traditio.

Adopt. est remota est jus gentium
 pmo est donans libere sui alienanda
 potestatem habens, quia donare est al-
 ienare. pro tutor, procurator licet
 possint alienare, non tamen possunt donare,
 quia donare est jactura perdere.
 exigit, nisi tutor videat, quod in e-
 videns pupilli utilitas exigat aut
 pupillus sit de stirpe regia natus.

subjectum Donatorius, seu cui do-
 natus, fil. qui capax est acquirendi, nec
 speciali lege prohibetur. si prohibet
 donare patrem: saltem ita ut inde
 oriatur actio, filio pro: propter nullam
 personarum. & pater sibi in vicem
 morte matrimonio, Donatione pro-
 pria, et quod notabile. B. miles suo
 concubina, foras, ne se suis stipen-
 diis privet.

subjecta, res re gl: quo possunt alie n-
ari, mobil: immobil: corporal: incorpore:
universales: particular: omnia bona pro-
sentia, futura, acquisita, acquirenda,
non enim adeest prohibitio legis.

Dico: qui donat omnia, sibi admittit
tanti factionem. & radicaliter
sibi indiscreta et per accidens t.
ubique in adhe: jure ff testandi libet.
De cetero, cu quis omnia bona possit
donare.

Q: quid si quis tantu in genere do-
nasset, an etiam conferetur donatio
res incorporeas.

R: affirmat: quia etiam sunt bona, quo
beant, pro iis & acquirendis, si amissa
sunt, mihi spectat actio. ut a illud
dicitur in bonis seu patrimonio
esse, quo vel per actionem petere,
si non possidemus, possidemus.

affirmatio a nostra non obtineret,
si diceret: dono tibi omnia mea
mobilia, et mobilia bona, incorpore-
alia & his non comprehenderentur,
sed facient etiam quanda speciem.

Q: quid, si quis simpliciter donasset
an donatio etiam ad futura extendenda?

R: negativè solum tantu ad presentia
sola spectat in unius oblatione, pro-
missione, vel & alterius acceptati-
one. nam pactum est, quo non
unius tantum consensus sufficitur.
quomodo facta & oblatio solum iudice
interegit, si se, dicitur constituta,
si verbis consento. nec refert,
an acceptatio sit verbis, vel scriptis

inter presentes, vel absentes, tacite,
vel expresse.

3. an non taciturnitas sola signum est
acceptationis?

R. si presenti fiat, et laeant, censetur
acceptata tacite, si tamen sit donatio pro-
prio, agitur & de ipsius favore. sicut
si improprio, vel fiat absenti aut ig-
noranti, quia huius nuntius est consensus.
presumptus autem non sufficit, quia
donatio pactum est, ad quod consensus
verus expresse, vel tacite declaratus
requiritur.

4. quid si absens certioratus sit de
facto ipsi donatione?

R. D. a quo? si ab ipso donante, aut
alio ipsius mandato, tunc secuto tacite
vel expresse acceptatione, fit donatio
hac perfecta. sicut si ab extraneo fui-
set certioratus, nam ad hoc, ut donatio
efficaciter acceptari possit, requiritur
non tantum oblatio, sed fit facta quoque
ab eo, qui ius offerendi habet.

Subin & praeter haec, alia requiruntur, scilicet:
si excederet 500 solidos, sub quibus publici
veniant ducati, tunc enim debet in-
firmari iudici.

5. donatio 500 solidos excedens denun-
ciatur, facta denuntiatione iudex
de donatione sumaria cognoscit;
de conditione donantis,

6. donatarii (3. de motivis impulsivis.

7. an non sit lesiva legitimo s.
qua omnia inseruntur protocollo publico.
alias, omnia infirmatione, quoad ex-
ceptum est nulla, valeret tamen,

quatenus non excederet 500 solidi:
quia utile per inutile non debet
vitari.

Q: quid si fieret donatio ultra 500
solidi: ubi quidem, sed tamen successiva,
an etiam deberet infirmari?

Q: querendo, an in fraudem legis,
et quasi ex proposito, ut sit infirmata
infirmationem huiusmodi affirmat.
Secus si non ex tali proposito. licet
successive facta sit, quia sit plures
verae, physio et morales donationes.

Et in casibus, ubi infirmatio non est
necessaria, si si a ree principe
fuit facta, quia solutus est legibus.
vel ipsi principi, vel a fidelibus
a militibus. 2. si sit remunerato-
ria pro ree talis, nisi et ipsa
merita excederent 500 solidi, i. e.
nisi 500 solidi: donatio merito est
Major. 3. si fiat sub modo, e.g. do-
natio dotis causa, propter nuptias,
Morgengabe. 4. nisi fieret ad re-
fectionem ad odium ruinofarum,
reipublicae: interest, sed est esse
perfecta s. s. nisi fieret ad redi-
mendos captivos, quod etiam ad
alias pias causas potest extendi.
fructu pietate, et equitate.

Effectus alius est donationis con-
dicionis, promissa, vi cuius tenetur
donans ad rem promissam prostar-
dam, licet etiam pacto nudo sit pro-
missa, quia etiam producit actionem
propter legis auctoritatem, sive:
Conditionem ex lege, quam vis hodie

Am debet Conditio ex moribus.
 alius Donationis Constituto per trad-
itionem, vi cuius transfertur Donum,
 vel si tradens fuit Donus, saltem
Conditio usufructuendi.

Q: quid si ante proscriptionem Com-
pletam evincatur res aliena Donata,
 an Donans ad evictionem tenetur,
 sicut venditor rei alienae?

R: non, quia Donatarius titulo lu-
crativo acquirit, emptor vero titulo
oneroso. Sicut dicendum, si Donans
solo rem alienam donasset.

Contra. solvitur Donatio, vel
Adam quid, vel in totum. imo modo,
 si fit inofficiosa, id est legitima legi-
timo, ubi illis, quibus legitima portio
est, pretulit portio inoff. Donati, sicut
in illis portio inoff. illi. ad cujus ex-
emplum hac intenta est.

in totum, id est ob ingratitude, quam
Donatarius in ipsum Donantem Com-
mittit, quod varie potest Contingere,
imo si injuriam atrocem realem,
vel atrocem verbalem. et grave
damnum et injuria intulit.

Idem si modus Donationis adfectus non
fuit impletus. ut ob imperatam
libertatem superoscientiam. licet
quidem lex tantam loquatur de Do-
natione ad Patrono erga libertum
facta, interim tr, cum instituitur res,
quod quid non proprium sanquinem
velit postponere alieno, hinc non con-
ferretur Donans etiam in hunc casum
voluisse Donare, ad non cogitatum et
non fieri debet extinctio.

Titulus XXV.
De
Peculio Clericorum.

huiusque actus est de contractibus
in genere, non agenda de iisdem
in specie, et quidem de Clericis,
qui etiam disponunt de bonis
tam per actum, inter vivos, quam
ultimo voluntatis, dicitur in sa-
brica. primo de peculio, per quo
resillum quodam possumum dnotat,
quo clerici habent peculi plurimum.
dicitur habere peculium separatum
a bonis paternis, dicitur de clericorum,
quia huius tantum sermo de Clericis
solaribus, Religiosi alios non
possunt disponere utpote nec uelle,
nec posse habentes.

Defin: a peculium in ordine ad hunc
titulum, quo fit patrimonium
clerici separatum a rebus ecclesie.

aliud est patrimoniale, quod cle-
ricus habet nec ex beneficio, nec
occasione beneficii, sed quo habet
etiam non clericus. huius pertinent bona
a parentibus titulo hereditatis,
ab agnatis titulo agnationis acquisita

aliud quasi patrimoniale,
quo non quidem immediate ex bene-
ficio, aliter occasione beneficii,
et vocatur reditus stola, fructus
extra ordinem, eg: fructus missarum,
honoraria propter ag: patrocinia par-
ecygnas alibi dicitur, huius referuntur
fructus possumoniales, uocantur
quibus huiusmodi
fructus s. aliud beneficiale quo

quisunt, percipiunt, et habent im-
mediate ex beneficio, ab ecclesia, cui
inserviunt. eg. sacino, fix congruo;

aliud ecclesiasticum, quamvis
hoc proprie non possit dici peculium
peculium clericorum, concernit &
res ecclesiasticas, bona mob. et im-
mob. quo omnia quidem administra-
toria nomine possident his promissis.

Q: quoniam clericis potestatis in ordi-
ne ad dispositionem suorum bonorum?
R: imo indubitatum est, quod liberam
potestatem disponendi tam per actus
inter vivos, quam ultima voluntatis
habeant in peculio patrimoniali usque
tali, et manent Doi.

Q: Do id ipsum in confesso est circa
pecul. quasi patrimoniale, quia etiam
honorum bonorum Doi, profertim
quod patrimoniale, quo quasi proprio
industria factus est. factus ius non
restrinxit Doium bonum factum,
ac ex comuni receptum est, quod
etiam quod hoc pecul. possit disponere.

Q: ad quod pecul. redditus stolo sit re-
ferendi?

R: aliqui auctunt pecul. beneficii,
ad longe comunior est, quod peculio
quasi patrimoniale sint anumerandi
jura Doi, nec dubitandum,
quo omnis & dispositio de rebus
ecclesiasticis adempta sit clericis,
quia res actu sit alieno fil. ecclesia
R: Uta, in pecul. benef. habet Doium
ad eoque liberam potestatem disponendi,

quatenus non est superfluum,
catenus sit Doi et si possent de
hoc disponere, ut patrimoniale non
minuant beneficiale vero reque-
ratur superfluum, habent enim
beneficium propter officium. nec
tenentur de hoc erogare in causas
piae, ita ut de suis deim vivere
deberent, nemo & tenetur propter
stipendium militare.

Q. quid dicendum de fructibus su-
perfluis, qui tales manent, etiam
decurto congruo sustentatione,
quoniam & sit congrua determinari
non potest, sed lite forte suborto
relinquatur, vel vicario generali,
ubi deim ad vitam Domini ratione
hospitalitatis, recreationis,
amittitur.

R. Dico esse admittimus. p. b. de
vicio est titulus acquirendi Doci,
atque divisione facti sit Doci:
nam prius usque ad tempora Pontif.
simplicii communis erat massa bonorum,
quorum deim in 4 partes facta fuit
divisio, una obveniebat Episcop. & de
fabrico. 2da Clerico. 3ta pauperibus
que tamen nunc expressit 4ta sit
Doi. multi sit patrum, modo con-
cionatorum loquentium se fundant
et in textibus hoc agunt; quod in
ipsa tradit. Syno: affirmat: ubi in
peram omnia residua fructus
suos facere negat; 4ta a contrario,
residua fructus facient suos.
probatum & fructus non superfluos

suos faciant. C. go etm perfluos per.
 etm hocem p Divisionem facti p Doi
 Q: an go vi Doi de superfluis libere
 possunt disponere?
 R: negat, sed tenetur ad causas pias
 applicare eg: a fabricam, vel in suos
 erogare, si sint pauperes.

Dico: p juxta dicta Doi C. go etm
 de his debent posse libere disponere.

N. C. p. effectus Doi est libera di-
 positio. R: Q. si Doium non sit
 restrictum, ut patet ex multis bullis.

Q: utrum ista obligatio a lege infusa
 in dicitur vinculum obedientie, vel
 religionis vel justitie?

R: juxta nos justitie, nam per hanc
 legitur dispositionem causas pias jura quo-
 situm non potest tolli.

Confirmatus. pias bona erant com-
 unia, propria & ceperunt esse p
 Divisionem. atque in ipso Divisione
 Doium fuit restrictum, quoad super-
 flua, quia onus fuit impositum ea
 erogandi ad causas pias.

Titulus XXVI.

De Testamentis, et ultimis voluntatibus.

Expeditur actus inter vivos, jam
 ad actus ultimorum voluntatum
 delabimur, primo de testis. deo de
 aliis ultimis voluntatibus agemus.

Testamentum dicitur a testati-
one et mentis, et dicitur: quod sit vo-
luntatis nostrae iuxta sententiam
de eo, quod quis post mortem fieri
vult, Dignam heredis instituti-
onem continentis. addimus haec veti-
ma verba, ad differentiam à Codi-
cillo.

aliud est publicum, aliud privatum
aliud publica auctoritate Principis,
vel iudicis, hoc tantum privata
testatoris et testium auctoritate
noscitur.

vel est solenne, cui nihil = vel
minus solemnitatum solenne seu
privilegiatum, cui aliud de prospectis
à lege + solemnitatibus remissum
est. in testamentis militum, re-
sistentium inter liberos & ad rias
causas, rusticorum, & testis impre,

aliud scriptum, aliud nuncupati-
vum, prout vel interveniente scri-
ptura, vel ex ore testationis fit,
cui tamen ex post etiam scriptura
potest accedere.

Causa est. remota est ius, sed quale
putant aliqui ius civile, quo ad fo-
rnam, qua haec materia à Romano
fuit instituta concedimus, quo ad
originem vero negamus, siquidem
testari non tantum Romano, sed
etiam aliis gentibus hinc ante
Romanos fuit proprium, adeoque
non ius gentium, tanquam causa
remotam assignamus.

Quis an non potius est ius naturale,
seu an, deficiente lege positiva,

non repugnet juri naturali legiti-
ctio:

Res. negative, si potest testari quid est
deficiente dispositione legis positive,
ergo non solum ad jus positivum referenda
sed duntaxat rationis, et mentis nostre,
est regula inflexibilis, scilicet. Omnia nos,
et potentia vultu est sua adire
proprio sanguini. atque non adirent,
si testari non liceret.

Juxta principium aduersariorum
bona iurum debent fieri communia,
quia desunt habere sua, quia non
omnia solvit, et sic fieri debent
communia potissimum, quia obiciunt,
argumentum est: implicat se iure
naturali posse quem disponere in
tempus inhabile: retorsionem non
admittunt, quo scilicet horis ad huc
fiat dispositio in tempus inhabile,
nam dicunt quod legislator defectu
hunc potuerit supplere: atque
testator disponit in tempus inhabile.
N. p. disponit in tempus mortis,
ergo in tempus inhabile. p. non
omnia solvit, ergo disponit in tempus
ubi omnia sunt soluta:

Res. d. disponit in tempus inhabile,
ita, ut habent executio in tempus
mortis rejecta sit C. ita ut etiam
dispositio collata sit in tempus mortis
N. disponit et tempore habili, et
in tempus habile, scilicet. p. ultimum
habitu, ergo non dispositio confertur
in tempus inhabile, sed inquit sub

inchoatitud dasi executori.

Causa est. ~~remota~~ proxima est legator,
legatori a potest omnis, qui non pro-
hibet. prohibentur a quidam ino
ob defectum integritatis animi.

probo = corporis. ratio = status.

Uto = moritur, seu ob defectu legis
apigentis.

ad primam classem referuntur, qui
vel consensum non habent, vel
significare, et manifestare non
possunt, ut; infantes. & parvuli,
nisi habeant lucida intervalla.
si quis in suadet tempore lucidi
intervalli testantibus, ut medicos
aliquos adhibeant in testes, quod
testor istam concedens sibi perfecta
fuerit professio. si a superferens
fuerit autem interrupta, D:
quale interceperit inter vallam,
ut infra dorebitur. B. plene et hui
II. semidormientes. & noctivagi s.
ad hanc classem pertinet, qui consen-
sum quidem habent, illum autem
promere non possunt, ut muti
sordi similes, & et quidem a noa
tales. si a ex accidenti tales
sunt, et prius didicerint scribere,
possunt testari qui a natura talis
certe non didicerit, quamvis aliquos
fuisse prohibetur, qui licet a natura
tales fuerint, in scribere didicerint,
Quis quid de caecis? D: possunt testari,
attamen iure novo ipsis specialis tes-
tandi formula praescripta est, quod
fuit. proter omnes reliquas sola uttey

: si nempe velit solemniter testari,
 tunc si faciat testamentum privola-
 gium: / que observari debent,
 Quum testem debeat adhibere, quibz
 omnibus presentibus suam declarat
 voluntatem, vel si jam colans excepta
 sit, prolegitur, quom postea verbis
 confirmare libet. ex quibus patet,
 hoc testamentum esse mixtum sub-
 sequenti postea et testium, et
 testationis, cuius vices & sicut testis
 supplet subscriptiones, et signaturas.
 ad classem etiam coguntur i fere
 proprie tales, adeoque non homines
 proprii, quibus testari licet, present
 in pro diversitate proovinc: notu-
 osium, seu Episcopali:

- 2. Banniti. 3. Prescripti. 4. Dam-
 nati ad Episcopos, nebulia, quia pro
 civiliter mortuis habitipendant
 iura civitatis. Item Damnati ad
 mortem, quo in hodie multum
 est. 5. filiofor: quia et non
 habent integrum statum, exce-
 pto pecul: Castrensi, vel quasi
 non in exceptio etiam comprehendit
 pecul: adventitium irregulare, licet
 in hoc sit plene fci. Deces: go'
 possunt libere disponere. 6. quoad
 actus inter vivos, si sint minores
 C. quoad actum ultimo voluntatis
 N. debent esse patresfor: in pecul:
 7. adnot: irregl: non ut iller habentur
 Qz: quid dicendum de Religiofid?
 D: non possunt testari sine consensu
 Pontificis, neque Tralati propter vota

obedientia. excipientur tamen
Novitii, qui licet alius in favorabilibus
religiosis equiparentur, hi tamen
utpote in odio, non ita
ad istam classem denique reducuntur
si heretici non tolerati, eorumque
defensores, ac fautores. 2. parricidii
per Cardinalium. 3. inceptas nuptias
contractantes. 4. apudii manifesti
5. damnati ob crimen falsum.
6. rei criminis perduellionis, eorumque
filii. 7. denique, quibus adempta
est honorum administratio, at
ut prodigi iudice tales. huiusmodi
etiam referunt impubes, qui tamen
potius ad classem istam referendi
jam hinc etiam non possunt testari,
licet malitia forsan etatem
suppleat, nisi masculus ill. for. 12.
años compleverit. aliter tamen ultimus
captus pro completo habetur. imo
iuxta constitutionem novissimam
Augustini no. 1. mascul. habeat 20.
fem. 18. años, ad hoc ut testari queat
subiectum est heredes, seu
heres, qui est persona, quo iuri-
versum ius defuncti vocatur, et
quidem vel à testatore, et est heres
testamentarius, vel à lege, et
vicitur heres legitimus. jam
heres est vel necessarius, qui de-
bet voluntarius, qui potest, at tamen
non necessarius debet institui.
Q. quoniam potest heres institui?
R. qui habet test. factionem

capivom. nihil interest siue sit persona
 licita: siue vera pia vel. secularis,
 eg. Coithei, Collegia licita, siue per-
 sona sit cetera, siue incesta. eundem
 ex intervenitu certificanda. eg. qui
 filiam meam duxerit heres esto. siue
 homo siue puer, solitico, sive in cau-
 sis puer. siue plures, siue unus inhi-
 uantur

Q. si a plures inhiuati, quomodo succedunt?
 R. si nulli assignata cetera portio,
 tunc aequaliter, si a portio sit assignata
 cuique, tunc quilibet in portione assignata.

si a aliquibus portio est assignata,
 aliquibus vero non, tunc d. an portiones
 assignatae efficiant apem seu pondium,
 vel non? si inum, tunc reliquis, quibus
 nulla portiones assignata, obvenit
 novum pondium, adeoque hereditas
 dividitur in 24 partes. si plures, tunc
 tantum accipiunt, ut pondio deest.

Q. quid autem si portiones assignatae su-
 puerent pondium? R. tunc reliquis obvenit,
 ut pondio deest.

ut a hoc melius intelligantur, scienda,
 quod Romani totam massam heredi-
 tariam apem, seu pondium vocaverunt,
 quam testator in tot, in quot
 vult partes, potest dividere. si ipsa
 a non dividitur tunc lex eisdem
 divisionem facit in duodecim
 partes, seu uncias, quarum,
 una, seu duodecima pars dicitur uncia.
 120 sextans continent duas uncias
 180 quadrans 400 =

400. 400 = 4 unc:

800. 800 = 8 unc:

1600. 1600 = 16 unc:

prima septuaginta . 7 unc.
8va tres 8 unci.
9va duodecim . 9 unc.
10ma sexdecim . 10 unc.
11ma duodecim . i.e. deest unica iijunc.
12ma af. . i2 unciarum continens.

Jam in viam redeuntis.
Q: quoniam institui prohibentur?
R: i) ferri, saltem in ordine ut filii
aquirant. non a homines proprii.
R: peregrini seu damnati ob crimen.
C: de postati, profiscripti, damnati
ad tritones, olim eto damnati ad
mortem: II. Apostata, & haeretici
non tolerati, eorumque defensores,
recuperatores, s. persecutores, ordi-
natum . 17. Collegia illicita, e.g.
synagoga judaeorum . 2vo religiosi
qui in comuni st bonora incapaces.
huusque de herede voluntario,
nam de necessario.

heredes, qui necessario debet institui
habentur in coplici linea, in 1ma
st liberi respectu parentum, in
2da parenter respectu liberorum.
in 3tia fratres et sorores respectu
sui invicem.

In prima 40 linea st ascendentes et
descendentes, qui ab illis necessario
debent institui. nihil a interesse.
heres st natus, vel natus, vel
nam posthumus probatus sui ag-
nitione legitimum caput.
R: nihil refert, si filius vel filia.
C) suus vel emancipatus. II. St gradus
proximus vel remotior, i.e. filius vel
nepos, si nempe hic in defuncti
patris locum succedit. & sine sint
legitimi fratrum, vel legitimati.

legitimi tantum vel arrogati, vel
 adoptati perfecti, sive ab uno af-
 fectum. Adoptiones & imper-
 fecti tantum manet sicut succed-
 anni ab intestato, quo tamen per dispo-
 sitionem testatoris ipsi adiri possunt.
 Legitimi siue per matrimonium
 subsequens, siue per rescriptum
 Principis, in hoc ultimo tamen casu
 attendendum, an jam adfuit liberi
 legitimi, et non: si immo tunc
 legitimi non succedunt, nisi in
 rescripto sit expressum, si vero non
 succedunt, quo tunc dicuntur de filiis,
 ubique etiam intelligitur de filiabus &
 tunc etiam in decursu observari velim.
 Quid dicendum de legitimis?

De D. inter matrem et patrem
 naturaliter et legitime est matris heredes
 necessarii, nisi sit illegitimus, non ita
 patris, qui illi tamen alimenta debet, ne
 necesse videatur.

In eadem classe jura sunt recipiunt
 correlativorum & eadem est ratio,
 adeoque iidem parentes, quibus filii
 sunt heredes necessarii, iidem quoque
 filii necessarii sunt heredes, e.g. mater,
 nisi sit illegitimus succedit filius na-
 turalis tantum, non ita pater, si
 quoque filius naturali succedit mater
 licet etiam sit illegitimus, per hoc &
 alius filius non prejudicatur, non ita
 pater.

Quarta Classis haec reglo absoluitur.
 Frater et soror germani vel per
 consanguinitatem: necessarius est heres, in
 casu, quo turpis vel turpi macula
 laborans persona fuisse a fratre
 vel sorore instituta, si primum tamen

inter priores sic: ascend. et descend.
et hoc est, quod horum preteritio non
ipso iure testamenta nullam faciat,
sed veritabile per opam inoff.
septi. infra quinque annos a tempore
ab herede inofficioso adveniens heredi-
tatis institucendam.

Haec de tribus his Clafibus
procedunt omnia, nisi haez heredi
necessarii Caam ex hereditationis
comiserint, propter quos iure ex-
heredantur. Causa a taler
reperita vacentibus et in his verbis
contata.

Si septem ex suis exheres filius apto
si patet verbis, verbis, aut quae grand
si pignat captum: si quae se cor cora Calafu
profumat partia si themas ac thos
si natus patre testandi jellat ab actu
shucta si pignat: si que flagellat opes
si intellige in causa civili, si non
redi mat eg: si pignendo.

ante diem patrios audax si iniquat in arios
si que seum patrem farqui nolentes agat
si minor hominesque malos factam que sequatur,
filio si venesem luxuriosa colat

Respectu filiorum et septem:

Ex septem licita causis remouere vacente
profumat rati si violase thosum
si shucta pignat: si dogmat falsa sequatur
captivoque negat si pignat oper
Infidias quibus tenetis si pignat arios:
si que seum sobolem sanguinolentus agat
si natum genitor septem i jellat ab actu
forte quo incestus est suelis optet opes.

Respectu fratrum et sororum
in vicem sunt tres.

si nisi esset quimen rei
publice immediate noxiu

per licet ob Caas ingratie pellice fratrem
 si scelera impingat, ferro fabroq; piana
 si patri infidias, perniciemq; struat
 aut si fratrem nos perdere tenet opes.

Extra has causas non licet testatori opponere
 aliqd, licet majores, quia negantur in
 naturalibus, in quibus non fieri debet exten-
 sio, nequidem ob Majoritatem rationis,
 lex e in vool: 115 Capit: 3. loquitur
 taxative, tantummodo s. Dixi alia,
 secus e si alia causa ob inditatem
 rationis in his contineretur. si eg:
 ubi prohibetur manus inferre et
 non oblitu censetur ob dntt. rationis
 inferre pedes s. testamenti.

Objectum unum est principale, aliter
 minus principale.

Principale est institutio heredis, quo est
 basis et fundamentum testis, quo
 convenit etiam ipsum testis.

Q. in quo qd heres institui debet?
 R. in bonis defuncti, qd e heres illa
 persona, qua in universum jus de-
 functi succedit s. si plures idem in-
 stituantur, vel unus dunta-
 xat? si plures sint, licet et in se
 particulari s. institutus, et censetur
 in omnibus institutus, cum nemo pa-
 ganus possit partim testis, partim in-
 stitutus de cedere. si unus, tunc vel
 omnes s. in rebus particularibus,
 vel aliquos duntaxat: si omnes, et
 res assignatas adhuc alia bona
 testatoris ad sint, tunc res assignatas
 habent pro principis s. cum honoris,
 in reliquis vero censetur ex equo
 vocati, ac proin equaliter insti.

si aliquos duntaxat in se parti-
culari, alios vero simpliciter in-
stituit, tunc illi habentur pro le-
gataris, et proinde assignatas
tanquam legata accipiunt sine ullo
onere. hi & sint haeredes, et con-
sequenter onera hereditaria subeunt.

Q: ango testator adscriptus est ad
certam portionem hereditariam ho-
redibus relinquendam?

R: Negative, si sermo sit de herede
voluntario, potest omnino non institu-
ere, si vellet. De omnibus tamen
bonis testator sit necesse est, alias
partim testatur, partim instituitur
decederet, quod nemo videtur testari.

si & loquamur de herede necessario,
tunc tenetur ad certam portionem
relinquendam, scilicet legitimam. haec
si sit parva, potest, quomodocumque
placuerit disponere. est &
legitima cetera, et legibus determi-
nata portio certis personis necessario
relinquenda, extra casum ex heredi-
tationis.

Q: quomodo & hac portio determinata est?

R: est vel triens iure novo pro di-
versis numero haeredum recepti est
vel triens, vel semis. triens quidem
si haeredes totum sint quatuor, vel
pauciores. semis, si sint quinque, vel
plures, iuxta notos illos versiculos:

quatuor aut infra, natis sunt
iura tridentem,

semper vero, & si nati quinque
vel ultra. et quidem haec portio
Ablo honorabili in istis debet relinqui,
sine ullo gravamine, adeo ut gra-
vamen habere pro non adjecto. ubi
enim ex dispositione legis, non ex voluntate testatoris.

Objectum minus principale Constituent
 legata fideicomissa, donationes mortis
 causa, Satis tutorum, et reliqua circa
 eorum sepultura, pompa funebria &

Legatum est donatio à defuncto uerbis
 visentis relicta, et ab herede prostanda,

fideicomissum est etiam donatio à de-
 functo, sed uerbis obliquo relicta, quod
 sal: heres discrete inq[ui]t[ur] rogatur,
 ut restituat alteri et quidem uel
 totam hereditatem, et est fideicomissum
 unorsu[m], uel rem particularem, et est

fideicomissum particulare, iam
 si hoc legato uel solutio, de fidei-
 comissorum particularium, qua
 legato o[mn]ino est exco[m]pta, restitutio
 exhausta hereditatem, ut nec
 quarta pars maneat salua, heres
 habet iur deducende utam fidei-
 comiss. particul. donec hoc pars sit
 salua. si a fideicomisso uniuersali
 hereditas est exhausta, tunc potest
 retrahere utam Trebellianicam.

Differunt haec utro in eo, quod in fideicomissam
 heres non tenetur imputare ea,
 que titulo particulari acquisiuit, ay.
 legati, donationis mortis causa &
 sed factum ea, que titulo hereditario habet,
 et contra in Trebellianam imputanda
 veniunt tam ex titulo particulari,
 quam uniuersali acquisita.

Donatio mortis causa est actus, quo
 quis liberalitatem suam erga alterum
 acceptantem exercet, sed tamen ita,
 ut primam firmam et irrevocabilem
 hoc donatio fiat per mortem do-
 nantis.

haec donatio fit dupliciter, uno uel
 in iure mortalitatis in genere, et

An non amplius revocari potest, quia
motivum, ex quo facta est, manet
utique ad mortem donantis.

Pro vel intuitu imminentis mortis, pe-
riculi, et huius, si donans evaserit,
ipso iure iterum repetit, ac quoque
restitutui debet.

Haec donationes fere quoad omnia
legatis sunt exequatae. Dico, fere, nam
tamen adhuc aliqua differentia,
quo nempe in donatione mortis
et causa accedat acceptatio, et sic
participet de actibus inter vivos,
sive quoque plura: donare mortis
causa, non sicut legare potest.

Et in donatione haec dotium reser-
vatus. quae omnia in legatis non
obtinent.

Datio tutorum, et aliqua legati objecto
minus principalia, ut locus sepulturae,
pompa funebriae, et huiusmodi,
non indigent.

Forma. facienda est testamento
publico et privato. si formae de pri-
vatis, tunc distinguendo solennia et
non solennia scripta et nuncupativa.
Testamentum publicum esse dicimus, quod
auctoritate publica nititur vel
Principis vel iudicis, hinc aliud Pri-
vatum, aliud oblatum iudici.

Formam extrinsecam testamento
Privati oblato nihil aliud requiritur,
quam ut, elogium testator ipse Pri-
vatus offerat, et cum adiuncto mentio
testatione in eo suam ultimam
voluntatem contineri, quam ut Prin-
cipis sua auctoritate firmare
velit, se rogare.

Quae an non etiam potest offerri per
procuratorem?

Q. si quis affirmat, non in alio suadet,
quia in proxi contraria sententia est
recepta.

Q. quis venit nomine Principis?

R. omnino is, qui superiorem territoriali
gaudet, ut electores Imperii: imperii
jurisdictio territorialis hu non sufficeret.

Q. an non augusta potest offerri?

R. D. an Coniux principis gaudeat
superioritate territoriali forte ha
beret hereditaria, et tunc potest,
secus non, silem et tunc gadiis
alienis.

Q. an ipse Principi debeat offerri, an
non alium Imperii in sui locum potest
surrrogare?

R. affirmative potest delegare suos
Compositarios, qui testamenta recipiant,
quod quod quis per alium potest, et
per se posse censetur.

Dices: qd eto testator per procuratorem
potest posse offerre, pugnantem eadem
juris pacencia.

R. N. si potest via aperiri fraudibus,
aliud testamentum offerente, sicut in
cludendi, vel omnino non tradendi,
ha rationes cessant si per Compositarios
offeratur.

Q. an non potest bicasterio Imperii offerri?

R. D. si juxta bicasterium fidelium in
mediate representaret Principem c.
secus non valeret tunc ut testimonium
iudicii oblatum.

Ex his deducet, testatorem debere ha
bere pluri factionem, nam privilegium
hujus testamenti hunc defectum non
sublevarit.

forma intrinseca agit in Sixto
hereditio in substitutione. De cetero nihil

intercept, ubi Principi offeratur,
an in mensa, hostio, vel cubiculo,
testamenta iudicio oblatum, potest
fieri vel in scriptis vel nuncupative
formam intrinsecam eandem hab-
et ut prius, extrinsecam a sese
eandem, nam etiam ab ipso testatore
testamenti factionem habente
iudici offerri debet.

Q: quid venit sub nomine iudicis?

Responsum, qui iurisdictionem ordinari-
am habet, licet offerens non sit
subditus, quia est actus iurisdictionis
voluntaria et quidem simplicis.

nee opus est, ut id, qui proest
iudicio, ipsius accedat testatorem,
sed potest aliquos in gremio una cum
actuario: quo aliqui non necessarii
dicuntur: si ablegari ad testatorem,
ubi eius voluntas scriptis exprimitur,
et ad acta iudicii reponitur, ut
quasi passim fiat actus iudiciarius
quo in ipso testamento oblatum non requiritur.

Privata testamentum est, quo autori-
tata privata videtur. hi separ-
anda sunt solennia a non solennibus.
solennia a scriptis vel nuncupativa

de formam testamenti privat. solenn.
scripti requiritur imo numerus sept-
enas testium. ratio idoneitas
testium et ratio rogatio testium.

Ratio presentia physica vel moralis testium,
Ratio subscriptio testium et ratio sub-
scriptio testium. Ratio unitas con-
textus. ratione imi requiritur, quod
sunt 7 testes, et quidem.

ratione rati idonei, qualis omnis est
qui in ipso testamento esse non prohibetur,
prohibitoria a quibus generatim adponuntur
reducuntur, qui prohibentur ab

integritatem mentis, ut infantes, fusi-
 gi, mente capti, plene, ebrii, dormientes,
 impuberes, licet quidem consensu habeant,
 hic & tunc non sufficit ad rram ob-
 integritatem. caput 2 Juris in
 testamento nuncupativo, debent &
 audiri verba. mutus si audit, et sci-
 ture sit, non accedit. rdo cœci,
 licet & videat testatorem. ad rram
 ob integritatem status, serui, ino vi-
 ceo. Imp: homo proprii quod tunc iuxta
 statum non intelligendum de hom-
 inibus propriis melior inter homines
 proprios legentibus, sed si versantur
 inter alios non proprios. 3. Bonati,
 proprii, reserpti ob delictum
 maxim., et nesciam capitis diminut.
 rasi.

Q. quid de filiis famil: R. possunt esse
 testes in testamento extranei non ita patris
 Q. an etiam religiosi? R. valide
 possunt esse testes, aliam tamen non
 licet sine licentia sui superiori,
 nisi esset periculum in mora. et prius
 quidem prœdicit, etiam si ipsum mora-
 gressum sit heres institutus, cautius
 tamen licet in hoc casu declinet.

ad rram ob gratiam legis prohibiti-
 onem, ino famino, et heres dicitur
 et fidei commissarius. non tamen lega-
 tarius, et bonatarii mortis causa, ne-
 nimium copia septium coarctetur.
 Q. iuridice prodigi. 4. Domestici.
 Q. quinam hic sub domesticorum nom-
 ine veniunt?

R. solum illi, qui vel ino sit in potest-
 ate testatoris. vel rdo testator in po-
 testate illorum. vel rdo testator et
 rdo simul in potestate rti. hinc non
 potest ino esse heres filius: in testa-
 mento patris, licet non amplius sit

hæres. 2. nec pater in testamento filii,
si forte haberet bona captivengia
nec. 3. frater in testamento fratris,
si uterque subest potestati patris,
et unus testatur de peculio captivensi.

potest tamen imo testis esse emancipatus
§. 1. filius in testamento matris. Ita
maritus in testamento uxoris, sicut
si hæres scriberetur. non a vice
uxoris uxor potest esse testis in
testamento mariti, non tamen ideo,
quia domesticæ, sed quia femina.

¶ potest testis esse famulus in testa-
mento heri sui. 2. pater cum 6
filiiis potestibus in testamento extitit.

ratione celi. fiat ab ipso testatore,
vel alio ejus supra requisitio testis,
quod etiam obtinet, si unum jam pro-
fessus foret, at tamen ex alia causa.

ratione utri. qd testator corpore et
animo sint presentes. Corpore, ut
videant, et audiant testatorem,
loquentem. si a actus sui de nocte
fieri contingat, hoc accedantur lum-
ina, ut comode fieri possit. ad qd
non dormiant.

ratione ubi subscribant se qd in-
gali mit. hanc und. Guadonnu,
et de consilio est, ut addant:
vto. roboratu, indignus no-
- fignu. Guignu.

Q. si a unus scribere nesciat, an
non alius hunc defectu supplet, potest.

R. Nihil: testam. est nullum, et
iterum omnia de novo scriberent
peragi, nisi forte testator velit
nunciat. ad testari.

Q. an etiam requiritur subscriptio te-
statoris? R. si sit testamentum

holographum, Ngted. tale a est, quo
 testator i. propria manu solum
 scribit, et r. etm testatur fit, se
 solum scripsisse. si a non holographu,
 tunc debet se subscribere, vel si
 nesciat, statim ab initio quum teste
 adhibere, qui se pro testatore subscribat.
 ratiore si q. an proprio sigillo se
 subsignet?

R: non, potest quis etm alieno uti,
 De Consilio tunc est ut addat causam.

Q: an precise debet esse anulus?

R: non, dumodo ex certis signis possit
 cognosci, esse suum, qd non fiat
 mediante aliqua moneta eg. mit
 vincium sigilla sabbatini.

Q: an etm subsignatio testatoris requiritur?

R: de hac nihil legimus, qd non requir
 licet testamentum non sit holographu,
 non exubescimus sine raga loqui.

ratiore vmi qd actus moraliter non
 fit interruptus, non a neceffe, ut fiant
 testes, quid continuatur in testamento,
 tumore fiant, hanc esse ultimam
 et testatoris voluntatem.

actus q. si moraliter interruptus,
 deberet de novo fieri subscriptio,
 subsignatio s. natus q. actus extra-
 neus interruptus.

Q: an tempus debet addi?

R: de hoc in legi nihil habetur. solet
 tunc addi, ut sciatur, an testamentum
 sit iuuu vel posterius.

formam testamenti privati solenni
 Non cupativi requiruntur omnia, que
 ad testamentum solenne scripsum exceptis
 iis, que scripsum concedunt, ut sub-
 scriptio et subsignatio. testator tamen
 debet viva voce instituisse heredem,

vel illum signo vel signo indubitato
manifestare.

testamenta minus solene, seu privi-
legiatum, cuius generis quinque et
non observat tot solemnitates, ut
patet ex huius precibus quarum in
testamento à milite conditum,
requiritur qd i. sit factum à milite
et in expeditione bellica constituto.

miles dicitur, qui legitime testis
in matricula militum fuit in-
scriptus huius etiam venient faccedate,
Castrensibus, voluntarii s.

expeditio huius denotat illum tractu
temporis, quo miles hostem imminente
vel expectat, vel persequitur,
sive tempus illud, quo vel miles ho-
stem, vel hostis militem invadit s.

Q. quid si paganus esset eg: an solus
sodiendas constituitur?

R. de jure antiquo non gauderet,
hoc privilegio, est de jure Codicis.
attamen sit in expeditione mortuus
excepte est, alias enim ex post non
valeret, cum in testamento mi-
litis tantum dicitur. quamvis
satis est. imo si Caspasia, vel hon-
este fuit dimissus gaudet hoc pri-
vilegio adhuc per annum post missi-
onem. scilicet si ignominiose militaverit.

iam ad hoc testam. nulli requiritur
testis, de modo manus militis sit nota,
quam in vel in putum, armo, vel in
in terram possit inprimis eg, in
pulverem, vel atrament. vel etiam
sanguine s.

ada species est testamenti ad pias
causas, in quo non est notio super-
naturali prohibetur, qui possit esse
non tantum moraliter denotatum,

templum s. sed etm propinqui pauperes s.
in hoc testamento omnis fontenti sol
entitas semisa est.

Acta testamentum Parentum inter
liberos Conditum, in quo ascendenbes
sine differentia sexus, aut gradus
dependentibus hereditatem et relinquant.

forma scripti est, ut si testator scri-
pserit totum, vel saltem scripserit
subscripserit. 2. ex pte scripserit omnia
liberorum nomina, saltem sibi, ut
invicem distinguantur, ne pater-
ne videatur. 3. assignet portiones,
auales vel inuales, dummodo non
cedatur legitima. 4. non abseriatis
numerus, eq. 2. 4. sed exprimat. eq
2. 4. s. 2. apponatur tempus.
si a. Nuncyative fiat, tunc 7. vel 8.
testes adhibeantur.

Acta species, testamentum ruri Conditum,
sive: a rusticola seu sur in habitante,
est hoc privilegium mixtum partim
personale partim locale, ratione
inopia testium, et imperitia testatoris
concepsum, hoc go nec gaudet rusti-
cus in civitate, nec civis in pago.

in hoc testamento semisum est,
in quo unus pro alio possit subscribere,
si ille alius scribere ne possit. 2. si
7 testes comde haberi non possunt.
3. sufficient, si a possint haberi,
tunc septem adhibeantur.

Acta species, testamentum tempore pestis
Conditum, quando sive: pestis jam
graspatas in vicinia, et periculum
sit infectionis. huc veniunt etiam
alii morbi hereditariis, infectivi s.

in hoc testamento nihil commissum
est de jure Romano, quam simul
Pareo testium presentia, qd' tr
adhibeantur & testes, qui testorem
audiant et videant, quomodocumq;
demum id contingat. de moribus
& sufficient. .

De jure Can. requiritur ad om-
nia testia Parochi, et a testium
presentia, quo tr. Anlum in testis
Pontificis observatur.

Effectus est jus hereditatem
sibi in testamento relinam vel
acquirendi, vel remittendi. Defectus
siquidem hereditas ex testamento,
quo operatur jus testarium.

acquiratur a hereditas vel
per mixtionem, si heres sit suus,
ad q. acquiratur i. ut in potestate
testanti fuerit patria, &c. et
quidem proxima et tunc ipso jure
est in actu primo heres, siquidem
in suos continuatur hereditas.
Cum a. probor dederit jus abstin-
endi, potest se hereditati subici-
ere, et sic q. jure suo renuntiare,
ut in actu pro non sit heres.

heres non sui, non q. ipso jure
heres, sed hereditatem primam
acquirunt per aditionem, quo est
actus, quo quis vel verbis, vel factis
declarat se hereditatem sibi
jam ipso jure delatam velle tenere,
si si heres sit suus; vel eandem
acquirere si si non sit suus; verbis
quidem expresse declarat mentem
ore, vel scriptis. factis, si se
pro herede gestiat ipso facto, et

Sicilur pro herede gestio, eg: legata, expensas funebres, mortificandos.

2us effectus est retentio hereditatis delata, quam si heres suus non retinet. Sicilur abstinepe,

si heres non suus non retinet, Sicilur, repudiare hereditatem, qd imitatione opponitur abstentio, aditioni Repudiatio, utraque a et abstentio, et repudiatio fit actus, quo quis vel verbis, vel factis declarat se nonle vel retinere, vel acquirere hereditatem delatam. factis eg.

heredi ab intestato solvendo, et quod heres testis debeat defuncto. vel conduciendo eg: funde hereditaria.

3ius effectus: per imitationem heres suus est et manet heres in actu iudo.

Ad heres non suus f aditionem fit heres. vel e Contrasio per abstentionem aut repudiationem iuri suo ad cedat.

4us effectus: hereditas semel adita non potest amplius repudiari, nec repudiata denuo adiri, adeoque ne accepit, nec accepit postmodum locum habet.

5us effectus: suus vel non suus heres succedit in omnia iura defuncti tam activa quam passiva sustinet personam defuncti, proin tenetur tam creditoribus defuncti, quibz nempe iam defunctus debeat, qua testamentariis, quibus debitum ex testamento ostum, illis quidem ex ipsa causa habendi, quam defunctus tenebatur. his ex quasi contractu

hereditatis aditios, ex quo oritur
actio personalis ex l. 11to, competens
legatario et fideicommissario particu-
laribus. fideicommissarius universalis
habet fideicommissum hereditatis peti-
tionem. si res particularis relin-
quitur, et quidem. i. species, r. pro-
prio legatario, r. jure, tunc legal.
et fideicommissarius particularis hab-
eret rei vindicationem.

si vero in legato, vel fideicommissio par-
ticulari est h. i. genus vel r. quan-
titas, r. plures species alternas,
et vel altera, tunc non competet
rei vindicatio, nam ut res possit
vindicare, debet offendi, quo fidei-
commissarius. sed actio ex testa-
mento, ut quantitas legata nu-
meretur, res aliena redimatur,
et redempta prosequatur, generis, vel
speciei alterna eligantur.

Q. pones, quem est electio? R. alt-
eranda sunt verba legatario, si
sunt discreta ad heredem, tunc heres
sive persona gravata eligit. si ad
legali, vel proprium particul-
tanquam personam honoratam, tunc
hic eligit. si a haec verba ad rea-
tam sit directa.

Q. contra reglam, ut cuius alio
in alternatis pones debitorem
est electio, tunc hic in favorem
ultimorum voluntatem, qui
semper Major, quam actum inter
vivos, legatarius vel fideicommissarius
particulari eligit, adeoque si genus
debitur, tunc eligit species medi-
ocri, eg. medicis hoc, nisi legato
actionis foret, ubi etiam species optima

maxima possit eligi.

Q. an hereditas nonde arita, alim
et nonde repudiata non trans-
mittatur ad successores?

71
R. affirmat. et quidem in tribus casibz
imo iure fecitatio, tunc si heres
fuerit filius, tunc licet se non misuerit,
imo repudiet se esse heredem, vel
quo huius vel illi filie: pater, vel avus
deceperit tunc transmittit hereditate
ad quorumque heredes, est & ipso iure
heres.

Secundo iure sanguinis, ubi in requiritur,
ut ut agatur de hereditate asceden-
tis, est pater. & et quidem trans-
mittenda ad suos successores, sed in
descendentes, quod non collateralis.

tertio iure, et beneficio deliberandi,
ubi cuiusque animam potest deliberare,
alium velit heres esse nec non?
hoc ius de se quidem est perpetuum,
si declarationem nemo urget,
si a alio sum interest, ut heres pri-
mus se declare, tunc dicitur per
et animam quo capto, si se non declar-
averit, habeatur vel pro se mis-
cente aut adverte, vel abstinentia
aut repudiante, prout ipse heredi
detestus, creditoribus vero favor-
abilis est. iam si quid intra hunc
annum decedat, tunc transmittit
tempus ad deliberandum reliquum
ad suos successores, ut et ipse, donec
omino effluxerit, possint deliberare,
an se declarare. ad hoc in requiritur,
ut defunctus fuerit, hereditatem
sibi fuisse delatam, alio non potest
dici deliberare.

Contraria, testum vel ab initio
nullum est, vel ex post infirmatur.
ab initio nullum est, imo vel ob
defectum potestatis. vel rito ob de-
fectum voluntatis, vel rito ob de-
fectum solennitatis.

imur contingit, si testator testi-
ficationem non habent. riter
si voluntas non fuit respecta.
Ceterum si debita forma non fuit
observata.

Ex post infirmatur vel ipso jure,
vel ore et sententia iudicis, et
hinc vel per quorundam inoff. testi, si
nimis quidam rite, atamen
inguste exhereditati sit. vel rito per
bonorum portionem, atamen con-
tra tabulari per revocationem.

Ipso jure eum rumpitur activi-
tatis, quod imus modus est ruptio,
ritus irritatio.

Rumpitur in genere tunc, quando testatore
in eodem statu permanente, vel circa
personam hereditis, vel circa contenta
testi mutatio fit.

Ruptio accedit id per agnationem
novi hereditis. id mutatione volu-
ntatis, declaratione contraria.

agnatio fit, si namque novus heres
in testi posteritus nascatur vel
natur aliter, si ad huc acquirit li-
berum unum, vel plures, vel civiliter,
quando quidem tempore testis con-
stiti testi jam erat in statu natura,
atamen nondum heres. ut quod quis
novus heres civiliter fiat, potest
contingere explicito imo si nepos

non foret, ubi erit //

post quilibet testamenti avi subin-
 trect in locum sui patris intestin se-
 fuerunt. Idem per legitimationem,
 eg: tempore conditi testamenti non
 dum erat legitimatus, postea a
 femina duxa legitimatus. Idem
 si post conditum testamentum quis
 arrogatus, qui in priori testamento
 nec institutus, nec hereditarius fuit.

Mutatio voluntatis, seu voluntas
 contraria manifestatur, quomodo
 testator prius ipsum mutat, abrogat,
 tollit, quo utique potest, hominis si-
 quidem voluntas ambulatrix est
 usque ad extremum vite habitam,
 et ideo dicitur voluntas ultima,
 quia cum hoc et vita expirat.
 potest a detractore voluntatem
 contrariam verbis, vel factis. factis
 eundem vel directe priori voluntati
 contrarias, vel indirecte. directe
 contrarias addant hic alii, vel cor-
ruptis testamenti tabulis, vel in-
corruptis: immo contingit modo hic
 notis. Idem quomodo alio testamento
 condit, ubi deir postea derogat
 priori, licet hoc continet clau-
 sulam de non abrogando. testa-
 mentum laicando in scripta,
deleto, i.e. litari litari, compendio,
inducendo i.e. cancello, inscribendo i.e.
alio litari, superfribendo i.e. alio
 in deletorum locum substituendo,
 vel benigne cancelando, i.e. illud tra-
versis lineis cancelatim duobus ex-
urgendo, haec tamen omnia fiant
 i. ab ipso testatore vel alio ejus man-

Dato et iure, ut in alio quod
facti, probare debet ille alius.
2. ex proposito, deliberata, con-
sulto, alias & artus agentium
non operantur ultra eorum
intentionem. 3. circa partem sub-
stantialem, si tantum quid acci-
deret circa formam accidenta-
lem, tunc tantum id censetur de-
lectum, reliquum maneret. Con-
tingeret & circa formam substanti-
alem si novum testamentum con-
ficeret, hanc eam novum scriberet,
scribit: sub signatione delectet s.
indirecte contrarius, ubi in
mediante quodam discursu, et ar-
gumentatione inferenda foret
voluntas contraria, eg. si postea
inter testamentum et hanc eam
scriptum intervenissent inimici-
tias graves.

verbo vel dictis, eg. hanc eam
quam prius scripsi, non sit hanc eam.
revoco prius voluntatem s.
ut in prius testamentum ipso iure
omnino delectet et extingui contin-
gat, requisitus, ut prior & testi-
bus prior voluntas sit revocata
vel novus hanc eam designatus, nihil
& tam naturale est, quam ut
unam quoque eo modo dissolvatur,
quo colligatur est.

Dixi: ipso iure, nam ut ore exce-
ptionis revocatus, hanc eam non requi-
suntur, nam super potest opponi,
qua contra voluntatem testatoris
petatur hanc eam. indirecte,
si eg. hanc eam prius scriptum
ex postea sic esset suum infirmum

si finem hacten, omni favore
indignum s.

Iuritatio fit, quando multo
Condirgit vel circa testatorem
infum, vel circa heredem scriptum
non in ut exple natus novus,
verbo, testamentum irritatus mu-
tatione testatus vel testatoris, vel
heredis instituti. requisitur qd,
ut non tantum tempore conditi te-
stamenti habilis sit, sed quoque tem-
pore mortis, qua confirmatur sine
si post condita scriptum mutaret statu,
et pateretur Capitis Diminutionem
vel maximam per amissionem omnia-
rium statuum libertatis civitatis,
et familiae per servitium, vel mediam
per amiss: civitatis et familiae fil:
per deportationem vel minimam fil:
per amiss: famil: s. arrog: aut emun-
cipationem, tunc irritaretur, imo
de jure civili et in tempore inbrindio
deberet esse capax, s. recovalesceret
dein testamentum, haeres in tantum
haberet bonorum portionem sicut tabular
q. utrum saltem jure praetorio re-
covalesceret solum, quin testator
novo facto confirmaverit volent-
atem prioris?

Iti d. an mutatio fuerit voluntatis,
vel necessitatis? si inam, forte
quod se arrogandum dederit, tunc
requisitur, ut constet de confirmati-
one, aut rati habilitatione verbo
vel factis manifestata. si radie
tunc haec non requisitur, fit?
Coacte, reg: per deportationem,
ibi voluntas est.

uno tamen Casu etiam de jure civili
renovata esset, si nempe ex pluri-
tudine potestatis Principis plenissime
esset restitutus, quia hoc tantum
restituit, quantum pena abstulit.

hæres si mutatione status fiat
incapax.

Q. Instuplici tempore daretur hæres
Dei suus duplici fili: tempore conditi
testamenti et mortis testatoris.
non suus etiam duobus hæres temporis
sit Capax, et insuper tempore ade-
undo hereditatis. prior & ipso jure
fuit hæres, hinc tandem Capax fit
tempore mortis. i. e. si impedimento
juris fuisset inhabilis.

De Codicillis,

Codicillus dicitur à Codice, quem
testator interdum condito testamento
addidit, vel omni loco testamento addidit.

Defin: quo sit voluntatis nostræ ju-
sta sententia de eo, quo quis post
mortem fieri vult, absque directo
aut hæresis in testamento aut hereditatione

alius publicus sicut Opus, vel
judici oblatum, aliis privatus.

alius scriptus, aliis nuncupativus,
alius ab intestato, qui ex voluntate
testatoris subsistit etiam sine testamento
vel quo testator non fecerit, vel fecerit
quidem, sed non subsistat, ubi clausula
Codicillaris solet adiri, ut si non post
valere per modum solentis testamenti
valeat in vim Codicilli.

alius testatorius, qui testamento
additur, postea illius efficit, et fit

conueniente testamento etiam conuenit co-
dicillus.

74

Cōa eff. remot. est ius civile per-
missum a iure can. approbatum,

proxima est Codicillano, qui testifi-
cationem activam habet. hinc qui
propter impedimentum iuris non
potest testari, etiam non potest codi-
cillare sedes propter imped. facti.

Subiectum est, qui habent testamenti
factionem passivam, qui filii, possunt
haereditas fratri nam Codicillus non
supplet incapacitatem, adeo ut
nec hodie ex illo aliquid indigno
sive incapaci possit relinqui.
intercedit tamen hoc inter indignum
et incapacem differentia, quo
partis illi relicta.

Objecta est ea, quae quid post mortem
fieri valet, excepta sola haereditas,
aut instructio, aut haereditatione,
hinc est legato, fideicommissa univer-
salia, et particularia, luti. Datioes,
adornatio pompae funebri, electio
loei sepulturae s. haereditas in
Codicillo directa nec deferri, nec
adimi potest. Declinari tamen possunt
quaedam in Codicillo, quae in testamento
essent dabilia, si e.g. possit scribere
testator in testamento, cuius nomen
in Codici haereditas est, cuius nomen
in Codicillo inuenitur scriptum.
formam Codicillorum quo attinet,
est fere eadem, sicut in testamento,
ubi tamen facti in testamento
an Codicill. sit publicus Lpi vel iudici
oblatum, privatus, privilegiatus ul

non scriptus vel nuncupatus, quos
privilegium concernit hic notanda
venit, quod si testis sit privilegiatus,
etiam codicillus sit privilegiatus,
seu qui testis privilegiatus, est
condere, hic etiam codicillum pri-
vilegiatum facere potest.
Iam in codicillo nuncupativo,
requiritur simultanea s. testium
praesentia, qui videant et avertant
testatorem. in scripto requiritur
s. testium praesentia. & eoque
simultanea, s. eorum subscriptio.
Effectus est obligatio praestandi eo,
quo codicillo est relicta. si tamen haec
vetro legitimum est gravatus
legatis vel fideicommissis particularibus,
detrahit salubritatem, si fideicommissis
universalibus, detrahit utam
trebelianicam.

Titulus XXVII.

De Successionibus ab intestato

hereditas non tantum ex testamento de-
fertur sed etiam ab intestato seu ex
provisione legis, quae haec etiam
legitima dicitur.

Q. qui nam sunt hi haeredes?

R. secundum jus novissimum
Nov. 118: 119 vocantur haeres si
in haereses classes iuxta ordinato
charitatis gradus divisi. hinc cum
primum est diligere proprium
sanguinem, primo loco vocantur

Dependentibus ad successionem suorum
 ascendentium, quando non adest
 heres legitimus, tunc e. si propositio
 huius faceret cessare dispositionem
 legis, 90. toties locus est successioni
 ab intestato, quoties unam ex contrari-
 is hypotheseum se offert, 2a nempe
 huius ab ul ab initio, ul ex post
 nullum est. ab initio ul ex defectu
 voluntatis, potestatis, aut solenni-
 tatis. ex post, ul ipso iure fil:
 per raptionem aut irritationem,
 vel ope et sententia iudicis, fil:
 per quam inoff: huius. Jam

Et primam classem vocantur li-
 beri siue dependentes, et quidem
 in fine differentia Nativitatis
 presentis ul futuro, i.e. siue sint
 nati, siue nascituri. 2. siue
 differentia sexus filius vel filia. 3.
 siue differentia gradus primi sint vel
 ulterioris fil: filii aut Nepotes
 ita ut in concursu remotior a
 proximiora excludatur, nisi ille
 iure representationis venire
 possit. 4. siue differentia: suavitatis, aut
 emancipationis. 5. siue differentia condi-
 tionis et qualitatis, i.e. sint laici
 siue religiosi, dummodo religiosi
 bonorum sit capaces.

Q. si plures sint dependentium &
 quomodo succedant, an in stirpes,
 ita ut tot partes fiant, quot sit
 stirpeditati omnes ex isto stirpe
 habentur pro uno vel in capita,

ubi tot partes sunt, quot persona.
De: si vel omnes sit ejusdem gradus,
vel diversi: si ejusdem et quidem
proximi sit gradus, succedant in
Capita. Si diversi, tunc remotiores
succedunt in stirpes, via sua
succedunt jure representationis,
representando sui: illi, ex quo
dependant, et in cujus locum suc-
cedat, illi vero veniunt nomine
proprio et consequenter in Capita.
Q: quousque jus representationis
locum habet?

De: in infinitum.

Q: qui si sint equalis gradus, et quidem
omnes gradus remotioris?

De: videtur, quo succedant in Capita,
quo veniunt jure proprio, ut prole
proximi altamen contrarium de-
cisum est in Novella:

quo filii: succedant in stirpes, et
hoc quidem ex Dispositione legis.

g^o Negamus, si quo succedant in
Capita, ratio est, filius patris adhuc
vivente jam quomodo bonorum
patris non datus est, g^o non
nisi inter mediante persona patris
propagantur bona in suos
nepotes, g^o verise debent jure
representationis consequenter
in stirpes. cum o. a. Tertius libes
natales et legitimi simul, legitimi
tantum, vel legitimi, vel illegitimi.

Q: qui dicenda his omnibus?

De: quomodo legitimi et naturales
simul seu ex jure hereditati
succedant jam audivimus. R.

legitimi tantum quales sunt arrogati,
 dicitur succedant cum legit: et
 natural: simul cum et ipsi habeant
 hunc succedendi ab est insto.
 licet etiam sint imperfecte tales.

C. legitimi, si tales sūt per ma-
 trimonium, tunc per omnes quales
 sūt liberi legitime nati, si per
 rescript: principis, & an jam alii
 liberi legitime nati adfuerint,
 et tunc non succederent in hunc
 pro iudicium, nisi id in rescripto
 fuisset expressum. si non adfue-
 rint, tunc cum illis succedunt.

D. illegitimi sūt vel i raales seu
 nati ex fornicatione soluta, alio non
 esse vivente, vel ex fraus vel
 ex damno Cocti, seu genti
 ex fornicatione cum qua nunquam potuit
 contractum matrimonium. nunquam
intelligi, tribus temporibus illis,
 nempe Conceptionis, gestationis, utri,
 vel natiuitatis, ut sint adfecti,
 nefarii, incestuosi, sacrilegi.
 Jam pro sūt: naturales succedunt
 matri et reliquis ascendentibus
 maternis cum aliis liberis legit:
 et naturalibus simul, non tamen
 patri, si legitimos liberos habeat,
 his si caret, succedunt in duabus
 uncis cum matre dividendo.

Adi succedunt matri, nisi sit
 illustris vel prolem legitimam habeat,
 non tamen patri.

Alii nec matri, nec patri nec eorum
 ascendentibus succedunt. alimenta
 supradictant naturalia, nec rotam

videantur, non tñ civilia.

Ad eam classē vocantur
ascēdentes à quibus vitam haufi-
mus, qui turpato mortalitatis or-
dine succēdūt suis descēdentibus
sine prole defunctis. ipse siquidem
natura dicitur, ut illis, à quibus
liberi vitam bona, ac omnia ha-
bent, in debitam gratitudinem
remererationem omnem accept-
osum, cura sollicitudinis, ac in-
solatiem orbitatis, relinquatur
hereditas, herede hystro deficiente.

Q. quomodo ergo in hac linea succēdit?
R. jura hic sūt reciproca, adeoque
patres succēdunt liberis,
qui liberis succēdunt his parentib.
excepto patre imperfecte ado-
ptante, nam non succēdit filio,
licet filius ipsi ab intestato suc-
cedat.

Q. quid si sūt plures ascēdentes?
R. vel sūt ejusdem gradus, vel
diversi, ita, ut unus altero prox-
imior? si diversi, tñ proximior
excludit remotiorem, quia hic
non datur jus representationis.
si ejusdem, tñ vel omnes sūt
imī gradus, vel omnes remotioris.
si imī, succēdunt in capita. si
remotioris, tñ vel sūt ejusdem
linea, eg. omnes paterno, et suc-
cedunt in capita. si diversi in
stirpes.

Q. an succēdant soli ascēdentes
exclusis omnibus à latera con-
junctis, eg. fratribus et for-
oribus defuncti?

De jure veteri affirmat: jure novo
mutata est, si concurrunt fratres
aut sorores germani: boni & legitimi
boni & legitimi, non germani,
horumve liberi primi gradus,
i.e. filii et filiae fratris aut sor-
oris praesentis.

Q: si quando tui sit successio?

De: si cum ascendentibus concurrunt
in capita. si a ex una parte
sit solus germanus: et ex altera parte
germani: praesentis liberi, tunc ibi
cum ascendentibus in capita, hi in
stipite succedunt.

Q: quid a si cum ascendentibus con-
currunt soli liberi primi gradus
fratrum germanorum: pro defuncto?

De: in theoria non succederent.
ratio conveniens est haec. De
jure veteri neque fratres germani
succedebant juxta Novell. 127. haec
novella, utpote correctoria juris
communis tantum loquitur de fra-
tribus germanis concurrentibus
cum suis filiis, hinc non potest
extendi ad casum non expressum.
attamen aequitas suffragatur.

Septima Classis ad successionem in-
vitat collaterales defectibus
et defectentibus, succedunt ergo
fratres et sorores germani, ho-
rumque liberi primi gradus, ita
tamen, ut si liberi concurrant cum
frat: german: hi in capita, illi
in stipite succedant. ergo exclu-
duntur fratres consanguinei et

uterini, duplex & vinculum
simplici est fortius.

Q. quid si neri liberi ex diversis
fratribus germanis pro defuncto
concurrant?

R. juxta recep. Imp. frisenſis
ſuccedunt in capita.

ſi a germani, eorumq; liberi
primi gradus deficient, tunc ſuc-
cedunt unilaterales, ſcil: Con-
ſanguinei, et uterini. et probab-
iliter de jure Rom. ſine differentia
honorum ſive paternorum ſive
maternorum.

ſi quoq; omnibus deficientibus
ſuccedunt reliqui cognati ſecundum
propinquitatem gradus non
abſoluto jure representationis,
ſed dupliciter vinculi.

Quarta clauſa ſucceſſionem
conjugum continet ſi quis na-
turaliter deſcedat nullis ex priori-
bus clauſis relicto, et relicto
conjugem, tunc ſuccedit jure
patris, et filium excludit, ſi
autem propter ſequitate motus
reſtitit bonorum poſſeſſionem.

jure civili, ſi quis deſcedat ex
collateralibus, non ſuſcepit con-
jugum non ſuccederet. Cum a ta-
ratione non toto unum conjugum
tali modo ad ſucceſſionem veniret,
ſine juriſdictionis ſuccurrit, et alio
alio remedio poſti ſuſcepit in-
dulgēt, ita, ut ſuccedat exiſtenti-
bus etiam dependent collateralibus.
ubi tamen in ordine ad excludendum

fiscum. requiritur i ut matrimonium
sit indatum, sed pars defuncta
fuerit dives. et pars superflua pars
4. matrimonium conjugale dicitur.

hinc ratione imi, si fuerit dotalis,
et dos soluto matrimonio revertatur
ad partem superflua non amplius
est inopis, ita si vi partem dotalis
alium modum lucrasset dotalis.
quando i inopis dicitur, relin-
quendum arbitrio iudicis qualiter
status, conditionem matrimonii etc.
considerant. ratione 4ti, hinc
si matrimonium esset solutum
antea et in qua dotalis et mensura,
pars noverit licet superflua, et inopis,
ita non succederet.

Q. quando a fit ha successio?

De si fiat iure patris, tunc pars
superflua succedit in omnia iura
defuncti, iure civili vero in ista
partem concurrentibus tribus vel
paucioribus liberis aut collateralibus.
si a pars superflua concurrat cum
liberibus liberis, vel collateralibus, tunc
succederet in portionem civilem
bonorum in vi dotalis.

Q. si, an a acquirit istam portionem
pleno dominio, an tantum modo usu-
fructuaria.

De si. si concurrat cum liberis, tunc
habet usum fructum. si cum col-
lateralibus, et in proprietatem
in hac successione conjugium quam
maxima attendenda ad parta dotalia,

etiamque tenorem. hoc a parte vel
ab initio matrimonii, vel eo ducante
possint iniri. si a reque parte dotalia
successionis formam prescribant, tunc
et attendendum ad statuta et consuetudines
in quolibet loci, si reque hanc
quod decedant, tunc demum et attend-
itur ius commune juxta modum supra
explicatum.

hoc in successione privilegium non
ad honestum et honestam etiam puter

Quinta classis deficientibus
quo ex prioribus et classibus succedere
possent, tertium vocat ad successio-
nem. si vero fuerit in quodam
collegio, cui ius succedendi est con-
ceptum, succedit collegium excluso
fisco. talia collegia sunt naviculari-
orum, fabricensium, vexillorum. et
si per hereditatem, vi regali
inquam bona a defuncto sine
heredibus desolata occurrat cum
onere ad alienandum solvendi.
potest addi quod clerico astra
sunt beneficia superflua suc-
cedat ecclesia seu fabrica.

Titulus XXIII.

De sepulturis.

Agimus de mortuorum voluntati-
bus, quibus non tantum executio
voluntatum, sed sepultura
quoque debetur. igitur de
hac agendum in presenti
titulo.

est a sepultura locus religy, in quam
 corpora fidelium inferuntur.

Id est: apud fideles est jus Canon: apud
 infideles est jus civil. gentium.

proxima circa sepulchrum infidelium est
 locus laboris humani. apud fideles
 est multa, benedictio et consecratio
 episcopis, nam apud fideles hic locus
 non tantum tam religus quam fuerit
 est, sed et regularitas benedicti
 locus ecclesiis contiguus, quod quidem
 re aperta non est, diciturque
 Cometerium, seu Dormitorium,
 in quo obdormientes in Deo requiescunt.

Subiectum est fidelium pie defun-
 ctuum corpora.

ixxi i fidelium. qd' excluduntur
 id est, pagani, ac omnes infideles.
 tam excommunicatione, interdicti qui
 a communicatione bonorum viri
 excluduntur, etiam mortui necantur
 exclusi. ita non sunt baptizati.
 nisi unicum ventris sepeliantur.

ixxi i defunctorum, tyrannicum
 e. etiam non moratis visum gentibus
 homines sepeliri semimortuos.

ixxi i. pie hinc arcentur heretici
 heresi nondum exsatis, eosque
 acceptores, defensores, s. usurarii
 manifesti blasphemii. decimarii
 reventores Confess: et omnes
 Carthlem non persolventes. Juicide,
 et denique omnes in peccato gravi
 decedentes. ad hoc etiam requiritur
 notorietas, hinc quotiescumque
 obest dubium, prudens, licet con-
 iectura non ad eo sint ponderosa,

et Contrarium probabilius, ha
benignior interpretatio est co-
pienda.

Objectum est locus publicus per
Episcopum, vel eius vicarium, vel
aliam jurisdictionem episcopalem
habentem solemniter benedictus
et consecratus.

Q: an etiam templum aliquo talem
locum constituit?

R: D. parochiale c. non parochi-
ale. N. nisi si ordini hoc privile-
gium pro suis, vel etiam pro aliis eiset
concessum, quo religiones pluri-
mo gaudent.

Q: est ubi quis sepeliendus in cimet-
orio?

R: vel testator ipse determinavit
locum suo cadavere occupandum
vel non? si inueniatur. tunc standum
eius voluntati. si idem tunc
cesset, eligere locum suum
sacrum Majorum. excepta
uoxe, qua si nihil determinavit,
presumitur eligere locum sui
mariti, et prode cui habitavit
viva, nec ab ipso separanda est
mortuus, ac aliam transiit in fa-
miliam Mariti, si a plures
habuerit, tunc deponitur in locum
ultimi.

Q: si a nihil determinavit, et
non proprium familiae locum ha-
beat, ubi tunc cesset voluisse
sepeliri?

R: si plures sit Galatiae hoc pri-
uilegio gaudentes, tunc cesset

¶ forma qd sit in tribus ritibus
ac ceremoniis ab ecclesia in
sepultura prescriptis.

alegisse Parochialam. si plures sint
 Parochiales, tunc illam cuius est
 Parochianus. si plurimum illis fuit,
 tunc illam, in qua decepsit,
 finis est Eiacsus, d. ut religiose
 quiescant, qui religiose vixere, et
 hinc r. ab inveniendis fructibus eorum
 corpora non molestantur. et qui
 vivi = et in mortui gaudent Coe-
 fidelium. ut ut magis participes
 reddantur suffragiorum, precum
 fidelium horum Comemoracione,
 ac ut salubres futurae mortis Co-
 gitaciones in fidelibus excitentur.

Effectus respectu fidelium ex fine
 iam est desumendus.

respectu Ecclesie effectus est in
 iure exigendi stipendia, mortu-
 oria, oblationes, portionem Canoniam.
 R. quid si quis sibi eligeret locum in
 Ecclesia non quidem Parochiali,
 at tamen privilegiata, an Parochiali
 solvi nihil debet?

R. putant alij: utam partem illi,
 quo obvenisset Ecclesie Parochiali,
 potius se attendendum, et filius Biaca-
 sedos. solvitur a Ecclesia Par-
 ochiali propter intentionem,
 quam iure habet fundatam. r.
 in gratitudinem, ob curam ad sub-
 ministrationem sacramentorum.

Effectus respectu non gaudentium
 genere, qui in se peccat mortaliter,
 si excommunicatus, interdictus
 et exhumanda servus est ope.

3. ex illatione excommunicationis
interdictorum heret. infidelium
poluta censetur Ecclesia vel
Comitatus, et proin in hoc nemo
separari, in illa non missa cele-
brari, potest, sine peccata re-
conciliatione.

Titulus XXIX.

De Parochiis, et alienis Parochianis

Diximus Ecclesia alias habere
intentionem in jure fundatam,
talesque sunt parochiae, hinc de his
subjungitur titulus.

Defn: est a Parochia locus certis
personis circumscriptus, in quo degit
populus uni huic Ecclesiae deput-
atus, una cum Rectore curam
huius plebis et administrationem
sacramentorum habente.

Ca. eff: remota est quomodocumque
notione supposita hinc providentia,
et ius Can.

proxima est legitima superioris
auctoritatis, scilicet Pontificis, vel
Episcopi, quorum est parochias
constituere, populum congregare,
et huic Ecclesiam assignare.

Subiecta est parochiani, qui in
haec deputati, pro quo Episcopus
Ecclesiam cum Pastore deputavit,
Concilium vult, et vel quasi
talis habent.

ad formam requiruntur alia ut
 essentialia, alia ut naturalia, ad
 illa requiritur i. auctoritas legitimi
 superioris. R. Designatio certi
 Eff. Efficitur, certi populi, qui
 nihil aliud est, quam multitudo
 hominum certo limitibus circū-
 scripta. B. cum designatione certo
 Ecclesie pro hac multitudine n.
 una cum rectore, qui p. proficit,
 regat, et pascat oves pabulo
 doctrinae et sacramentorum.

Naturalia s. fons baptismalis,
 cimiterium, item si oblationes ibi
 fiant, Confessio et Communio Pas-
 chalis ibi p. resolvenda. ebidua
 aperiatio celi Eucharistiae.
 si ibi decimo solvenda, si go-
 talia in aliquo templo inveniuntur,
 pro sumitis esse parochia.

Effectus respectu Parochianorum
 est, quod teneantur suscipere ibi:
 s. sacramenta, nomenclative Bapt.
 n. matrimonium. Parit. et
 Eucharist. quoad de jure communi,
 alias fieret invalida non itam
 hodie, excepto tempore Paschali,
 ubi ut quis parochianus alibi possit
 duo haec sacramenta suscipere.
 requiritur vel generalis vel specia-
 lis Parochi licentia. item de
 jure communi debent diebus dom-
 inicis aut festis in sua Ecclesia
 audire saltem, sicut hodie.

Effectus respectu Parochi est i.
 s. jurisdictionis, quam habet primario
 pro foro interno.

Primo item pro foro externo e.g.
iunendo, laecendo, si quā bonis
moribus, ac disciplina ecclēsiasti-
ca eveniret contrarium. Si ad-
ministratio sacramentorum suis
Parochianis. 4. ius exigendi deci-
mas oblationes, nocturnam p̄ itm
quā parochia inferior non possit in
suo Distroctu Parochiali ne exigere
temptum.

Effectus respectu ipsius Parochie,
quod eius limites in ratione finitū
prohiberi non possint, ne operantur
confusiones circa administrationem
ipsi sacramentorum.

Tibulus XXX.

De Decimis Primitiis, et obla- tionibus.

Inter alios effectus Decimarum
respectu Parochie ius percipiendi
Decimas, et oblationes esse dixim.
hinc nota de Decimis strungitur
Decimo derivantur a Decima
parte, hinc si lata sumantur,
conveniunt omni parti Decima
Cujusque rei. stricte sumpto be-
notant Decimas ministris ecclēsie
debitas, et in hoc sensu.

Id est: quod sint Decima pars fructuum
et aliorum proventuum in recog-
nitionem sup̄remi et universalis
p̄ci et hōi ad sustentationem
ministrorum ecclēsie solvenda.

alio est ecclēsiasticis, seu spiritu-
ales, vel ut alii volunt ecclēsiastica
stricte tales, vel minus stricte

percipiuntur a Ministris Ecclesie,
 nec solvantur illi, qui actu præest
 officio spiritali, sed percipiuntur ab
 alio, qui in ius percipiendi habet
 actu ab Ecclesia tanquam socium
 utile sociis a iure directo manente
 pænes Ecclesiam. illo, quo adhuc
 tam percipiuntur titulo spiritali
 a Ministris Ecclesie, et proir-
 in = et adherent officio spiritali.

alio st secularis, quo penitus
 est a iure ab Ecclesia, illo et officio
 spiritali. alio nomine vocantur
 secularis facti. Dixi penitus
 a iure avulsa. i.e. quod socium di-
 rectum et utile. jam si penitus
 est secularis facti, tunc hæc et in
 laici capaces est, et libere possunt
 in pactum et contractum de-
 cerni sine labe simonia, cum neque
 sint res temporalis facti in Ecclesia.

alio st personales, quo solvenda
 sunt ex personibus, quos cuius sibi me-
 retur ex opera personæ, e.g. cura
 ex officio, industria labore s.
 officio cui præest.

alio reales seu prediales, quo
 solvenda st ex rebus fructibus tam
 mobilibus e.g. aalibus quam mobilibus
 immobilibus, vel maiores, quo percipi-
 untur ex pratis, agris s. vel minores,
 quo solvenda ex hortibus, arboribus s.
 quando a decimo dicantur. Mores
 vel minores, stant est consuetudi-
 ni locorum, aut decisione iudicis
 competentis.

alio Novales, et quidem al fructu
Sales, quo percipiuntur ex fundo no-
vitas ad culturam redditu, de cujus
cultura antiquiori memoria habet
nulla. vel minus fructu Sales
quo de novo est quo vel percipiuntur
ex fundo novitas quidem tucto, attamen
de cujus cultura jam est ad
memoria vel quo percipiuntur ex
fundo ad novam culturam speciem
Coactio, ex quo jam antea decima
percipiuntur.

Causa eff. remot. est jus divinum,
in thesi et in jure naturali, finis &
decimarum est sustentatio mini-
strorum Ecclesie, hoc & debetur
de jure naturali, quilibet & nec-
essarius dignus est mercede sua.
quatenus & considerantur relata
et in hypothese, prout pacifice
est jure decima, et multa alia
circa has observanda introducta
est, est jus Canonicum.

subjecta est solventes, et percipi-
entes decimas.

Solventes & omnes fideles decimas
personales, infideles non tenentur,
quos non sunt Ecclesie subditi.
heretici utroque subditi rebelles
tenentur quidem attamen per
pacificationes aliud sancitum
Prebiales omnes solvant, cujusque
sint ordinis et dignitatis, nisi ex-
emptio doceatur.

Socii: omnes, quod laici fideles, et
infideles, persona Ecclesiastica
Clerici, vel religiosi, possidentes

rem aliunde quam ex titulo beneficii,
 eq. ex hereditate, si vero res annexa
 tantum sit titulo spirituali, eq. bene-
 ficium, tunc etiam regulariter est exemptum.
 Si quis autem exemptus est, tunc
 non potest accusari in faciendo est
 honor privilegii, quousque se extendat,
 ejusmodi et privilegia valde sunt di-
 versa, ac quousque restricta.

Perceptum Parochi, qui propter curam
 animarum, administrationi ff.
 sacramentorum, ac fundata in
 in jure intentionem habent contra
 quemcumque, etiam ipsam episcopum.

Q. si cui Parochus solvitur?

R. si sermo sit de decimis perfor-
 alibus, debentur illi, sub quo is,
 de cujus proventus quotitur, per-
 cepit sacramenta parochiales, nisi aut
 consuetudo aut statutum aliud ha-
 beat, debentur illi, in cujus parochia
 fundus existit.

Q. si a fudo utriusque Parochia fines
 occupant? R. tunc pro rata parochii
 dividenda sunt decima.

Q. si a intra nullius parochia limite
 situs sit fundus?

R. de jure communi decima per-
 tinent ad episcopum inquam Par-
 ockum totius dioceseos.

Q. cui solvenda sunt Novalia?

R. si et in quoad hoc Parochus funda-
 tam in jure habet intentionem,
 usque adeo ut licet forte alius ex

prescriptione, privilegio, vel in-
feudatione habeat decimas, Par-
ochus in percipiet Novalia.

Ratio, quia tale privilegium ut-
pote contra jus commune locet forte
inter preteritum, adeo ad novalia
non extenditur. quod et de in-
feudatione procedit. quod a neq[ue]
prescriptione, Ratio est, quia
tantum prescriptum, quantum
populum, go neq[ue] ad novalia ex-
tendenda, utpote nunquam posse.

Q. quid de novalijs minus pro-
prie talibus?

R. habet is, qui decimas, hinc si
alius quam Parochus decimas, per-
cipiat, percipit et Novalia.

Q. si a st novalia tantum quoad
speciem?

R. si plures st decimatores,
quorum quilibet assignatam
fructuum speciem habet, ita,
ut habeatur ratio fructuum,
tunc ad illum pertinet Novalia,
ad cuius speciem se referunt. ex
ego percipio decimas ex agris,
tunc ex hostis, jam ager ad cultu-
ram hosti redigitur, hinc non
mei, sed tui novalia. si tunc ex-
treme grave prejudicium occi-
detur parochis, damnum re-
parari debet.

Et contra si quilibet habet certos
assignatos districus, ita, ut tantum
habeatur res feudorum, tunc
quilibet novalia percipit ex
fructibus sui districtus, ad quantumq[ue]
remun. cultus speciem redactis.

Objektum decimarum personalium est
 decima pars proventus ex bonis
 indifferibilibus, in decima in germania
 ab usu recepte.

Objecta realium seu predialium, est
 omnis res frugifera nobles, ac mob-
 ler, possessoribus. hoc fundatam in
 jure intentionem, quamvis non
 probatur immunitas, aut exemptio.

Et est solvenda in recognitionem
 supreni ac universalis Dei Doi,
 atque hinc in dubio omnia sunt subjecta.
foa, solutio rei debita fiat legi-
 timo modo, quod etiam solutio decimo-
 rum fit legitima, imo quoad modum.

quoad tempus, in quoad locum.
quoad modum, scilicet in debita quantitate
 et qualitate, quo de jure humano
 decima pars ex ipsius proventus, si
 personales, ex fructibus, qui nascuntur,
 si sunt prediales. hinc aliud pro
 alio nec a Parocho potest exigi,
 nec a Parochiano Parocho obtineri.

quoad tempus, solvantur dum percipiuntur,
 nisi aliud consuetudo habeat. per-
 cipiantur a deo solo seasantur,
 hinc nec prius, sed nec postea debent
 solvi. si ante perceptionem gran-
 dine deteriorentur, minuanturque,
 etiam Parochus damnum sentit.

quoad locum de jure communi ab-
 strahendo a consuetudine, solvantur
 in loco, quo percipiuntur, quod in
 ipso fructu, nec Parochiani tenentur
 invadere in horreum, si ipsi Par-
 ocho, nec cuius jure decimandi competit,

rei soluta deir cura incumbit.
finis, ut in hoc recognoscatur
supremam, et universalem potestatem
non tantum in nos, sed quoque res
nostras competens.

De satisfactione Congrua Ministris
Ecclesie debita.

Contraria, et facta obligatio sol-
vendi Decimas d. privilegio,
quod nemo nisi superior eade-
significus concedit, et quidem
Pontifex perpetuum, episcopus
quoque si sit temporale tantum.
Et consuetudine, si in Congruam
non relinqueret, non valeret.
potest tamen introduci quoad ut-
ranque faciem, sicut Ecclesi-
asticarum sicut. B. prescriptio,
potest si quidem decimis prescribi.
Dicitur etiam decimas. N. C. et spiritum
illa prescriptio tantum est privata,
qua quis se ab onere solvendi li-
berat, quod quilibet potest,
haec vero est positiva, qua ius
decimas percipiendi acquisitum,
hujus et iuris possidendi sunt in-
capaces laici, quod et prescriptio,
cum sine possessione non habeat
prescriptio.

Q. quo tempore et absoluitur pro-
scriptio?

R. si curat contra parochum,
cum titulo, 40 annis. sine illo
tempore inali. si contra
non parochum, aliam ecclesiam,
aut personam ecclesiasticam,

etm no sine tlo, cum tlo juxta aliquos
no atq. atamen probabiliter contra
ecclesiam no atq. etm cum tlo.

si vero decimator esset laicus, pro-
hiberetur longo tempore, scilicet:
10 annis inter praesentes, et 20 inter
absentes cum tlo. sine tlo no.

Decima secularitate possunt prohi-
beri tempore ordinario. seculari-
tate & post concil: Lateranense
nemo potest, nisi solus pontifex.

si contingeret, ut quis laicus esset
in imeli possessione, nec tunc cogit
de secularisatione tunc non quidem
prescripisset, aliter tunc tendens foret
in quasi possessione, quia possessio
in tunc facit prescriptionem tunc

¶ huc referretur quoque ceteris, con-
ventio tunc nempe decima sol-
venda remittuntur, et quidem
ab episcopo ad archiepiscopum, a parochia
ad tunc tempus & ad longius tempus

Cum & decima gratuita, remitti
possunt.

Q. an non possint emi veni, per-
mutari?

R. D. decima foales, una scilicet: cu
jure decimatum tunc, esset & crimen
simoniae. decima & materialiter, seu
cippi fructus, affirmat.

Decimis accedunt Primitiae, quae im-
mota notabant, eg. immo agnellum, quo
tunc tanquam omnium largitori
offerrebantur, et ejus nomine
Parochia. hodie & in defectu
nem abesse.

Oblationes quoque huc referuntur,
quarum nomine veniunt pro lib-

et alitates, quo in ecclesijs facta
Parochis cedebant. Hodie circa
has consuetudo attendenda est

Titulus XXXI.

De Regularibus, et Transu- libus ad Religionem.

Regimus hincurque de clericis secul-
aribus, qui propt Parochis, inter
quorum effectus esse dicimus saci-
mas. nunc quoque agendam de Cleri-
cis regularibus seu religiosis, à re-
gula sui dictis, juxta quam vivere
professi sunt, religiosum ergo
sunt regula et professio, quo est
promissio solennis, quo quis se sta-
biliter juxta regulam cujusdam
religionis ab ecclesia catholica
approbata vivere obstringit.

Profiteri possunt omnes, qui à
valua non impediuntur, nec à
lege prohibentur.

Impediuntur, qui consentire
non possunt.

Prohibentur quidam ita ut illi
cite quidam ut omnino invalide
profiterentur.

illicite i. filius sine consensu pa-
trum requisito parentum, quod etiam
matris imò etiam imetrato, si filius
non profectus parentis forte inopes
sublevare, posset inopiam. nisi
videret salutem animo aliam non
fore in tuto.

2. servus durante servitute ita
homines proprii, nondum oblatio
manumissionibus.

3. oblatio ad rationia rationibus
nondum redditio.

4. debitor gravatur, si ad alienum
nondum expulsum, quod in ex-
pungi potest in casum, quo quis se in-
gredere religionem. si a se
non potest solvere, tunc capiet ratio
prohibitionis, quia per ingre-
sum non frustrantur creditores
suo debito.

5. Episcopus sine consensu Pontificis,
quia inter ipsum et suam ecclesiam
intervenit consumatum quoddam
matrimonium spirituale.

6. laborantes merito aliquem ad
officia in hoc ordine subeundo
inhabilem reddenda.

invalide profiterentur minores
16 annis, ita ut tempus debeatur
computari mathematica i.e. se
momento in momentu, nec dies
ultimus coactus habetur pro com-
pleto. item metu gravi, injusto
compelli ad professionem 7.

8. Objectum professionis est religio
ab ecclesia approbata, seu certi cujus-
dam ordinis, regula observanda
sua requisitus 1. professioni promissa
sit annus integer novitiatus et
2. continuus non interruptus. 3.
fiat libera voluntate, alias foret
nulla, nisi ex post ratificata. 4.
in manus legitimi superioris, cujus

ful: est, suscipere in se ordinem
Effectus est à quo professio fiat re-
ligiosum. 2. et hinc obligetur ad
observandam regulam; 3. scilicet
vota tria vota omni s. ordini a se
Cognitatem ful: paupertatem et
obedientiam 4. quo stabilem vivendi
modum induat, et indissolubilem ob-
ligationem cum seipso professe,
qui nec dimitti, tam seipso Re-
ligionis, quo nec dimittere eam
potest, nisi in casu, ubi est in-
emendabilis, ubi tanquam mem-
brum patrisium à reliquo sano
Corporis abscidi debet, et possit.
5. quo animat potestatem trans-
curre ad aliam religionem licet
ab ecclesia approbata, nisi sit adhuc
strictioris observantis, si omnes
possunt ordinem suum mutare
ordine s. Beuronis Carthusianorum
quia tunc fit mutatio in melius.
ad hoc tunc requiritur; noveris
Causa. 2. fervor. 3. licentia su-
perioris à quo, seu à cuius ordine
transitur ad alium. sufficit tunc
interdum requisivisse, licet non
impropterea licentiam.

Ita quo professio solvat vota tam
realia, quam personalia prius edita,
nisi tendent in prejudicium
cuius n. quo saltem s. libet
à patrio potestate quoad ordina,
por ita favorabilia.

De

Conversione Conjugatorum

Solent etiam quandoque conjugati se Convertere, et ad religionem transire hinc Conversio nihil aliud denotat, quam transgressio à statu conjugali ad ordinem quemdam religiosum ab Ecclesia approbatum, cujus occasione statim priori tito annexa occurrit.

Quaestio, an conjugati possint in religione quadam profiteri? et

Re: affirmat. verum cum matrimonium aliamque rationem aliam consummatum, hinc Q. veteris, an in matrimonio rato nondum consummato possit utraq. pars, vel etiam una sola, et quidem altera invitâ transire ad religionem?

Re: affirmat. et quidem ex juris dispositione ita, ut per professionem subsequutam matrimonium solvatur etiam quoad vinculum. si vero una pars de ingressu in religionem adhuc haeret dubio. tunc per dimissionem deliberare potest, ita quidem ut neque debitum conjugale reddere teneatur, ut in periculum continentis evitetur, Deberent interim ad instar fratris et sororis vivere separatim.

Q. quid si sit Consummatum?

Re: D. utraque pars consentiens si sit, et utraque velit inire, potest. si una

partis sit invita. Nisi si a altera pars quidem
non sit invita, altera autem exemplum
alterius velit ingredi religionem,
tunc ad evitandum periculum in-
continentis debet se voto ca-
stitatis perpetuo obstringere. melius
tamen faciet, si pro viso hoc periculo
vel non consentiam praebeat alteri,
vel ipse ingrediatur ordinem.
atque concluder quod matrimonium
consumatum non solvatur quo-
ad vinculum.

Titulus XXXIII.

De

Conversione Infidelium.

Primum agimus de conversione Con-
jugatorum, cum ob identitatem
rationis agitur de conversione in-
fidelium contingit & quandoque ut
ambo filii mariti: et uxor per divina
operante gratia ad fidem Catholi-
cam convertant, quo si fecerit tunc
eorum matrimonium licet in in-
fidelitate contractum per con-
versionem ipso iure transsit in
rationem sacramenti, et fit va-
lidum, licet fuerit cum impedimento
iuris canonici contractum, sicut
cum impedimento iuris naturalis
Q. quid si a tantum una pars se
convertat?

R. si pars infidelis manens, et nisi
posset, velit cohabitare, est
periculum per conversionem aut id
non sine injuria Creatori infer-
enda fieri posset, tunc pars in-

cosa p[otes]t transire ad alia vota. si
 & velit eo habitare et quidem sine peri-
 culo peruersionis plarphemio injuria
 Creatori inferenda, tunc licet Con-
 cium Annale exerceat licite non
 possit cum infideli propter periculum
 peruersionis, ac Decentiam, aliter
 ad alia vota transire non potest.
 Sed non? ratio, quia infidelis facit,
 ad quod cogi potuit, ad fidem a, qua
 bonum dei est, cogi non potuit,
 quia non est subditus

Titulus XXXIV.

De

Voto, et voti Redemptione

De Clericis huiusmodi Dulum, qui votum
 faciunt, quo se obtinuerunt, nunc se
 offert materia de ipso voto.

volum derivatur a vouendo, et
 dicitur: quod fit deliberata Deo facta
 promissio de meliori bono.

dicitur promissio, propositum non sufficit.
 & Deo, i.e. vel mediate, sicut: Creatif-
 fimo virgini, sanctis, vel mediate

alium est solenne, quo ab ecclesia so-
 lenne ratum est, cuius generis sunt duo,
 sicut: in susceptione s[an]cti ordinis: Miora.
 & in professione religiosa.

alium simplex, quod fit privata
 voluntate, non interueniente pub-
 lica Ecclesie acceptione.

alium perum, seu absolutum,
 alium condicionatum, seu eventuale.

aliud personale, ubi quid Deo
promittitur, at tamen mediante o-
pera personali voluntatis personae
debet, e.g. votum jejunandi
cestis diebus.

aliud reale, ad cuius imple-
mentum quid reale exigitur, e.g.
facere oblationem.

aliud mixtum, cuius obli-
gatio partim est realis, partim per-
sonalis, e.g. peregrinari ad Beatae
virginem Mariam Einsidlesem,
et ibi facere oblationem.

est haec differentia inter personale,
et reale, ac mixtum, nam perso-
nale totum obligat personam vo-
ventis, nec transit ad heredes,
nec ipse votens, si non amplius
popit, illud solvere tenetur.

obligatio vero ex voto reali orta
etiam heredes stringit, saltem
pro viribus hereditariis, non
quidem vi religionis, at tamen ju-
stitiae. Exo. in reali, si foret
impeditus votens, potest evasari,
et proferatur ab alio suo nomine.
e.g. alius deponat pro ipso obla-
tionem promissam. mixtum
quatenus est personale non e-
greditur personam votentis,
sed quatenus est reale.

aliud est reservatum s. Pont-
ifici cuius dispensationem et re-
laxationem sibi reservavit Pon-
tifex, huius generis sunt 2.
in causa Captivitatis perpetuae, n. ingressio
relic. n. peregrinationis Hierosolym.

4. Compostellam, & Romanam. Haec
a reservatio intelligenda de votis
simplicibus, nam vota solemniora
illius reservata sunt pontifici. in re-
liquis simplicibus, exceptis & primiti-
vum Pontifex etiam Episcopus fa-
cultatem de dispensandi concepit.

Ca. eff. remot. est jus commune penna
est votens nec defectum rationis,
nec voluntatis habens.

ratione imi defectus accedens in-
fanter qua tales furiosi s.

ratione sine prohibentur, qui sub-
iacent alicui potestatis, ut filium:
vel etiam patrem: aliam ad huc im-
puberes. tunc & potest solvere pater
vel tutor.

vota esse personale
nubens aliam ad huc minoris
regulariter tutor irritare non
potest, nisi est magno praesidio,

eg. semper peregrinari, et tunc
potest irritare tutor, sicut etiam
paterfamilias: irritat votum filii sine

sive minoris sive Majoris si sibi
praesudicasset. sicut Maritus solvit
votum uxoris, cuius implementum
et sibi, et illi rei economico faceret

praesudicium. hinc isti omnes
efficaciter votare non possunt,
quibus accedunt religiosi ex de-

fectu libero voluntatis, quorum
votum solvit superior. Item Epif-
Copus, si propter votum minus
potest proase Ecclesia.

Obiectum est i res de meliori bono
go res est bona, honesta. & non

impeditiva Mjoni boni, hinc non est
votum, ut inde sequetur malum
nam non est vinculum iniquitatis
nec possunt esse res indifferentes,
hinc & Deo obtundi non possunt.
hoc votum fiat & deliberata,
& scilicet ac voluntaria promissi-
one C. facta Deo.

Q. quid metus operatur in hoc mō?

R. vota solennia factam profes-
sionem religioso metu extorta irri-
dat. De simplicibus dicitur,
non licet metu extorta in hoc
valere asserimus, et probamus,
imo metus nec potestatem nec volun-
tatem tollit, quod neque valorem
autur. hinc exceptio firmat re-
gulam in casibus non exceptis:
excipitur & sola professio religiosa.
hoc tamen non negamus, quod in
ejusmodi & votis simplicibus facile
possit obtineri relaxatio, praesertim
metu extortis.

Dices: Deus infinite iustus, non
videtur acceptare votum ab
homine metu incubente ex-
ortum. R. i. retorquendo, quod
neque debet acceptare vota
solennia metu levi extorta.

Sed & non videtur acceptare
irrevocabiliter, et indissolubi-
liter C. irrevocabiliter, N.
quod ut votum teneat, fiat ne-
cessarium est, voveri, quid voveat,
alias & dolo circumventus non
obligatur, sicut metu, qui non

collit voluntarium.

Effectus est obligatio et religionis, et
iustitiae, duo & hoc vincula ex voto
oriuntur, hoc ligat heredes illius
aam vouentis.

Contraria, quibus vota soluentur, ac
irritantur, fit ino cepatio finis ad-
quati intrinseci, quod tunc evenire dicitur,
si votum esset inordinatum. Minor
boni. vel si mala defineret esse
bona, obligatio & tunc esset quasi
irrationabilis. Pro ino irritatio,
quo fit, quando a superiore irrita
fit voluntas vouentis, votum
& dependet a voluntate, quo si
fiat irrita, etiam votum irritatur,
quando & votum irritetur, de sum-
endum erit ex causa eff. proxima.

Ratio commutatio, quando obiectum
mutatur in aliud, ita ut aliud substit-
uatur. Commutat & qui potest di-
spensare, facilius An est Episcopus
in commutando, quam in dispensando,
cum in commutatio factam quid aliud
substituatur. Si tunc hoc commutatio
semper in notabiliter Minor bona,
tunc potest fieri sine licentia, crediti-
toris & conditio potest fieri melior,
non vero deterior. Ut dispensatio,
quo est relaxatio obligationis ex
voto orato, quin alio ferretur, aliud
& esset commutatio. dispensat Pontifex
in reservatis. Episcopus in non
reservatis.

Titulus XXXV.

De
Statu Monachorum, et
Canonicorum Regularium

De voto in genere, adeoque simplici in procedenti titulo, uti ac de professione religiosa, qua Monachum facit, hinc de ipso Monachis sermo occurrit in hoc titulo.

Statu si late sumatur, quam cujusvis sorte ac cum tota vivendi rationem de notat, qua quis alteri obligatus. ejusmodi status perpetuo et stabiliter obligatus. ejusmodi status sunt tres in ecclesia scilicet: conjugium, status clericorum, ac status religiosorum quibus ultimus est, quo fit stabilis vivendi ratio à fidelibus ad Christianam vitam perfectionem tendentibus in ordine ab ecclesia approbato suscepta vitam votorum. eo status hic importat stabilem, ac perpetuam in communi vivendi rationem, et eandem à fidelibus ad perfectionem vite Christiana tendentibus susceptam, vitam votorum scilicet: paupertatis, castitatis, ac obedientie. ex his concluditur, quod quis in hoc statu peccans duplex committat peccatum. s.

De
Religiosis & omnibus ut Epif
Copo sint subjecti.

Religiosis fit quoque domus religiosa.
hinc cum prius de Religiosis egerimus
etiam de eorum domibus agendum est.
quare haec ipsa materia priori subiungit
domus struere sumpta denotat quam-
curaque habitationem. late excepta,
denotat non tantum aedificia ad habi-
tandum erecta, sed etiam confluentur
populi cae exstructa. in hoc ultimo
sensu si sumatur.

fit alio facere, qua legitima
auctoritate Episcopi, vel eius in de-
vini vicarii, seu suffraganei im-
mediate cultui divino ritibus hunc
in finem ab ecclesia praescriptis unita,
ac consecrata sint. hunc veniunt
ecclesie, templa, sacella, ac capella
sacre.

alio religiose, quo quidem non
priori modo adeo solenniter deo fit
dicata, alterius usibus destinata
sunt et legitimi quidem auctoritate
superioris scilicet Episcopi, talia
in primis sunt Monasteria, Collegia,
et omnesque regularium. oratoria,
capelloque domestica. hospitalia
et cetera omnia sunt quarum finis est,
ut in his vel religiosi habitent,
vel pia opera exercentur. atamen.

per auctoritate superioris
Ecclesiastici exacta sint necesse est
Dabitur ex dicto, quod Eius
Religiosus huius non sumatur, sicut
in iure civili, ubi nihil requiritur,
quam illatio corporis humori se-
pactura Coa s

Effectus d. Eccc tam sacra, quam re-
ligiosa sicut Episcopo ejusque Suf-
fraganeis, ut ipsa subrica per-
fectum habent sensum inculcat,
habet siquidem summatam jurisdi-
ctionem Episcopus, quo omnes in
Sacerdoti stringuntur, nisi
doleatur exemptis. r. loca
Religiosa semel talia non pro-
fanari, neque profanata reddi
queunt sine Episcopi licentia.
C. si a in tali e loco perveffa
norem licentia, ac exemplata
foret afferenda, tunc d. tentari
debet omnia media ad corrigem-
dos Religiosos imorigeros, et quidem
etiam per ejusdem loci Religiosos.
r. si a nulla emendatione facies
sua superest, tunc huius loci Religi-
oso per alias Religiosos ejusdem
ordinis et quidem = si iste ordo
diversos habeat gradus vivendi ra-
tionis = fructibus observantia. si a
eordem gradus habeant, tunc factum
aliu Religiosi ejusdem ordinis in
locum degenerum surrogandi s
H. si a neq. sui possit provideri, tunc
surrogantur Religiosi ord. Diversi,
qui in huius ordinis proxime accedit
horumq. si fieri nequeat, medela affertur per
Clericos seculares.

De
Capellis Monachorum et ali-
orum Religiosorum.

Titulus praemissus de Somibus reli-
giosorum, subsequitur alios de eorū
Capellis, quae sūt vel Epales, eq: Closter-
Kirchen, vel accessoria et Capella
dicuntur, quae sunt ad eas factae à
Monasterio, eisque Ecclesia separata,
si dicuntur Capella Monachorum,
hinc in iis quoque sūt sacramenta per
religiosos administrantur. si a factum
Capella dicuntur tenentur alias ad eas
factas. Cum a Monachorum non
sūt administrare sūt factam: extra
Ecclesiam Monasterii, hinc hoc ius
et qui fuerint necesse est,
i vel per fundationem consensu
Episcopi. vel 250 per privilegium
et Concessionem Apostolicam.

Ratio per unionem.

140 per prescriptionem 40 añ:
cum titulo, sine illo tempore
immemoriali, quo ipsam vero admini-
strationem sūt factam: subjacent
Episcopo, licet alias sint exempti.

Titulus 138.

Iure Patronatus

jam pridem de varietate de bene-
ficio, quibus fructuum Clerici,

vel etiam religiosi et quo quomodo
patriam patroni presentationem
acquirunt. hinc in hoc titulo de hac
ipsa presentatione causit sermo.

Patronus varie accipitur, in iure
civilis denotat illum, cui seruum
manumittit. quandoque etiam familiam
pro advocato, qui patronus laici di-
citur. hic et accipitur pro eo,
qui ius habet aliquem ad beneficium
ecclesiasticum presentandi.

Est et ius patronatus, quod fit ius
personam idoneam ad beneficium
vocandi presentandi, ab episcopo
dem instituendam.

aliud est ecclesiasticum, quod
competit vel personis, vel locis eccle-
siasticis, aut alii corpori pio.

aliud saeculare, quod competit
personis vel locis saeculari.

aliud mixtum, quod postquam
ad ecclesiam, vel clerum iure ecclesie,
postquam ad locum pertinet, ubi fit:
fit plures patroni.

aliud hereditarium, quod
ad heredes transit, licet non sint
ex familia defuncti.

aliud familios seu gentilitium,
quod tribu illis competit, qui sunt de cog-
nata familia.

aliud reale, quod in-
haeret loco rei, Castro, quocum ad
quodcumque possessores transit.

aliud est personale, quod
mediate personis competit sine
reprehensu rei.

aliud est ultimum, quod

competit Patrono presentanti.

alio passivum, quod alicui competit, ut ipse presentetur, quia eq. est ex ipsa familia

Cōsa est remota, est jus canon: ita, ut ad hoc jus quasi possitendum etiam laicos, quin alio feminas habeant, ut pote alias possessionis juris spirituales incapaces, eo ex motivo, ut laici magis ad ejusmodi pias fundationes incitarentur.

Scies: laici neque per prescriptionem possunt consequi jus eligendi, si qd neque jus presentandi N. C. ad presentationem se habiliti, non vero ad Electionem, unde jus eligendi non possunt possidere, qd neq. prescribere

Cōsa est proxima, in ordine ad jus Patronatus ab initio acquirendi requiritur, ut fundatio, vel constructio, vel dotatio.

Fundat q. qui fundum suppetit ad ut erigatur beneficium. long. parum inud hodie fragit.

Constructio qui ad constructionem, erectionem expensas necessarias solvit, et dotat, qui ulteriora sine quibus fundatio una cum Ministro Inferuari non possit subministrat.

Jam omnino qui vel fundat construct, vel dotat Patronus est, et consequens jus patronatus, aliam cum Consensu Episcopi necesse tamen non est, ut deim Episcopus hoc jus feudaliter concedat, ut pote jam jure

Comuni Conceptum.

Juris a hujus acquirenti in alios tra-
nsmittendi, et continuandi causa
proxima est,

ma, et successio cuiusdam que hereditas,

si sit hereditarium species tale.

si sit familia, unius de familia.

2da bonatio patroni, qui utique jus
suum alteri potest cedere.

3tia permutatio, non in pro se tem-
porali, sed intelligendam est, si in
vicem iura presentandi permut-
entur. 4ta. venditio, non iuris
velim, quasi hoc jus vendi potest,

sapienter e simoniam hoc venditio,
sed si est jus reale, et res, cui
hoc jus annexum est, vendetur.

Cum enim quoque jus certetur esse
venditum, interdum tamen, quo

ratione juris nec augetur, nec minui
prebium sine labe simonia proficit.

5ta prescriptio contra patronum
completa.

Subiectum activum supposita
fundatione, constructione, dotati-
one, est presentandi, qui omnino fe-
delis esse potest, si sive sit maris,
sive femina.

Qz. quid si femina hoc iure gauderet,
et postea nuberet, an hoc casu ipse
vel maritus presentaret?

2da si sit personale, femina, si a-
flet reale, scq. capriem, vel garrigis,
quo est species vitæ, et si hoc vel
hanc offerat marito in dote, tunc

quis presentet acriter significatur.
 Alii putant, presentata maritum,
 contra habeat dotium utile alii e-
 contra attribuunt femina dicentque.
 femina est, et manet deo naturalis,
 cui non oportet dotium mariti civile,
 cui hoc ius tantum conceditur, ut ad
 facilius sustinenda onera matrimonii
 fructus percipiat. atque hoc potest
 recipere sine iure presentationis,
 neque hoc ad onera matrimonii fa-
 cilius sustinenda quod conferat, est
 enim honor.

2. siue infantes sint, siue infantia
 maiores, et quidem puberes vel impuberes
 infantum in nomine presentat tutor.
 pubes si consanguineum habeat pater
 presentat. 3. legitimi sint,
 siue illegitimi, et non sint heredes.
 qd excluduntur infideles, iudei
 pagani heretici quoq; de iure communi
 Comuni non possunt esse patroni,
 presentat etiam cum propter crimen
 heresiarum confiscationem bonorum
 incurrant. per pacem in religiose
 ut pote tolerati presentare possunt.
 Subiectum passivum est persona
 idonea que presentatur, de qua in
 lib. 2 de statu, qualitate et ordine
 proficiendum est.

- Q: an plures possunt presentari?
- R: Patronus ecclesiasticus tantum pro-
 sentat unum, secularis re adhuc
 in lege plures successivum unum vel
 alios singulorum, potest presentare.

Subiectum cui presentetur &
Re. regales Episcopo, quia fundatum
habet in iure iurisdictionem in omnia
beneficia Diocesis, et cuiusdem
est instituisse.

Objectum est beneficium Ecclē-
asticum vacant, ad quod fit present-
atio persone Ecclēsticæ.

Forma presentatio hæc fiat si legi-
timo modo scilicet legitimo loco, &
legitimo tempore.

Modus consistit in denominatione,
et presentatione persone Ecclē-
sticæ, qua dem se ipsam signifi-
cat, Episcopo presentat, cuius
se à Patrono presentatum esse
fidem facit, et pro institutione illi
supplicat.

Locus est ille, ubi Episcopus, vel
ejus vicarius hæret. alio ergo in
loco nullus se potest presentare.

Tempus Patronus Ecclēsticus
habet semper tametsi ius pre-
sentandi à laico sibi donatum
adeptus est sit.

Laicus habet quadragesimæ. illius
quoque presentatio fiat pro-
prio Concursu, huius non.

Q. quid si ius patronatus sit mixtum?

Respondeo si in presentando aliter non,
tunc quilibet Patronus suum pro-
scriptum observat tempus. si non
aliter non, sed participant de tempore,
tunc presentatio facta intra qua-
dragesimæ fiat.

Effectus alius est respectu Patroni.

lium respectu presentati.
Respectu Patroni imo tribuit pro-
 cedentiam, ac prerogativa honorem
 in ecclesia. extra ecclesiam ipsi
 debet clericus tanquam patrono re-
 verentiam. cum & honor non fit
 sine onere. hinc sedo ipsi cura
 quaedam incumbit, defensio ac in-
 spectio cum ecclesia, hinc ipsius res.
 quandoque etiam ipso presente rationes
 redduntur, merito & ecclesia ad
 ipsum refugit, alias in eo Patroni
 nomen gereret. administrationem
 tamen, multo minus proprietatem aut
 usum fructum ex bonis ecclesie sibi
 arrogare non potest, nec prerogati-
 vam in conducendis fundis, & ecclesia.

Ratio. ut tamen onus ferenti etiam
 utilitas quaedam obtineat, ipsi ex
 mediis ecclesie, si sufficienter, ali-
 menta debentur, si forte ob in-
 jurias temporum, fortuneque
 in viciniam ad incertam fuerit redacta,
 ut status suo convenienter vi-
 vere amplius non possit.

Respectu presentati, est ius ad
 rem, quod ex legitime facta pre-
 sentatione consequitur, ita quidem,
 ut si Episcopus non habita presen-
 tationis legitime facta ratione,
 alteri beneficium conferat,
 collatio ipso iure est irrita. si
 & est neglecta a Patrono, hinc pro
 hac vice devolvetur ad Epif-
 copum, negligentia vero presentati

nelli foret pro iudicio Patrono.
Legitime factam presentatione
subsequitur de in iudicio

Titulus No. 9.

De Censibus, exactionibus et Procuracionibus.

De iure Patronatus prius actum
fuit. Cum a Patronis quandoque
in recognitionem beneficii
certi quidam census persolvi
velint hinc de censibus, hoc
titulo tractatur.

Cum a ipse titulus tres partes
habeat hinc recto ordine primo
agemus. De

Censibus.

Census in genere est quoddam perfo-
rativa. in specie a hic denotat
pensionem quandam ex redditibus
in recognitionem beneficii pa-
tronis ecclesie solvendam.

alius est novus, qui alias re-
gulariter et ordinarie non sol-
bat facti solvi, hinc ex causa
nova profatur.

alius antiquus, qui ex causa
antiqua ordinarius, adeoque ab an-
tiquo solvitur.

alius temporalis, qui ad
tempus duntaxat durat.

alius perpetuus, cuius dur-
atio est perpetua et quasi annua
hinc sicut singulis annis proferri
solent.

da est remota: in thesi est quomodo
in natura, in certo sensu, eg: ut con-
currant beneficiati, urgente forte
ratione publica, eg: si forte epis-
copus bonum contrahit ex alienum
in comune pioceps bonum, An etiam
piocepsari redemptioe charitativae
ad huc exurgenda concurrant.

proxima est imponens, ubi census
antiquus separandus a novo. anti-
quam imponit Pontifex! De quo non
est dubium. An Episcopus. An epis-
copalem jurisdictionem habentes. in-
feres etiam patronus Ecclesie, accedente
consensu Episcopi, qui de antiquitate
et quantitate census cognoscat.

novum, perpetuum imponit solum Ponti-
fex. novum temporalem etiam Episcopus
cum justa causa, qualis est, eg: suo
eligant de quodam beneficio, unus
frons cedit alteri beneficium.

reservatis in quibusdam ad dies vite
resolvendis censibus. si quoque si
Episcopus eg: ob senium resignasset,
reservatis in quibusdam censibus.

Paraphra
de
Exactionibus.

Exactiones denotant tributa, et col-
lectas pecuniarias ab Episcopo ex ju-
sta causa, eaque expressa, extraordi-
narie exactas a Piocepsariis.

Exactiones in jure canon: famosa est
i. Cathedraticum, seu synodalicum,
quod est illa collecta, quae dicitur propter

ecclesiam Cathedralam, à qua pro
in ecclesia Cathedrali nomen fort-
itius Cathedralicum, in recogni-
tionem ecclesie Cathedralis
synodaticum quod apud illa vero
dicitur, quia olim dabatur Deponi
in synodo. quantitas olim erat duo
solidi arseri, quo per consuetudinem
mutari potest.

Q. quinam ad huius solutionem ten-
entur?

De Ecclesia, Capella, Parochia, et
beneficiis secularibus. Ecclesia
regularium ad hoc Cathedralium
non tenentur.

Præ exactio est portio Canonica,
quo duplex est, una debetur
Episcopo ex Legatione et Campis
relatiis, quo fit in defectum
abit. Præ quo debetur Parocho
ob sepulturam Parochiani alicuius
sive in alio ecclesia factam, de jure
Comuni erat utra pars illius, quo
parochus obvenisset, si in ecclesia
Parochiali esset sepultus.

Alia exactio est utra decimatio-
nam debetur siquidem Episcopo
quarta pars de decimis, quia habet
fundatam in jure intentionem,
nisi consuetudo aliter evincat.

Utra est subsidium Charitativum,
quando Episcopus ex causa gravi
Collectam indicit. sicut: si ex magno
expenso essent necessaria ad Con-
secrationem Episcopi, vel in edifi-
cationem ecclesie Cathedralis,
et jure reparationem s. s.

917
Dioecesanos ad alienum controcipet in bonum Diocefos.

Q. quibus indicitur? R. qd pones
Episcopum utrum velit in Dioce
tantum beneficiatio, et his vel om-
nibus, vel tantum curatio, vel tan-
tum simplicibus. regulares ista
exempti snt.

De
Procurationibus.

Procurationes denotant illas necess-
arias expensas supplicandas vi-
sitatoribus, quales provinciarum
snt Archiepiscopi Diocesium epis-
copi. Cuiusdam tantum spectat
Archidiaconi. nemini enim suum
officium debet esse damnosum,
qd ha expensa supplicanda snt,
sine quibus visitatores hi suo offi-
cio fungi non possant.

Q. quantu a solvenda?

R. Concil: Trident: uti ac qd hie
synodali deperierunt quantitate,
ne in matrimonium excreseat onus.

Q. qui solvunt?

R. illi, qui visitant, adeoque non
tantum Clerici, sed etiam regulares
non exempti. vi Concil: Trident:
eximuntur Collegia oratoria, pri-
vata, hospitalia, et alia loca pia.

Titulus L.

De

Consecratione Ecclesie, vel Altaris.

visitando sunt regulariter
Ecclesie omnes, nisi sint exemptae.
Cum & in Ecclesiis inveniendo quoque
sint altaria, hinc etiam de his sa-
brica loquitur, cum etiam de his
fiat visitatio.

Ecclesie, ut dictum fuit, solent
denotare illa loca, in quo con-
fluent fideles ad percipiendam
ibidem scilicet sacramenta, et audi-
endam verbum dei.

~~De consecratione Ecclesie vel alt-~~
~~aris est Ecclesie vel altaris dedi-~~
~~catio. Altarium nomine veniunt~~
arae, seu lapides & isti, super quibus
sicut in veteri lege & sequentia, sic
in nova quoque incruenta hostia
imolabatur.

Defn: Consecratio Ecclesie, vel
altaris est Ecclesie vel altaris
dedicatio, facta pro & legitimo
ministro debita modo ac forma
interveniente cum intentione
Canonica. ad hoc ergo ut in Ecclesiis,
uti in altaribus & vasa perage-
ri possint, prius consecrari
debent, aut saltem benedici,
nisi locus iste jam ab Episcopo
hunc in finem sit deputatus.

Et quoque Consecrari debent i. calicis
et altario. B. patena et calices.

hinc causa eff. p. no., est minister
 Consecrans vel ordinarius: et aliquando
remotus: est ius.

Q. quomodo Consecrantur?

R. iure vel ordinario vel extraordi-
nario. ordinario Consecrat Episcopus,
 qui potestatem legitimam habet,
 quoad omnes ecclesias in sua diocesi
fixas. extraordinario dum alius
 Consecrat nomine Episcopi, vel de-
legatione Pontificia, qua obtineri
 potest vel per rescriptum, vel indul-
gentiam quorundam generale, aut privi-
legium, vel per indultum speciale, ut
 Antea hae vice Consecrat.

Obiectum est ecclesia, ubi imposse
resogenda divina. nominatim
varietes solent Consecrari, adhibita
prescripta verborum forma, ac
materia ad unctionem necessaria,
 ac observatione caeremoniarum
solitarum.

Effectus est, quod per consecrationem
 hiant soleniter benedicata, ut post-
modum ibidem administrari ff. sa-
cramenta s.

Et diximus, quod etiam altaria conse-
 crantur, q. hinc sciendum est, utro
 altare aliud ff. mobile, aliud mobile,
illud, quod etiam portabile dicitur,
 est, quod de loco in locum movari,

ac portari debet potest.
quod hoc quod certo loco tamquam
base inhaeret ita ut de hoc
moveri non potest, ad quod requiritur,
ut saltem superior pars sit
lapidea. mobile haec etiam debet
esse lapideam. Longitudo et
latitudo altaris talis sit, ut ubi
comode haberi ac poni possit
et calix et patena. De cetero
tam mobili, quam immobili solent in-
esse cavitas aliqua, seu spacula,
cui includuntur reliqua quodam
sanctorum.

Causa est proxima est legitima Minister
Obiectum est lapis destinatus, ut
super hoc immoletur hostia.

Forma iterum consistit in forma et
materia praescripta ad habendam.
Effectus quo deum super ara conse-
crata hostia possunt immolari. hinc
non sufficeret si tantum esset
benedictus lapis, et quidem,
ut neque licite interim possit
hostia immolari. Cum tamen iuxta
dicta sufficiat Eccliam esse
auctoritate Episcopi deputatam,
ad hoc, ut interim si possit admini-
strari. Cetero consecrantur quoque
vasa, nominatim calix et patena.

Uto Campiano.

Q: quid ergo benedictus?
R: sicut in Ecclia usque dum

Consecrantur.

ut cometeria. utio paramenta,
uti amictus humeralis, cingulum,
nappa, manipulus &c.

Q. quomodo differant Consecratio et benedictio?

R. i. a causa eff. Consecrat episcopus
ipse. alius si Consecrare velit indi-
get Consecratione Pontificis, si bene-
dicere, Consecratione episcopi. & ab
objecto, alia e. res juxta dicta Con-
secrantur, alia benedicuntur. 3.
quoad formam, alia e. fit in Consecra-
tione, alia in benedictione,
et quidem tam quoad verborum
prolationem, quam quoad materiam
adhibendam, in Consecratione
adhibetur oleum, in benedictione
aqua lustralis, si quidem in illo
oleo ungentur parietes, in hac
aqua benedicta afficitur pavimentum.

Contra Consecrationis, uti ac
benedictionis est impro execratio
vel pollutio.

Execratio contingit impro quando
Ecclesia desinit esse sacra, quod fit,
quomodo eg. Ecclesia nominatum & col-
labitur, comburitur, destruitur,
et Consequenter reedificari debet.
ad hoc tr, ut dicatur execrata,
requiritur ut Mjos pars simul
et semel sit collapsa, combusta,
aut destruita, adeoque reedificari
debeat. si tunc hoc successive fierent,

non obtineret exsecratio; licet
etiam per postea minus notabiles
fieret, praecipue si parietes non
essent. Qd fit exsecratio in alteri,
et quidem immobili, quando superior
partes fit: lapis sepelitur à suo
basi. in mobili, si lapis nota-
biliter frangeretur vel ruperetur.

Q: quid si a turbaretur capsular,
vno reliquo ff. Et in clausa?

R: duplex est sententia, alii
affirmativam. Negativam alii
tenent.

Q: quando calices et patena ex-
citantur?

R: si ex per errorem in unam
massam detorquerentur, ac postea
in talem formam mutarentur,
ut ad priorem usum non amplius
sint vasa apta: quando casu de in-
greditur alia res tergi, emi vnde possunt.
finis exsecrationis est, quod de-
sintant esse sacra ejusmodi res,
proin ad usum priorem si adhi-
beri velint, de novo consecrari
debeant.

Contrarium tunc est pollutio, quo
dum idem est, ac profanare, quo
imo contingit per effusionem
sanguinis humani, ubi tunc requiritur,
ut dicatur ecclesia polluta, non
arbitrium.

in effusio sanguinis humani, sed 2.
graviter injuriosa fit. 3. Antiquum
intra ipsam ecclesiam, et 4to.

videm in notabili quantitate.

100
p̄do fieret pollutio per occisionem
etm non sanguineam, q; per suffo-
cationem, à se vel ab alio sibi ob-
latam.

Q; quid, si a talis non exprisafet
in ecclesia.

Rs: In aefet polluta, quia causa medi-
ate secuta est in ecclesia, qd etm
moraliter effectus.

Critio fieret pollutio per effugi-
onem seminis humani. ad hanc
pollutionem requiritur.

1. effusio seminis humani. 2. in eccle-
sia. 3. voluntaria. 4. notoria
et 5. consequenter peccaminosa.

Sive deim contigerit per copulan-
tam que vel conjugalem, vel non.

Sive per tactus obscenos s; nichie
refert. exigitur In caput, ubi
necessitas cogeret incolas deim in-
habitare ecclesiam, et q; durante
obsidione, ubi deim ejusmodi atq;
inter conjuges ad evitandum in-
continentie periculum licite exig-
erentur.

2. in ecclesia. hinc si ista effusio
contingeret q; in sacrificio sacrato
ab ecclesia non aefet pollutio.

3. potuissetur ecclesia per vel
etm cometerium per quomocunq;
sepulchrum publicum, sive notoria,

licet etiam non voluntariam ali-
cujus infidelis, pagani, judaei,
haeretici, excommunicati, damnati-
ati, aut publici persecutores Clerici.

Effectus est, quod in ecclesia non
peragi Divina, nec Consecratio
quod, opit sepeliri, nisi praevia
facta reconciliatione reconciliat
q. Episcopus, vel ejus ex Comissione
alius, si locus fuit Consecratus.
Locum tantum benedictum non
tantum Episcopus sed alius quoq.
Clericus reconciliare potest.

reconciliatio loci consecrati fit
per aspersionem aquae vino, sale
et cinere mixtae. loci benedicti
reconciliatio fit tantum aspersione
aquae lustralis.

Titulus XLII.

De Celebratione Missarum et Sacramento Eucharistiae et Divinis officiis.

In ecclesia nominatim in altari-
bus fuerit Missa sacrificio, hinc magis
antecedentibus hoc recte ordine
subjungitur, cum q. hoc magis magis
theologos concernat, hinc, curibus
super se debemus dicitur tantum
mo quis celebrat. Do ubi.atio
quando? ubi quando?

1. Celebrat ergo legitimus Minister potestatem habens.

2. in Ecclesia publicis Consecratio, bene-
dictio vel deputatio. hinc non in orat-
orio privato, sacello domesticis,
licet ibi esset Consecratum altare
portabile, et hoc nisi habeatur
privilegium, cujus tenor accurate
inspicendus. si a multitudinem
hominum concurrentium Ecclesia
non caperet, tunc extra illam in
altari portabili potest celebrari.

3. adhibendo debitam formam et
materiam de quibus Theologi.

4. a solis ortu usque ad meridiem,
ante ut hora prima adhuc quis esset
et celebrare. haec regula non
est sine exceptione, siquidem non
procedit in nocte Commemorationis
nascantis Christi. An deficientibus
si hospitio pro agris, vel in non su-
fficientibus multitudini populi. vel
si esset ingens concursus hominum.
e.g. ad Saunaturgam imaginem p.
ubi natusius, vel sepius celebrat.

Divinum officium hic tenentur bre-
vitarium, ad quod recitanda tenentur
i. imbuti s. ordinibus Minoribus.
et beneficiati, et religiosi.

Titulus XLII.

De
Baptismo, et eius effectu
In Ecclesia Consecratur quoque Bapt-

is mus, quare et de hoc, factum quod
num ad Canonistas pertinet agendum,
distingendum itaque desivo. i. quis
Consecrat. 2. Cui 3. quomodo 4. quo
loco et quo tempore Consecratur
Baptismus.

quoad primam distinguitur i. inter
Baptismum solemem, 2. non solemem
et 3. inter eum, qui ex co-
mmissione fit.

i. solemem Consecrat sacerdos jurisdic-
tionem in Baptizandum habens.

ex commissione olim Baptizabat Di-
aconus. hodie sacerdos a Parocho
Delegatus.

non solemem Consecrat quilibet potens
adhibere formam et materiam pra-
scriptam, qua semper exactissime
debent observari.

Sicque quilibet, sive mas sive femi-
narius, sive clericus sive laicus fidelis & infidelis.

2. Cui? nondum Baptizatus, quia est
sacramentum non reiterandum. et
ergo i. homo, 2. vivus, 3. nondum
Baptizatus. 4. quomodo adhibita
forma et materia.

4. quo loco? Solemni Consecratur in
Ecclesia nisi alia causa excuset.
non solemni ubique.

Effectus est plures, i. gratia sancti-
ficandi. 2. remissio culpe originalis.

3. remissio totius peccati
debiti. 4. character indelibilis, a
quo Baptizatus fiat solvitur Ecclesia.

De

Presbyterato Non Baptizato

De Baptizato, ejusque effectibus actum est in precedenti Titulo, in hoc decernitur, an quis valide baptizetur a clerico non baptizato, jam cum per baptismum janua Ecclesie aperiatur.

Q. quid, si Presbyter non baptizatus praeter baptismum etiam alia administrasset sacramenta, defectu & hoc postmodum detecto, an omnia sacramenta invalide ac nulla sint?

R. S. v. eorum administratio indiget actu ordinis vel non? si primam, invalide essent administrata, adeoque nulla forent. eg: si excepisset Confessiones, celebrasset s.

si in Episcopum electus ordinasset clericos, confirmasset.

si tertium, valide administrata st. si eg: valide baptizasset. Cum juxta dicta etiam infidelis valide possit baptizare, Summo formam et materiam ab Ecclesia praescriptam rite adhibeat.

~

De
Custodia Eucharistiae,
Chrismatis, et aliorum
Sacramentorum.

De Parochiis hucusque multa dicta
sunt, ubi et de effectibus parochiarum
Cum Comoda, tum incommoda presb-
yteribus, inter incommoda etiam
nunciantur Custodia sacramen-
torum, nominatim Panis Eucharisti-
ci in tabernaculo clausi, cujus
claves parochus nulli alteri committat
tabernaculum etiam sit mandatum,
ne quidquam aliud ibi a se servetur,
De jure Communi, nequidem scriptura.
Si tamen necessitas urgeret, tunc etiam
alia sacramentalia ibi custodiri
possunt, ardeat quoque proxime
tabernaculo, vel saltem in ec-
clesia lampas. insuper mun-
dam quoque servetur templum,
altaria, paramenta &c.

Quae in quibus ecclesiis servatur Euc-
haristia?

Responsum non nisi in Cathedralibus,
Conventualibus, Collegiatis, et
Parochialibus, excepto siile; pro-
vilegio et Conceptione.

†

Titulus XLV.

103

De
Reliquiis, et veneratione
sanctorum.

In Ecclesijs exhibetur quos cultus
sanctis eorumque reliquiis, cuius
curam singularem habet Parochus.
De cetero circa hunc cultum ob-
servandum venit.

Imo quod reliquiis non exponantur
sine capsula. Ido nulli omnino
cultui exponantur reliquiis novi-
ter inventis, ubi an- et cuius
sancti sint, ignoratur, sine consensu
Episcopi. si vero non nove inveni-
antur, et sciatur, quo sint alicujus
sancti, dubitatur tñ, an suffi-
cienter ab ecclesia eorum cultus
sit approbatus vel non s. cognitio
est penes Episcopum.

Titulus XLVI.

De
Observatione jejuniorum

Curam quoque habere debet Parochus
circa jejunia à suis Parochianis ob-
servanda, hinc de jejuniis in hoc
titulo.

Jejunium in genere dicitur
abstinentia, seu parsimonia victus.

aliud est naturale, quo est ab-
stinentia ab omni cibo et potu in
stomachum misso, qualis requiritur
a tempore media noctis ad dignam
sumptionem Eucharistiae, nisi quis
sit periculosissime decumbens, si-
hinc per Clivianum jejunium hoc
naturale non frangitur.

aliud Ecclesiasticum, vi cuius
non ab omni cibo, et potu sed
antum a certo ciborum genere,
et rita refectioe abstinentia
praecipitur.

-hinc jejunium Ecclesiasticum
naturali oppositum duo involvit,
nimirum 1. abstinentiam a
Carnis, et omnium eorum, quo
originem famelicam ab hoc
dant: ut lac caseus ova &c.
nisi in quadam regione, ut
regno tartariorum fieri liceat, ut
in germania facer peccaret quis
mortaliter toties, quoties quid
fameset, nisi omnino paucillam
eset eset &c. est & proceptum
negativum obligans semper ac
pro semper, i. e. Ita sic.

2. ab abstinet: ab actus refectio-
ne, vi cuius praecipitur, ut
quis una justa refectioe sit
contentus.

Ca. 1. est lex et proceptum
Galat. 3.

subteritur et quidem in membris
annet, quic. abstinentia Carnis

Et illi fideles, qui adimpleverunt 7
 annos, 7 annos minores juxta dicta in
 titulo de Confit. lib. 2. non obli-
 gantur. quoad ritum membrorum
 fideles refect. unicam subjectum et
 fideles habentes aetate rimum
 completum, non a inferiores, et qui-
 dem proliis, et si pro vigore
 corporis habeant, leges in Con-
 fessionibus, et reficiant ea, qua
 frequentius contingunt. qd uni-
 versaliter loquendo, haec ultima
 obligatio stringit omnes fideles ri-
 annos habentes, nisi speciali excepti-
 one muniti sint. quales sunt im-
 pudenti vel phisica vel morali labor-
 antes. phisica ut pregnantes, lact-
 antes, laboram durum exercentes.
 ites Congum, edibz expediendum
 habentes. Im sexagenarii vel
 etate Majores. Im ex morbo non
 sum penitus reconvalascentes. Im
 per 7 horas inter se student p.
morali vel ob pietatem, qua excipit.
 Confessarios tota die Confessiones ex-
 cipientes. Concionatores una die
 saepius Concionantes p. vel ob di-
 ffransationem p.

Effectus est obligatio ad abstinentiam
 et abesum Carnis. Ita xda refectio
 sumpta una sed iusta.

Q: quando qd ista una refectio sumenda
 Et in veteri Calafia primo ad occasum

folio. nostris temporibus ramificatio
veluti rigora, sub meridie, ita
ut sub aegressam liceat referti-
unculam accipere.

Q: sed, quid licet Collatiunculo
toto accipere, et quidem tam
quodam qualitatem est, quam quan-
titate?

R: quodam qualitatem plurimi
putant, praesertim Moralista,
quod tibi debeant esse frigidi.
alii probabiliter sentiunt cum
P: superior, quod qualitas sine
lege arguatur proin nihil in-
ter se tibi frigidi sint, vel et
calidi, melius quidem quod facit
sumendo cibos frigidos, quamvis
sumptione calidorum non peccet.
quodam quantitatem variant do-
ctores alii nimio et rigidi, alii
nimio laxi. omnium sententia
videtur optima sententiam
quod utam partem iusto refectio-
nis sumere liceat. cetera col-
latiunculo dicenda est, defi-
cientibus tribus partibus iusto
refectionis. illi et, qui media
libram assignant, non aliam,
quam hanc sententiam ten-
ent, non hominem in iusto
refectione ordinariae duas
libras sumere dicitur, 90
dempto tribus mediis libris, una,
et consequenter, uti postea

Quorum liberatum manet, go
 Uta pars iusto refectionis . patet,
 quod sententia hęc non tantum ra-
 tione, sed magna quoq; Doctorum
 autoritate nitatur

Contraria. est dispensatio quoad
 esum carnis à solo Pontifice, quoad
 refectionem etiam ab Episcopo
 oblecta .

Titulus XLVII.

De

Purificatione post Partum.

Diximus, quod templa munda esse
 oporteat, ob hanc rationem in
 veteri testamento ascebantur
 ab Ecclesia femine post partum
 ob imunditionem corporis, et
 quidem si masculam pepererunt,
 per 40. si feminam per 80 dies.
 hoc a Lex utroque tantum ceremo-
 nialis adventi christi evanuit,
 hinc hodie statim à prima per-
 puerii die licet femina adire
 templi: et frequentare sacramenta,
 si ad vires permittantur. mos in
 plerumque introductus, perper-
 as ad tempus, quo tamen rever-
 sum est, ab Ecclesia ascet, que
 dum dein prima vice temp-
 lum ingrediantur, à parochis
 in ipso ingressu ecclesie be-
 nedicantur .

Titulus XLVIII.

De

Ecclesiis edificandis, vel
reparandis.

Quid sit ecclesia, saepe jam dictum est.
Jam in hoc titulo agitur de iis, qui
tenentur ad reedificandam, vel re-
parandam ecclesiam. igitur

Q. per quem hoc fit obligatio?

R. per sequentes titulos regulis
cum iure canonico, tum synodali
constitutis. una reparatio pertinet
ad media fabrice fabricis, si suffi-
fiant ad expensas etiam ordinarias
frequentas sine lesione fundatoris.

Si a pro parte facta sufficerent, tunc
pro rata devolvitur ad decimatores,
et consequenter onus decimarum, ubi
tunc ut Parocho semper maneat congrua,
quia hoc debetur ex iure natura.

Si plures sint decimatores, pro rata
tribuant. si a neque decima sint
ultra congruam, tunc curia
Parochiam reparationis expensas
faciunt. et regula haec etiam ap-
plicanda est, si sermo sit de re-
paratione domorum Parochorum.

Q. an patronus non fest haec onus?

R. si simul sit decimatus, vel alii-
quid de censibus habeat affirmativum.
si neque decimas neque census ha-
beat, negative. praestat officium

Ecclēsiā, quo ut nemini, ita ne Pa-
troho debet esse damnosum.

106

Titulus XLIX.

De

Immunitate Ecclesiarum, Co- meterii et Rerum ad earum Pertinentium.

antequam hic liber finialus, tract-
atus materia de immunitate Ecclesi-
arum rerum, ac locorum, pro more,
de quibus hucusque frequens occur-
rit sermo.

Immunitas denotat exemptionem,
seu liberationem à munere, et est
alia personalis, quo personis, sicut
Ecclesiis, ut privileg. fori, et Canonis,
alia localis, quo locis Ecclesi-
asticis ac religiosis,
alia denam realis, quo rebus
Ecclesiis concessa est. De jura, autem
est in lib. de Decretalibus: Titulus 2. de
foro Comitat. de r. d. in Parte 1ra
huius tituli, de actio in parte r. d.
agetur.

Parti I.

De

Immunitate Ecclesiarum, ac Cometerii.

Immunitas localis huius denotat ius affli-
seu privilegium, ut cuius rei Ecclesiarum
vel Cometerium confugientes ad eos
securi sit, ut inde vi extrahi non possint.

Confistit q̄o immunitas j̄mo in hoc q̄o
Ecclesiastica ac religiosa immunita
sint ab usibus profanis, Im̄ et̄o quo
minus in talis loco excessi possint
utur profani non tantum̄ prohi-
biti, sed et̄o alias liciti, eg: judiciales
humanales s̄. quō ipse salvator
propter exemplo suo docuit.

Ido quo alibi asylum, et securitatem
prospert ad talia loca confugienti-
bus. Q̄. Contra quid?

R̄. s̄. p̄. penas mortis, mutilationis
aut graviter corpori afflictivas.

Cāa eff: est prolius lex ecclesiasti-
ca, nec ē ī factis ēsa ex jure na-
turo p̄cipiente, vel divino de-
sumi potest.

Subiectum s̄ illi, quibus competit,
s̄. regulariter, omnibus, qui
non inveniuntur exclusi, et con-
tra tales penas refugeū querunt.

Dixi: regl: omnibus, sine ulla di-
fferentia, probabiliter et̄o infi-
delibus, quō hū favor non con-
fugientibus, sed locis est concessus.

Im̄ et̄o hæreticis, nisi ob ipsam
crimen hæresis confugiant.

Im̄ et̄o interdictis, excommunicatis
si ē competit infidelibus, cur non
et̄o his. sine differentia status
liberi s̄nt sive non, sive debi-
torem ex delicto, sive ex contractu,
eg: si imiret duri sp̄ator accoris
ex delicto, cur non et̄o tali
ex negotio civili?

Ecclesiæ sibi Constat. Greg. XIV.
 que incipit: Cum alias. i. publici lat-
 rones. 2. viarum graphatores. 3.
 depopulatores agrorum. 4. qui
 homicidium, aut mutilationem
 membrorum in Ecclesiis com-
 mitunt. 5. qui proditorie, ex pro-
 posito, ex insidiis simulata ami-
 citia, vel inimicitia dissimulata oc-
 cidunt, ut recentior adhuc verba
 declarat. 6. apostati qui ex pacto
 accepta, aut promissa pecunia ho-
 minem occidunt. 7. heretici ob
 ipsam Crimen heres. eorumque
 receptores defensores, auxiliatores.
 8. Crimen lese Majestatis in ipsam
 personam Principis Comittentes.
 go talia ad talia delicta his licet
 majora huius Constitutionis ex hanc
 non debet, exceptio & firmat
 regulam in casibus non exceptis.
 adeoque proter hic nota affylo alia
 omnia gaudent.

Objectum, s. loca, quibus munus
 competit ~~in ecclesia templis sicut~~
 factis, seu ecclesiis quoniam et religiosis.
 hinc i. non tantum templis, seu
 ecclesiis consecratis, sed 2. etiam be-
 nedictis, vel 3. publica auctoritate
 deputatis, 4. imo edificari ceptis, qu-
 ce lapidi insculpta iam posita, tanque
 lex sit favorabilis, quod ex fine
 primario de familia, qui est favor

horum locorum, hinc 5. extenditur ad templum licet interdictum, pollatam, manet siquidem in domo Dei. 6. cum uersemur in favorabilibus, et in immunitas competit tunc Ecclesie, sacristia Cimiterio Ecclesie contiguis vel separatis. In templis et Monasteriis religiosorum, et quidem etiam contiguis et intra septa monasterii sitis stabulis hortis: item oratoris publica auctoritate Episcopi, perpetuo cultui diuino deputatis. non igitur capello privata domestica, licet ibi peragantur sacra. item competit hospitalibus, si ibi ad celebrandum extruendum sit altare. In palatio Episcoporum, ac demum tabernaculo, in quo 7. Eucharistia asseruatur.

Q. quid dicendum, si reus ad Deum Eucharisticum a tabernaculo desumptum et ad exsoluendum depositum sepelendum efugiat, ut tunc se Comitibus impleat?

R. Controversa est sententia. nos tenemus, quo etiam tunc gaudeat asylo nam commune adagium est: propter quod unum quoque tale, illud magis tale: atqui locus supra memoratis conceditur huiusmodi immunitas propter Deum, igitur multo magis concedenda ipsi Deo.

Effectus est securitas, quam ad hoc loco
 Confugio Confugiens invenit ad versus
 penas mortis, mutilationis, aut graviter
 corporis affectus, quo minus extrahi
 possit, ad has sustinendas. Sed cum
 illi, cui competit finis, etiam debeantur
 media, tunc talem locum inhabitantes
 Confugiens nec aditum procludere,
 nec in locum jam jam exigentem e-
 cedere, si tamen fronte velit abire,
 permittere, imo si iuberet abire,
 persuadere possunt. Sed quo confu-
 gientibus non possunt negari alimenta,
 multo minus talem locum inhabi-
 tantibus religiosis. Critus est.
 Ecclesia manu militari cingi, at tamen
 aliis aditus prohiberi nequit.

Q. si a Dabium est circa immunitate
 quis est iudex competens?

R. Solus Episcopus, licet Ecclesia
 sit exempta, vel ejus vicarius gen-
 eralis. interim tamen, si verum
 Dabium subfit, utrum immuni-
 tate gaudeat, usque dum subla-
 tum sit benignitate superioris Eccl-
 siastici, tenetur Superior Mona-
 chesii curare, ne asyugii locus
 probeatur Confugiens, interim
 manet in possessione, et sic utriusque
 loco jus suum servatur saluum.

Part II.

De Immunitate rerum ad Ecclesias

pertinentium.

muneritas realis, quae rebus, et
etiam patrimonio clericorum com-
petit, non est huius generis est de rebus
sacris, utpote alias exemptis, sed
intelligitur res saecularis, vel per-
sonis saecularis propriae. igitur
sicut muneritas personalis exempti-
one personarum localis locorum,
sive sit realis exemptionem muneris
denotat, muneris a significat onus
necessario subeundum.

muneris aliud est personale, quod
vel ab ipsa persona proficit, e.g. fo-
dere, purgare &c. vel pro portione
personali solvitur, sive ratione
solvitur personae. e.g. capitatio, decima &c.

aliud reale, quod in gungitur
rei absque ullo respectu personae,
ita ut sola res attendatur e.g. singula
jugera huiusmodi sita prostant tributum
e.g. medium florentinum, annuatim.

aliud mixtum, ad quod pro-
curatur et subeundum vel pro re-
quisitur opera personae, et pro-
portio rei, ut e.g. commitari rem
in bellum et quidem propriis ex-
persis. vel idem quod pro-
curatur quidem tantum pro portione
rei peragitur, at tamen ut formaliter
in gungatur personae. e.g. quilibet
qui in bonis annis habet 100 floren-
as solvat singulis annis quinque.

personale subiectivum vel in honorificum, quo mediante quoque honor confertur, vel Magistratus. vel in non honorificum, quo talem honorem non confert, et est vel non honorificum negative, quo nec honori, nec decori est, e.g. munus futuris.

vel non honorificum positive, quo etiam quomodo vile est et sordidum est, ut pargare cloacas, agere murg amitticis, excooratoris.

aliud est munus antiquum, quo stabiliter his rebus, ante quam ad Ecclesia redierint, fuit impositum.

aliud novum, quo non ab antiquo, sed de novo hinc e.g. fundo fuit annexum, cum iam fuit impositum Ecclesia.

aliud ordinarium, quo ex causa ordinaria. aliud extraordinarium, quo ex causa extraordinaria, repente in iungitur. iam sequitur respectu inna personarum Ecclesiasticarum immunes esse ab oneribus personalibus, scimus quia immunes quoque sunt à munitio via etiam his habetur respectus persona, utia quoad munera realia inter antiqua et nova distinguendum, ab illis probabiliter, et iuxta opinionem in praeceptam sententiam immunes non sunt, quia res transit cum onere, et novi nihil nil imponitur. In his est exempta, quia res sequitur conditionem personae, sicut ergo persona exempta est, si quoque res debet esse exempta, et id verum est de novis tam ordinariis,

quam extraordinarius, quia eadem
pugnat ratio, dummodo nova sint.
Sed huiusmodi, opunt cumulari cum
in Corpore juris Canon: tum in Bullis
Pontifici: Contenti. ut C. 4. Decens in
6 C. 11 et 7 X. h. t. C. i in 6. h. t.
Clem: un: h. t. ita in Bula Urban:
VIII. que incipit Rom: Pontifici:
habet ea id, quo imponuntur titulo
jurisdictionis.

Si a imponuntur titulo reservationis
Ista, tum tenentur ad hoc prestanda.
ut i. si Princeps laicus donaret Eccla-
sia, cum reservatione alicui Canon:
2. si imponerentur vi imperatorum
in opus omnibus utile ac necessa-
rium facturum. 3. si alicui impo-
nuntur, quam quod necessarium est,
ita ut status Principis alicui in-
feratur, eq. ad Canalem, per quam
aqua ducatur ad fundos.
4. si Ecclasia bonum aliquo acci-
peret in fundum feudum, cum
reservo: alicui Canon:

Titulus L.

Ne

Clerici vel Monachi seculari-
bus negotiis se imisceant.

Liber Tertius Decretal: incipit
de vita et honestate Clericorum,
eadem quoque vix non. moa claudi-
tur. siquidem honestas Clericum
Comendat ubique, Cui honestati
ne obstaculum ponatur, prohibetur
vi rubricae rubrica huius Libri, ne
se imisceat negotiis secularibus, in

ful: quo cum notabiliter avocarent
 à suo officio, à cura animarum. ut qui
 essent contempti, ac de decentia status
 Clericalis. si igitur occurrat.

Quaestio: utrum hoc negotium possit excep-
 cepe? hoc tantum attendendum, an
 aliquem ex praedictis aspectibus possit
 causare, et si hoc, tunc habet sub
 hac regula De Clerici

habia & negotia secularia prohibita gerat,
 Procuratorem, advocatum, iudicem se-
 cularem agere, & excipit nisi evidens
 Ecclesiae in excipere & 2. officium

7 utilitas

Notarii publici in curia seculari.

3. opinatio aciei, formentone directio,

extra casum sumo necessitatis. sacer-

doter hoc possunt monere milites sui

officii. 4. studium physicum Medicinae,

aut juris excipere nisi academia

privilegium habet aut consuetudo

inviolata evicerit, ut etiam clericis

his scientiis navare operam liceat.

hoc Privilegio floret alma uni-

versitas Hoftra tribus generis.

ut si clericus totum in supplemento

juris canonici juris civili studeat, ex-

cluso scandalo.

5. artem chirurgicam excipere ex-

tra casum necessitatis vel pietatis,

neque vulnus sit periculum, & aliam

irregularis fieret. 6. in se iudicio

criminali, vel ut pater, vel affector,

ut vel agideat, consulat, demandat,

baculum frangat, et vel aliam functi-

onem autoritativam peragat. Con-

sulere hoc in genere, ac in thesi, possit.

ergo in hoc genere delicti hanc quidem

penam statutam lego, ut tamen quovis

Circumstantia mutat obiectum. scilicet
exercere negotiationem non econ-
omicam, qua vel necessaria emit,
aut superflua vendit, sed quoglu-
ariam et propriam.

Subiectum huius prohibitionis est
Clerici tam regl. quam irregulares.
tam Praelati quam Episcopi.

Efficitur est pena pro diversitate
negotiorum diversa, scilicet excom-
unicatio, scilicet irregularitas,
scilicet depositio de Beneficio,
vel officio. privilegii munitatis
amissio. &c.

Finis Libri Ceteralium.

Omnia ad honorem sacerdotis
supremi Dei, ac sancti
Patroni Nostri
Ivonis.

